

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

Sed hic torrefactum (quod additur) lini semen, ipsumque etiam nasturtium torrefactum frigida aqua paululum macerari optarim ad eius incendij extinctionem, quod torrefactio inducit. Tunc fortasse aptum hoc erit medicamentum purulentis etiam hectica febre detentis. Sed rursus quid spodij loco assumendum? curque verendum non est, ne amyllum, tragacantha, gummi, penidia, quorum est vis incrassandi, puris excreationem remorentur? Forte autem non tam consulendum est excepto iam in thorace puri, quam destillationi, quae continenter irruit, quae crassificatione eget, ut id quod est exceptum attenuatione, & deterfione. Spodium autem ignotum medicamentum si quis praeferat, parum intererit.

MESVE.

GLEGMA ad asthma, & tussim antiqua, humorem enim crassum tenuat. Recipit scilla assata † drachmas quatuor, radices ieros drach. ij. hyssopi, prassij, ana drachm. j. myrrhae, croci, ana drach. s. melle excipe.

MANA. Multum potens, & a nonnullis conficitur.

SYLV. **V**ALIDISSIMUM est, sed etiam ingrassimum, quia amaris, & acerbis prope omnibus constat, ob quae multum etiam calet. Multo adhuc fieret valentius, si radicem ari aut draconij reciperet, & mellis loco terebinthinam. Validum item, & ingratum, ex radice bryoniae, quod quidam Mesue exemplaria hoc loco etiam habent.

COST. **L**OCH ad asthma. Praestantissimum hoc ad usus Leos existimo, ad quos commendatur. Myrrha vero hic, & in superioribus quoque astrictoriae facultatis, cohibenda fluxionis gratia additur, ad quam a Dioscor. probatur. Crocum autem, tum, ut leuiter astringit fluxioni confert, tum calorifica facultate, quod iam fluxit concoquit, priuatim vero in thoracis affectibus adeo efficacax deprehenditur, ut sint, qui eum ad scrupulum dimidium etiam unum cum dimidio moschi grano, & optimo vino calido assumptum curare asthma laborantes memoria prodant.

MESVE.

LECH de amygdalis ad interpericem multum sicca pulmonis, & thoracis, & tussim inde siccam. Recipit amygdalarum dulcium, & amararum, seminis lini torrefacti, nucleorum pineorum, anisi, tragacanthi, gummi Arabici sicci, & radices glycyrrhyzae, ana drach. j. & s. sacchari, penidiorum, ana drach. tres excipe mellis, & succi foeniculi simul coctorum quantitate sufficienti.

CHR. **L**OCH de amygdalis non est in usu, nec praeparatur. Ultimo nota, quod ista praedicta loch superius posita, & illa, quae etiam ponuntur a Nicolao, possunt, & deberent adinuicem permisceri, aut aliqua ex eis, & sic ab expertis practitantibus sepius fit, propter diuersas intentiones, quas habet curando perficere, v. g. quando fit permixtio loch de pino, vel loch sani, quae duo loch sunt calida, & sic complexioni habendo respectum ad materiam crassam phlegmaticam cum loch de diatragacantho, &

diapapauere, quae sunt frigida, & humide complexio nis, cum habemus intentionem ad materiam calidam, & subtilem exasperantem cannam, & guttur. imo etiam ipsa permiscemus cum zuccharo violato, cum quaerimus alterationem maiorem ad frigidam, & praedicta Loch omnia sunt solutiva. Et de eis haec sufficiant.

GRANORVM vini.) Lege pini: nec hoc paratur MAN. licet utile sit.

LOCH de amygdalis. Succus feniculi non inepte hic sumitur, sunt enim qui eius decoctum (succo imbecillius) contusis amygdalis dulcibus excreanda ex pectore pituita, & sedanda siti utile obseruauit.

F. DISTINCTIO SEXTA

De syrups, & † succis.

MESVE.

SYRVPVS, aut simplex est, ut iuleporum species, vel ex multis compositus, ob effecta, & plurima, & maxima. Item syruporum aliqui sunt species oxymelitis, alij etiam aromata recipiunt.

HAEC est sexta pars principalis huius antidotarij, in qua author determinat de diuersis speciebus syruporum, iuleb, & succorum. Est enim syrupus nomen arabicum, & graece idem est, quod portio, portiones autem multum diuersificantur adinuicem. Et primo in modo substantiae penes crassitiem, & subtilitatem. Secundo in modo compositionis, & simplicitatis earum, nam differentia est inter syrupum, iuleb, rob, robub, aquam, succum, & decoctiones, quae omnia includuntur sub nomine potionis. Etiam de syrups, quidam est simplex, & quidam compositus. Et iterum quidam ex pluribus, quidam ex paucioribus, iuleb autem est simplex: diuersificatur etiam syrupus per vltiorem decoctionem, quae plus requiritur in construendo iuleb, quam syrupum, differunt etiam, quia syrupi indifferenter possunt componi, uel cum zuccharo, uel cum melle. Iuleb autem frequentius, imo quasi semper ex solo zuccharo. Et hic notandum, quod in qualibet libra iuleb, dum est perfecte coctum, non remanet unc. j. liquoris aquae, uel succi, sed in lib. syrupi remanent, unc. ij. vel circa liquoris, decoctionis, & hoc quia non tanto tempore syrupus decoquitur, quanto iuleb. Ex quo fit, quod in lymphando syrupum, minor quantitas aquae requiritur, quam in lymphando iuleb, cum sit crassioris, & tenacioris substantiae ipso syrupo. Rob autem proprie est succus vuarum ultimate decoctus, sicut uinum coctum, uel melius sapa, quandoque tamen corrupte sumitur rob pro succo alicuius plantae, uel fractus. Robub proprie est succus inspissatus a sole, uel igne alicuius plantae, uel fractus, uel alterius rei, a qua succus premi potest, dummodo spissetur, ut dictum est. Aqua proprie est de stillatura subtilis alicuius herbae, fractas, aut floris, aut alterius rei, si fiat in alembico, uel alio simili modo, uirtute ignis, uel solis, unde sic etiam aqua, quae pluit, destillatur in aere,

in aere, & aqua quæ fluit etiam ab arboribus, & maxime a vitibus. Nam virtute solis non multum superfluentis principaliter egreditur talis liquor.

Decoctio. Decoctio autem est aqua simplex, vel aqua destillata, in qua radices plantarum, flores, frondes, fructus, herbarum, & aromata, quæcunque alia res separata, vel mixta per aliquod spacium decoquuntur, post quarum colaturam aqua illa dicitur decoctio. Dicitur etiam potio omnis medicina distemperata, quæcunque sit illa cum quocunque liquore, decoctione, aqua, vel vino, vnde decoctiones etiam commode cum vino construi possunt, sicut cum alijs liquoribus, secundum exigentiam curandæ dispositionis. Construitur etiam medicinale vinum ex herbis, & aromatibus, quod etiam potio nominatur. Principalis autem operatio cuiusque syrupi est materiam malam, crassam, adhaerentem separare, & imbibitam ad superficiem attrahere, & sic ipsam ad expulsionem præparare. Subsequenter etiam ipsorum operatio est alterare complexionem ad contrarium eius, ad quod est alterata præter naturam à materia faciente morbum.

Iuleb autem non solum habet materias digerere, sed & caliditatem extinguere, & sitim remittere, & somnum prouocare, & maxime ratione admixtionis simplicis aquæ cum eis admixte. alias etiam utilitates habet perficere, quas suo loco dicemus, & maxime iuleb rosatum, de limonibus, de citro, vel violatum, quæ plus conueniunt in dispositionibus calidis non pendentibus à materia. Et licet iuleb posset cum quibusdam aquis destillatis lymphari secundum necessitatem, & exigentiam, tamen communior usus ipsorum, & modus lymphandi est cum aqua comuni proportionem quadrupla ad iuleb. Et vltimius nota, quod aliquando non minus bene est permiscere syropos cum aqua simplici, aut aliqua decoctione, quam cum aquis destillatis propter earum saporem, & odorem horribilem, & hoc dico, quando cum illis aquis possumus complere intentionem nostram. Præterea aduerte, quod itante repletionem cibi, aut potus in stomacho, non debemus dare syrupum, timētes ne cibus ducatur indigestus ad hepar, & causet oppilationem, & pariter stante repletionem malorum humorum in stomacho, debemus exhibere syrupum valde aperitiuum, timendo de transitu eorum ad hepar, quare in casu illo præueniendum est regulariter operando cum lenitijs. Cuius oppositum agunt sine ratione operantes præ plenitudine humorum sentientes grauedinem in stomacho, currunt ad maluatium, & sic faciunt, quod materiam indigestam subleuat à vino portentur ad hepar. Et in similibus casibus cauendum est ab assumptione theriacæ, vel alterius rei, vel electarij calidi aperitiui, &c. In hac ergo sexta distinctione primo incipit à iuleb, secundo à syrupis simplicibus, & subsequenter continuat, tertio, & vltimo à succis, quos ipse vocat robur. & partes in legendo patebunt.

MAN. **M**AGNA parseorum, quæ in hac distinctione scribuntur, sub his portionibus contineri videntur, quæ Græci *ἡ δὲ αὖτε ἀπὸ τῶν ὀσπυρίων* suaui videlicet, & vtilia vocant. Sed & ad *προπομάτα* hoc est, verbum verbo, præporiones.

PRIMVM. Iuleba Mesue describam, quod conditis rosarum, SYLV. & violarum sint affinia. Deinde syropos, & succos fructuum conditis quibusdam fructuum consistentia, & viribus multum similes. Postea syropos ex succis herbarum, post eos, qui magis sunt compositi. Syroporum autem simplicium, præferum ex succis fructuum, typus, & imago quedam à Galeno delineata lib. 6. e. ph. p. ubi succum mororum batinorum, pyrorum agrestium, cydoniorum, vini musti ex melle coquit, & item potiones quædam Græcis *ἰδία*, *ἰδία*, *ἰδία*, idest suaui, vtilia, præporiones dicit, & alia quedam mox dicenda. Genus iuleporum, vna est simplicium syroporum differentia, alia syroporum simplicium nomen usurpant.

DE SYRVPIS. Syropos simplices vocat, in COST. quibus præter saccharum, aut mel vnus tantum aliquis simplex liquor assumitur. Compositi sunt, in quibus vel varij generis liquores, vel vnus liquor, in quo tamen parando simplicia multa sumuntur; vel præter liquores alia venerint.

MESVE.

IULEBVM rosatum febrium, thoracis, & ventriculi incendium, caloremque flammæ extinguunt, sitim inexpletam sedant. Recipit aquæ, in qua rosæ sunt macerata lib. v. igni lento coquendas cum sacch. lib. iij. Datur cum aqua frigida.

Modus operationis idest modus compositionis iuleb, conferens adustioni febrium, duæ sunt famosæ maneries. Prima est iuleb rosati, quod est conueniens ad extinguendum sitim febrientibus acutis, & ad remittendum caliditates in eis, non tamen hoc est operans principaliter ex eius complexione, sed ex complexione aquæ simplicis, cum ipsa adhibeatur in quadrupla portione, vt superius dictum est. Et tale iuleb est frigide complexionis versus primum, attinens alicui siccitati cum stypticitate quadam ratione rosarum, vnde est confortatiuum stomachi relaxati, & hepatis supercalefacti, ac etiam cordis, resistens putredini facienti febrem, & ideo tempore pestilentie longe plus conuenit, quam iuleb violatum: nam ipsum est aromaticum, resistens venenositati, & corruptioni aeris, habet etiam somnum prouocare prohibendo sua stypticitate fumos acutos ad caput ascendere. Et eius dosis est vsque ad vnc. ij. cum proportionem quadruplici aquæ frigida. Et modus compositionis eius est duplex vnus cum aqua infusionis rosarum secundum, quod in litera ponitur, & talis modus non est in usu. Alius modus est cum succo extracto ex rosis, dum sunt recentes, vel cum ipsis rosis recentibus, vel cum aqua rosata, & sic generaliter est in usu: quia sic elarius perficitur. Hic autem est aduertendum, quod aqua frigida, quæ iuleb permiscetur, si sit ex fonte viuo, vel ex cisterna, id est perfecte colata, vel ex puteo abundante cum venis aquarum, & fundo arenoso, non debet decoqui: si autem sit mala, crassa, & palustris, rationabiliter est decoquenda antequam cum iuleb permiscatur, iuxta sententiam Auic. 2. fen. primi. cap. de aqua. Notandum, quod oleum oliuarum, & dulce ponitur quandoque in parua quantitate in ampullis quarundam aquarum, & in decoctione, & alijs vinis, & liquoribus, vt in vino granatorum, & citoniorum, vt natans, & per-

*Iuleb rosatum
compositum
duplex.*

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

permanens in superficie eorum cum sua viscositate melius, & diutius conseruetur, ne aer exterior ingredi possit, & ne virtus eorum faciliter exhalare possit. Et sic docet hic author pro conseruatione decoctionis rosarum, & violarum.

A D D I T I O.

Istud iuleb est multum in vsu, non sub nomine iuleb, sed sub nomine syrupi rosati ex infusione rosarum.

MAN. **I**ULEB recentiores Græci zulapon vocant. Primiti hoc iuleb ex infusione rosarum, Paulus hydrosoraru parat, coctis lib. iij. rosarum, in sextarijs. v. aquæ, & duobus mellis.

SYLVII **H**OC iulepum refrigerat ordine primo, & leniter siccit, & adstringit: ob id ventriculum, & hepar, & cor ignita, & a calore dissoluta roborat, tum refrigerando ad temperiemque reducendo, tum substantia harum partium triplicem in vnum cogendo. Idem etiam putredini febres gignenti resistit, siccitate tuba- mura, & aromatica qualitate. Proprietea in febribus pestilentialibus est longe præstantius violato, ut quod venenis acrisque corru- ptæ suæ qualitate aromatica resistit. In febribus quoque somnum conciliat tam per se refrigerando, & humectando (nam cum aqua quadrupla sumitur) quam per accidens, dum vapores calidos, acres ab humoribus putrescentibus ad caput elatos in somnium excita- re solitos, adstringendo, & per frigus cogendo meatus prohibet. Quamquam, & refrigerando putredinem in præsens remittit, ei- que, ut dixi, aromatica qualitate resistit. situm eadem ex causa se- dare certissimum est, tum a calido, tum a sicco, tum a calido, & sic- co simul natum, quia rosas, & aqua refrigerat, & humectat aqua: nec solum situm animale in ore ventriculi sedat, sed etiam natu- ralem in singulis corporis partibus calefactis, & siccatis, & inani- tis, quam actionem saccharum essentia remittit iuuat, & dulci, sapore hepatis iucundo. Quomodo vinum, vel acetum aquæ mistu- tum magis, & citius extinguit, quam horum trium per se quodq; ut abunde probat Gal. lib. i. simp. cap. 30. & alijs. hoc iulepum ex rosarum rebr. siccaturum infusione aliquando in vsu est, frequenter tamen ex infusione rosarum recentium, sed potissime syrupi, non iulepi, de quo mox. Hydrosoratum Paulus ex coctis libris quatuor rosarum in aqua sextarijs quinque, & duobus mellis componit. Aqua vero sit optima, qualem Galenus describit primo signatis- timenda, & ea (si valenter est refrigerandum) prius calefacta, post- hinc, vel aliter refrigerata, ut idem docet libro methodijs. vel eius loco aqua destillata tuo proposito idonea. potentius fiet hoc iule- pum ex succo rosarum recentium, vel etiam earundem infusione multiplici, & sacchari libris duabus.

COST. **M**ODVS operationis iulepi. Stillatitia rosarum aqua præsertim quæ balneo diligenter elicitur, & maxime quæ priori loco destillat, diluto rosarum, quod infusum vocant non est odore inferior, & superior est gratia nam, & colore est purissima, & pellucida fontana aque, & sapore minime amaro, quare nunc ex stillatitia ipsa aqua non ex diluto zulapium rosaceum elegantissime paratur. maiori etiam ad eum affectum vsu, ad quem commendatur a Mesue, refrigerandi. sac- charo autem purissimo est ad hanc rem opus, quod fa- culentum calidius est, & siccitiosius. Mesue huiusce- modi zulapij mox meminerit.

M E S V E.

IULEB violatum febres, phleg- monas, pleuritidem, asperitatem gut- turis, & thoracis, tussim mitigat: sit vt iulepum rosatum.

CHR. **M**ODVS iuleb violati fit eodem modo sicut rosati ante dicti, primo cum violis siccis in-

fusis, & madefactis cum aqua simplici, sicut de rosis ipse describit: talis modus non est in vsu, nisi cogen- te necessitate. Alio modo cum violis expressis dum sunt recentes, vel decoctis in aqua, & isto modo etiã non est in vsu. Tertio modo cum aqua violata de- stillata, & cum zuccharo, & iste modus generaliter ab omnibus est in vsu, & tale iuleb est frigida, & hu- midæ complexionis versus primum, & ideo plus con- ueniens acute febrientibus, & habentibus hepar ca- lefactum, & cor, & asperitati cannae, & gutturis, & pleuresi, & tussi sicca, quam iuleb rosatum: sicut etiam de per se, & propria sua complexione est magis somni prouocatiuum. Et eius dosis est vnc. ij. cum quadrupla proportionem aquæ simplicis.

GRÆC. iozulapon vocant, atque in hunc modum **MAN.** conficiunt: Viol. vnc. iij. in tribus sextarijs aquæ per diem macerant. excolataque aqua lib. iij. sacchari adijciunt.

VIOLAE sicca aqua macerantur, cui saccharum incoqui- tur, vt violarum vnc. sint tres, aqua sextarijs tribus horis 24. macerantur, colatum coquitur cum sacchari lib. tribus, vel aquæ ex violis recentibus destillata, vel infusionis violarum siccarum, aut potius recentium lib. 3. saccha. libris tantum duabus, non tribus, quorundam more percoquitur: *iozulapon* Græcis recentioribus dicitur, & *iozulap* Actuarius, quod est iuleb id est, violarum succus saccharatus. Paruarum autem est virum ex aqua violarum de- stillata, quod tamen a plurimis hodie paratur, & coquitur: mi- nus quam syrupus refrigerat, humectat primo gradu, febribus acutis, tussi sicca, affectibus calidis siccis partium thoracis, & vêtis inferioris salubrius, & somniferum magis quam rosatum.

M E S V E.

NEVSTIO rosarum, & violarum hoc fit modo. Foliorum rosarum, & violarum recentium lib. sex, horis octo maceretur libris quin- decim aquæ calfactæ in vase ter- reo vitrato, strictioris, opercula- to, postea colantur. Eidem aquæ iterum calfa- ctæ, rosarum, & violarum recentium tantundem immittitur, tandiu maceratur, colatur. id si ve- lis seruare, oleo affuso, & vase eodem bene oper- culato dies quadraginta in sola, vocaturque id zuccharum rosarum, aut violarum.

OPERATIO infusionis rosarum, & viola- rum. hic docet præparare rosas, & violas, eas in aquas infundendo, ad hoc, vt illa infusio sit conueniens ad construendum iuleb violatum, vel ro- satum: licet ponat modum infusionis de ambabus simul. Et iste modus esset conueniens, quando earum aquæ non possent reperiri. Et si quis vellet, posset istos duos iuleb simul componere.

A D D I T I O.

Hæc operatio infusionis rosarum, aut violarum est illa, de qua fit syrupus rosatus, ex infusione rosa- rum. etiam illo modo fit infusio violarum pro faci- do syrupum violatum ex infusione violarum. Et quando prædicta infusio est completa, potest con- seruati in vase vitreo, & non in vase terreo, quia pu- trefit, & in hac infusione zuccharo dissoluto, & co- cto secundum artem, possunt fieri confectiones, & alia, vt diarhodon descript. communi: & ita de alijs.

Si

MAN. Si quinquies rosa mutantur, addito saccharo, fiet syrupus, quem nunc rosatum solutium vocant nostri Bononienles mucharum.

SYLV. Ex hac infusione fit syrupus rosatus, & violatus ex infusione rosarum, & violarum: Infusiones vero istae seorsum faciendae sunt: quauis simul breuioris sermonis causa doceantur. Possunt tamen simul infundi ana, vt ambarum vires mistas habeat. Si vero quinquies rosa, vel viola mutantur, aut etiam frequentius, & addito saccharo percoquantur, syrupus fiet rosatus, vel violatus purgatorius: & eo magis, quo plures factae fuerint infusiones violarum, vel rosarum omnium: maxime tamen purgatorias experimur quotannis, quas vulgus incarnatas vocat, a carnis percutim colore, quae omnium sunt odoratissimae dum recentes sunt, cito enim odorem amittunt, & syrupus ex his purgatorius magis est recens: post mensem vero sextum, paruatum est virium. Eius ex infusionibus quinque, sunt qui dant vnc. sex, nos ex nouem infusionibus ab vncijs duabus ad tres. Si autem ex vna infusione, vel duabus fiat syrupus, est rosatus, aut violatus, absolute dictus. Post expressas autem rosas, & violas, magna abiiciendum est, & aliae recentes quoque sunt immittendae. Frequentius autem ne corrumpantur, eius infusi librae quinque cum sacchari libris quatuor per albumina clarificatis, igni lento coquantur ad syrupi consistentiam. Quod si infusionis, & sacchari ana librae quatuor cum Nicolao sumantur, citius percoquetur. In febribus calorem extinguit, ob id sitim sedat, & ventriculum roborat. Huic affine est Actij, & Pauli hydrosolatum ex rosarum exungularum libris quatuor in aquae sextarijs quinque, & mellis sextarijs duobus coctis ad tertiae partis consumptionem, aut insolatis: sed cito corrumpitur, nisi loco frigidissimo seruetur. Actuarij dosibus ab hoc parum variat. Alij syrupum violatum, vt & rosatum ex succi violarum libris tribus coctis igni lento, cum sacchari libris duabus, vt iuleb ante scriptum componunt ceteris efficaciorum. Alij huius succi vnc. 4. 6. 8. 12. cum sacchari libra vna coquant, vt in saccharo violato, & rosato ex violis, & rosis integris. Alij penuria recentium violarum, aridas infundunt, aut coquant, aut aquam ex violis destillatam coquant, vt ex omni iulepo syrupum faciant, maiore tamen coctione adhibita. Qui vero syrupus fit ex aqua destillata, vel infusione violarum, & rosarum siccat, paruatum est virium. Contra vero ex infusionibus multis recentium violarum, vel rosarum albarum, rubrarum, praecipue autem (vt dixi) incarnatarum, aquas, & bilem purgat, aestate salubriter ab vncijs duabus ad vncias quatuor: sunt qui ad vncias sex, paucos anisi, aut feniculi aut cinnamomi addito, ne flatus in ventre moueat, & liquore idoneo. Praestantior autem multo est hic syrupus rosatus purgatorius, quam qui ab Auienna componitur ex succi rosarum libris duabus, mellis libris quatuor scammonij tosti vncia vna coctis ad spissitudinem. Si autem librae infusionis dimidiae incoquantur libra vna sacchari, minus soluit noster syrupus: si libra librae mediocriter: si infusi librae vni, & dimidiae sacchari libra vna incoquantur, mire soluit. Coqui etiam cum melle in hyemem potest. Qui vero ex succo rosarum clarificato coquitur cum aqua portione sacchari, vncijs tribus, etiam aluum comprimendo soluit, sed multo elementius, quam qui ex multis infusionibus rosarum recentium. Qui denique ex infusionibus tribus rosarum siccatum fit syrupus, sicut rosarium vnc. iij. singulis aquae colandae libris iniiciantur, valenter adstringit, & ventriculum roborat, a neoteriis inuentus, & syrupus rosarum siccatum appellatur.

Purgatorius quoque aquarum, & biliosi succi fit syrupus ex 4. 5. 6. infusionibus florum recentium perfici: idemque odor, saporis iucundi, modice calidus. Ex iisdem floribus saccharatus, seu cum saccharo confusus, confertur, vt vocant, eodem modo purgatoria est praesertim recens. Vis enim ignea, & purgatrix ab his omnibus facile vanescit.

COST. Operatio in infusione. Quauis hic de diluti ex rosis, & violis parandiratione simul agat, non simul tamen parari possunt. praeruertunt enim violarum flores rosarum exortum longo intervallo. Quod autem hic ad certum aquae pondus certam florum partem praescribit, non eodem modo nunc observatur. alij tantumde vtriusque sumunt, alij non observato pondere tantum florum infundunt, quanto recte dilui possint. Sed praeterea quum Mesues bis infundat, nostri etiam saepius, praesertim ubi non temperandi tantum, sed expurgandi quoque gratia paratur. nouies enim, & saepius nouos

A flores prioribus expressis, & abiectis eidem diluto adiungunt, maiori semper vi addita. Non aliquos, qui florum copia largiori vsi, tertia, quarta, & maceratione easdem vires dilutis comparent, quas alij nona. Porro dilutum hoc ad senas vncias assumptum alio biliosa educit excrementa multa, nuncupatus rosaceus solutius, ad quaternas assumptus vncias copiose expurgat, dilutum tamen, nisi sumatur largius sex vnciarum pondere, id vix efficit. at syrupo tamen purgandi, quocumque illi inest, vim a diluto conciliari certum est. Sed tribuendum hoc fortasse est deterfori facultati, qua saccharum praestat. neque enim ad purgandum attrahendi tantum vi est opus, sed etiam extergendi. Sane ubi de aqua rosarum, & de purgandi facultate mentio incidit, non silebo purgandi vim, & succo ex recentibus rosis expresso, & stillatio ipsarum liquori pertinaciter inherere. qui enim succum ad vncias quinque, vel stillatitium liquorem ad vncias decem sumpsere, saepe vidimus detractis biliosis excrementis copiose expurgari. quae res etiam adiecto sero salicis cedit.

M E S V E.

VLEPV alterum rosatum fit ex aquae rosarum libris tribus, sacchari libris duabus.

VLEB, quod fit ex destillatione rosarum est illud quo saepe vtimur, quod ab Aui. in v. can. duo bus modis describitur, vno modo zuccharo clarificato cum aqua communi addit pro omni lib. zucchari sic clarificati, vnc. ij. aquae rosarum: quem modum etiam posuit Serapio in proprio antid. Et hoc modo factum non habet tantas vtilitates. Secundo modo describitur ab Aui. vt hic describitur, qui modus est vsualis.

HO est in vsu, & dicitur iuleb rosarum, ex quo aquae commixto fit suauissimus potus, ad calorem, & ad sitim amouendam maxime idoneus, quo tamen antiqui non utebantur, quia nec aquam rosatam norant, nec hunc sacchari vsu.

DIulepum est hodie vsu frequentissimum in febribus, & siti aquae quadruplo mistum, quia suauissimum, paratu facilius, & clarius, quam praecedens. Id quia REGI NOSTRO FRANCISCO in vsu est frequenter, iulepum Regium a medicis Patris sensibus appellari coepit: idque solum medici hodie in suis placitis absolute requirunt. Veteribus ignotum, rhodostagma, seu aquam rosarum, & hunc sacchari vsu nescientibus. Quibusdam vero vni librae sacchari in aqua communi clarificata adduntur aquae rosarum vnc. ij. vt fit ex aqua rosarum paucis, & multa communi compositum. sed id inefficacius.

Vlep aliud rosatum. Per aquam an succum intelligat, vt proxime de violis exprimit, an stillatitiam aquam, non constat. constat tamen hoc destillationum non fuisse ignarum. Sed vtro modo paretur non eris dissimilis efficacia.

M E S V E.

VLEPV de succo violarum fit ex succi violarum lib. tribus, coctis cum sacchari lib. ij. similiter fieri potest ex succo rosarum, estq; purgatoriu.

In communi vsu est id, quo multi, parum considerantes, in ventris fluxibus, quasi adstringente aluum, vtuntur:

MESVE DE MEDICINIS SOLVTIVIS

vantur: cum tamen contrarium potius operetur, quod E duo residere permittendis donec clarescant. ex succo rosarum fit, & syrupus rosatus dicitur.

SYLVII. **I**D iulepum ex succo violarum, & rosarum, & exterorum est praestantissimum, quod plantarum succus ipsarum velut quidam sanguis est. Iucundus est ex florum infusione, minus efficax nisi multiplex fiat infusio, & flores recentes sint: iucundissimum, & maxime imbecillum ex aqua destillata in febre ardenti, astu stomachi, aut thoracis, si inexplata. Ad idem valet Actuarius iofachar, id est succus violarum cum saccharo, coctus, bilis acrimonia obundans; idemque ob lentorem thoracis viuis est apertum, & aqua cum saccharo cocta, & aqua cum floribus nymphae, & saccharo cocta, bilis ardorem mire frangit, & refrigerat.

COST. **I**Vlep de succo violato. Quod dicebam, quia, contra quam in rosas, stillatitia violarum aqua parum odoris, ac pristinarum virium retinet, propterea hoc Iulapium ex succo violarum semper illi, quod ex stillatitia fit aqua, praferrem.

M E S V E.

IVLEPVVS zizyphorum asperitatem gutturis, & tussim iuuat, sputum tenue, quia incrassat, facilius expelli facit; ob id raucitati, & pleuritidi confert. fit ex zizyphis magnis, & pinguibus centum coctis in lib. iiii. aquae ad dimidias; quae lib. ij. reliquae cum sacchari lib. j. percoquantur in syrupum, id est, iulepum simplex.

CHR. **I**Vleb iniubinum id est de iniubis non est in usu, secundum hanc descrip. in forma iuleb, sed bene in forma syrupi, ut dicetur inferius: & haberet virtutes, & operationes in litera positas. Dicit, fiat syrupus id est iuleb simplex: sicut iuleb quod lymphari debet cum aqua hordei, vel capillis veneris: vel cum aqua simplici clara secundum exigentiam dispositionis, cum exhibetur in dosi conuenienti, & condecanti.

MAN. **Z**izypha graece, & latine dicitur, & serica: Gal. nihil fecit: recentiores in usu habent sicca, nec ego ea in totum respuenda puto.

SYLVII. **N**ON est in usu, quamuis in hos affectus fuerit efficaciss. cum aqua hordei, vel adstanti, vel communi. Eius loco in usu est syrupus zizyphorum post dicendus. Syrupus zizyphorum simplex ad catarrhum tenem in pectus, ad spiritum liquidum incrassandum modice, fit ex zizyphis centum coctis in aquae pluvialis lib. iiii. ad dimidias: colatum percoquitur in syrupo cum sacchari lib. j. postea compositus scribetur valentior.

COST. **I**Viubinum. Zizypha quum ad perfectam creuere magnitudinem, adhuc tamen subacerbo suo succo turgent, solent multi clybano committere arefacienda, & ubi arefacta manibus oleo illitis perfricant, in medicos usus reponere. quae huius sunt generis crasse facere humores posse arbitrandum est, ad quem usum hic usurpantur. alias vero quum attenuatione est opus, vtendum arbitror his, qui sua in arbore maturuerint, dulcibus, & acerbis ex pertibus, qualia in loch sano, & experto desiderantur.

M E S V E.

Y R V P V S de pomis cor imbecillum roborat, ob id syncopem, & cordis tremorem sanat, fit ex pomorum dulcium, & acidorum succi, ana lib. v. coquendis ad dimidij consumptionem, deinde bi-

bus parat, & vocat hydromalum.

Cis, quid superscripserim de malis. Paul. ex dulcibus parat, & vocat hydromalum.

SYLVII. **S**YRVPVS de pomis simplex quibusdam in usu, alijs compositus post dicendus, magis. Efficacior erit, si poma dulcia augeas, quod illa odore cor magis roborant, aut Pauli hydromelum ex cydonijs odoris, & aliud ex folijs dulcibus pomis ostendunt, ut contra Serapio ex folijs pomis acidis: acida enim putredinem prohibent, appetentiam iuuant, sitim sedant, ventriculum post vomitum biliosum roborant. Ne autem accipe sericum pannum ab infectoribus tinctum in chermes cum alumine, & alijs, quod illud chermes a succo baphicæ cocci sit diuersissimum, ut dicemus in syrupo corticis citri. Hæ compositiones ex fructibus syrupi sunt, quia minus coquantur inlepis, aut affines, quia simplices, minus tamen clare.

COST. **D**E pomis. Conferre imbecillo ex caliditate cordis hic poterit manifesta qualitate, quae refrigerat. Quod autem de serico meminit, qui existimant sericam ocula proprietate eidem visceri conferre, non eos ego sanè contempserim. Sed in imbuendo ex chermes serico, pro chermes tinctorum granum dubio procul sumendum, non vermiculi pimpinella nunc ea voce nuncupati, & veteribus ignorati. In serico autem ad medicos usus inficiendo ea seruari desidero, quae supra, quum de confect. alchermes ageremus.

M E S V E.

Y R V P V S de pyris ventriculum roborat, & cibum in eo continet. fit vt syrupus de pomis. Syrupus de pyris confortat stomachum, & stringit materiam, & eius modus est sicut syrupus de pomis.

CHR. **A** Vic. in v. canon. habet descrip. eandem cum CHR. ista. idem in quarto canon. fen. prima cap. de cura morbillorum laudat ipsum sub nomine syrupi de altelea, & sunt altelea pyra, vt exponitur in suis synonymis.

MAN. **L**ICET non sit in communi usu, efficaciam tamen haberet si ex congruis pyris pararetur, in his, quae Mesues dicit.

SYLVII. **P**RO varia pyrorum natura variae sunt eius vires: in hunc autem adstringentia pyra, non tamen acerba, sed solum austera, aut subaustera Mesues accepit, quae refrigerando, & adstringendo ventriculum a calore imbecillum, vt in febribus, roborat, & cum cibi tenax non sit, sed vomitu, aut deiectione mox excernat, firmata retentrice, & osculo ventriculi utroque adstricto cohibet. In usu non est, tamen saluberrimus fuerit.

COST. **D**E pyris. Supra condita pyra probabat etiam ad cordis robur, quod illi ex proprietate formae tribuunt, quae etiam eius semina, & folia venenis aduersa veteres obseruauerunt. Quia autem quae ventriculo robur conciliari dicuntur, ferè adstringentia sunt, propterea pyris hic vtendum erit austeris. alioqui non tantundem hic valebit syrupus, quantum de cotoneis, quod hic proxime scribit.

ME.

M E S V E.

SYRVPVS de cydonijs idem pollet, & eodem fit modo.

CHR. **I**VLB optimum, licet non sit in vsu nec praparetur, tamen mirabiliter operatur in constringendo omnem fluxum ventris hepaticum. Et ego iam vidi multos curatos cum eo, praemissa iam leui mundificatione cum casia, vel manna, praesupposito regime cibi, & potus, & aliorum, vt expedit. Debet assumi in dosi conuenienti, cum aqua extinctionis chalybis temper stomacho nactu. Et sufficit, quod aqua sit dupla ad ipsum iuleb.

MAN. **E**T hunc vocat Paulus, hydromalon. Recentiores quidam factum ex malis, malozulapon, hoc *καλὸν γλυκίσμα*.

SYLVII. **D**Ysenteriam hepaticam mire sanat, modice per cassiam, aut mannā vacuato corpore. Sed valentior est ex succo cydoniorum paruiorū, quae maula vocamus, & quae acerbiora sunt; quam ex succo stuthiorum seu praegradium, quae eximiae vulgo dicuntur. Hoc recentiores quidam *ρῶδον λευκόν*, & *καρδόνιον γλυκίσμα*, vocant. Alijs mita cydoniorum simplex dicitur, licet postea Mesue scribatur mita sine speciebus, & cum speciebus. Paulus etiam hunc hydromalon vocat.

COST. **D**E Cydonijs. Parandus hic esset ex recenti adhuc atque eo modo quo supra dicebamus expurgato succo. Vbi enim inueterascit, acrescit, neque astringendo tunc tantum valet quantum antea.

M E S V E.

SYRVPVS de persicis intemperiem calidā ventriculi, & inde natam sitim compefcit, orisque foetorem, fit vt syrupus de pomis.

MAN. **E**T hic non inutiliter parari potest.

SYLVII. **S**yrupus ex succo persicorum praesertim minus humidum (qualia nos Corboliana vocamus, quod in Corbolij territorio, & plurima, & praestantissima proueniant) profecto fuerit praestantissimus, & multo utilior, non minus inuicundus, quam persica ipsa condita refrigerat, humectat, ob id intemperiem calidam sedat, & sitim, & odore incundo tetrū oris odorem tegit, & epistemon emendat, cum si qui a corruptis in ventriculo humoribus, vel viceribus excitatur, non eum, qui a putredine humorum, vel partium in pulmonibus, faucibus, ore toto, naribus prouenit, quia vel in has partes non fertur in his vix momento manet, adde quod qualitate aromatica putredini resistit.

COST. **D**E persicis. Persici odor in tenuibus eius partibus situs decoctione euanesceat, vt oris foetorem eo emendari vix credam, nisi forte dum calidiorem ventriculi intemperiem corrigit, corruptela etiam nidiorosa aduersetur.

M E S V E.

SYRVPVS ex succo oxalidis febribus biliosis, & pestilētibz saluber est, cordis & ventriculi flammeum calorem extinguit, ipsaque roborat, fit vt syrupus violarum.

MAN. **A**VICENNA vocat omnem lapathō acetosam. Videretur autem apud Dioscoridem sola illa lapathū species, quam uocant oxalida.

ASYRUPUS item ex intybi succo ad hepatis intemperiem calidam, & obstructionem, accipit succi intybi purgati lib. viij. sacch. albi lib. 5. & dimidiam, coque in syrupum. Sic fiat syrupus ex succo cichoriorum, lactuca, portulacae, betae, brassicae, buglossi virisue, eupatorij, abinthij, fumariae, hyssopi, mentae, matricariae, arthemisiae, & similibz herbarum tam frigidarum, quam calidarum, & temperatarum. Possis etiam sacchari quantitatem succo aequalē in aqua aequali prunis liquare, & per pannum laneum colare, mox percoquere, etiam ultra aquae consumptionem, ad consistentiam, scilicet, penidiorum, quae vocant, aut sacchari rosati, mox à prunis, deposito saccharo sic per cocto, succos huiusmodi residendo, puros, paulatim miscere, parum coquere, & seruare. Poteris etiam succos parum coctos, residendo purgatos colatos simul cum saccharo, vel iam clarificato, sed simul clarificando, sine aqua coquere in syrupum, sed coctione tam longa vis succorum, praesertim refrigerantium, prope tota corrumpitur, quod priori modo non ita accidit. Quando autem in syrupum succus est conueniens, modo posteriore prius residendo est purgandus, deinde quorum albuminibus, postea cum melle, aut sacch. coquendus ad mellis crassitiem, aut circiter, vt seruari possit.

B**D**E succo acetosae. Syrupi huius frequentissimus nunc est vsus, neque in eo conficiendo aliud, quam *oxalis vsurpandum*. Sed & oxyn quod acetosum trifolium vocat, si quis parato ex eo syrupo in vsum traduxerit, puto ad oēs eos vsus tantumde posse, quantum ex oxalide.

M E S V E.

SYRVPVS ex succo cucurbitae febres ardentes, biliosasque reliquas, gutturis asperitates, & pleuritidem emendat. Cucurbitam magnam maza inuolutā clibano coque, eius expressi succi lib. v. cum sacchari lib. iij. percoque.

C**M**AGNAS vires hic habet in siti, & magno incendio extinguendo.

Nobilis quidam nostras, in peregrinatione Hierosolymitana Ioppe ardentissima febre correptus, a Medico Iudaeo est coactum hoc syrupo perlanatus, id obiter addendum putauit, vt lector intelligat multa in Mesue praestantissima medicamenta velut neglecta iacere, quorum vsus est saluberrimus. Hic ergo sitim, & vehementem febrium ardorem potenter extinguit magna frigiditate, & humiditate. Gutturis haec asperitas calidam, & siccam expirationem per febres ardentes sequitur, pleuritis ab omni humore sit, frequentissime tamen à bile, vt apho. 33. lib. 6. ob id biliosis, & calidissimis morbis pleuritidem biliosam tanquam acutissimam, & calidissimam hic commemorat.

EX succo concurbitae. Nunc audio cucurbitam excauari, & indito illi saccharo leniter coquendā temperato clibano committi, collectum vero in ea liquorem ad propositos hoc loco affectus vsurpari. Hoc ipsum in memoriam mihi ducit melonem Indium anguriae nomine agnitum, cui si factō in superiori parte orificio sacchari immittitur, dissoluitur, & anguriae succo quo multo affluit commistum, potum ad refrigerium, & sedandam sitim opportunissimum praestat. Sane, syrupum ex succo cucurbitae etiam ad pleuritidem commendat. quam tamen quantumuis biliosam transactō eius initio, quo cohibenda erat fluxio, frigidioribus hisce rebus adiunari posse diffidimus.

M E S V E.

SYRVPVS de prunis valet idem, quod syrupus de violis, & similiter fit.

Hic

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

MAN. Hic præter hoc quod infrigidat, aluum etiam lenit: loco eius vrimur diaprūno simplici, sicuti, & duobus de granatis.

SYLVII **E**ius syrupi, ut prunorum, varia est natura: si enim dulcia sint, aluum subducit: eius autem loco Diaprūno simplex vsurpamus: si austera sint, aluum cohibet, nisi summis epulis sumptus, firmatis partibus ventriculi superioribus, deorsum pellat. Si acida sint, refrigerat, humectat, incidit, tenuat, appetentiam excitat. Dulcicida vero Mesve videtur intelligere, quæ parum aluum subducant, & magis refrigerent modo violatum.

COST. **S**YRVPV M ex prunis lib. simpl. esse ait iuuantem: si noti, quod intelligendum. Sunt enim pruna omnia, & acida refrigerantis facultatis. An vero ex succo; an ex stillatitio liquore hic sit parandus, quum non explicet, quia succus, si quis illis saccharum coquendum indiderit, densari in gelu solet, vsurpandus videtur liquor: quem quidem, quum nos destillatione elicimus, refrigerando, largius autem epotum etiam subducendo ventri, non imbecillum agnouimus.

MESVE.

SYRVPVS de granatis acidis febres biliosas, & quæ ex pituitosis flammam multam inuehant, iuuat.

MAN. **P**AVLVVS rhoiton parat ex par. iij. succi, & vna mellis. Sunt qui immergunt setam, quia videlicet putent habere magnam vim in roborando corde.

SYLVII **E**X succo purificato granatorum acidodulcium, vel acidorum simul, & dulcium, vel acidorum tantum, aut acidorum maiori portione, cum saccharo, fit hic syrupus, ut præcedentes, quia refrigerat, humectat, & obstruere non nihil liberat, essentia tenuitate biliosis febribus est efficax, sed etiam pituitosis (qua sapor acidus etiam incidit) & præcipue multum inflammatis. Nam, velignæ viridia ægre incenduntur, sic pituita putrendo vix vritur: ubi autem accensa omnino est, modo aliarum ardet: quod & Hip. causus pituitosus, & hybernus declarat. Syrupus ex succo omnis oxalidis, idem pollet, ut post leges. Paulus præter parat ex partibus tribus succi granatorum, & vna mellis. Sunt, qui sericum mergant, putantes id magnam vim habere roborandi cordis.

COST. **D**E granatis. Ut punicis acidis succus morbis, quos acrior, & tenuior bilis excitat, dum refrigerat, & crassescit, opportunus est: ita ijs diuersus, quos pituita frigida aut crassa. recte ergo quoniam syrupum ex punicis acidis valere ad pituitosas febres ait, subdit, si magna illis iungatur inflammatio. esse vero ea solet ex salsa pituita, qui humor biliosam emulatur naturam, & febres interdum ardentes procreat. quate in pituitosis febribus nisi ex salsa sint pituita, abstinendum hoc erit, quod ut refrigerare, & crassescere, ita efficere potest, ne humor concoquatur.

MESVE.

SYRVPVS de granatis dulcibus, sitim, tussim, pleuritidem iuuat. fit ut prior. præstantior euadit, si succo maceraris sericum cocco baphica tinctum.

SYLVII **S**ITIM à sicco sedat humectando: minus eam, quæ à calido est, quod dulcia in ventriculo calido prompte in bilem flauam vertantur, & sitim inde excitent, si videlicet exacte dulcia sunt, ut mel. aliud autem sentiendum de minus dulcibus. Sunt enim in dulci sapore ceu gradus quidam maioris, & minoris ratione distanti, ut pituita dulcis in 1. gradu, lac in 2. glycyrrhiza in 3. mel, &

sanguis dulcissim. in 4. ob id mel quia summus est dulces, à calore vel suo, vel alio prompte amarefcit, glycyrrhiza autem recens etiam diu coqui potest citra periculum adustionis. vnde & ipsa Græcis *ἄσπης* dicitur, quod sitim sedat, lac coqui diutius potest, pituita diuissime. Quatenus autem dulcia tergent, hic syrupus asperitatem gutturis lenit, si ab humore siccatum inaequale est, & humectando, si a siccitate exasperatum est: quoniam item dulcia tergendo spumam promouent: in omni autem pleuritide facile spumare est saluberrimum, & quo citius, & largius spumatur, eo breuior, & tutior est pleuritis. Cor præterea roborabit hic syrupus, si succo huius serici cradum grano tinctorio, (aliqui *Manni* vocant) infectum immiseris donec succus ruber euadat. Nam utrumque, sericum inquam, & cocculus baphica vim cordis roborandi habere creditur. Posset eadem ratione ceteris huius generis syrupis hoc ipsum misceri, non huius, & syrupo de pomis tantum.

DE granatis dulcibus. Dulcis punicis succus ut dulcis est, sitim vix sedat, sed madefaciendo, id præstat.

MESVE.

SYRVPVS ex corticibus citri stomachum firmat, & oris gratiam commendat. Corticum citri ^{† recentis} libras vnas, in aquæ fortis lib. v. coquitur ad duarum librarum consumptionem, & cum sacchari ^{† ab. ij.} lib. j. percoquitur in syrupum, cōdiendum moschi granis quatuor. Alij corticum quantitatem iustam in iulepum probe coctum proiciunt, & fit delectabile. Quod si aqua, cui cortices citri sint incocti, sericum cocco baphica tinctum maceraris, præstantior euadet.

SYRVPVS de corticibus citri non est in vsu, nec præparatus reperitur. Et hic nota, quia in præsen- ^G it syrupo sit mentio de seta tincta in chermes. i. in grana. reperitur etiam in quibusdam alijs descriptis chermes scripta per s, & non per r, & sunt passulæ line nucleis.

CV bene paratur, cerebrum etiam, & cor confortat, si intemperie frigida laborant.

Cerebrum, cor, stomachum, & reliquum etiam ventriculum si frigida intemperie laborant, calore aromatico roborantur hic syrupus, & cortex conditus, siue humidus siue siccat, diligenter manus, & ore contentus, vel deplutus. Nobis, ut dixi citrorum desiderio non paratur, sed eius loco sæpe vrimur eo syrupo, in quo ipsi cortices citrorum conditi seruantur. Quia vero est odore inco- do, tetrum oris halitum tegit, & obtundit, præsertim qui à corruptis in ventriculo humoribus effertur. Nam à partibus alijs ori vicinis odorem fixum, nec multum, nec diu dissimulat. In idem vitium cortex citri conditus est efficacissimus, siue ore contineatur, siue etiam pramansus deuoretur, præsertim aere frigido, aut temperato, & in ventriculi intemperie frigida potius, quam alia quauis: nam manifeste calfacit. Odorem vero huius syrupi aromaticum moscho addito auget, ut etiam partes principes valentius roboret. Quamuis autem calidus sit, tamen pestilentibus morbis, & veneno resistit, partes principes roborando. Ne autem accipe pannum sericum tinctum chermes, rem à nostra natura, & cocti alienam, non solum per se, sed ob aluminis, & aliorum tincturæ panni huius necessarium mistam malignitatem. Miscetur hic syrupus sæpe alijs compositionibus ad cerebrum, cor, stomachum roborandum. Idem pollet conditura corticum citri liquida. Nam sicca minus est efficax, quæ fit corticibus in saccharum prope percoctum iniectis. Fieri similiter potest syrupus, & conditura ex corticibus limonum, & aranciorum: sed postremi, quod amariores sunt, aqua macerando sunt ante dulcorandi.

DE corticibus citri. Magni hoc est vsus ob com- ^{COST.} moda, quæ dum corporis spiritus eius odore recreantur,

creantur, principibus membris atque vniuerso corpori frigido aliquo vitio detentis affert: praesertim addito moscho. Sed mulierum gratia, quarum plurima offenduntur moscho, parandum hoc est etiam sine moscho.

M E S V E.

SYRVPVS ex succo citri acido, bilis flauæ, & febrium ab ea, aut viscerum phlegmone ortarum, ardorem flammeum potenter extinguit, ac sitim vehementem, ebrietati resistit, vertiginem iuuat, febribusque pestilentibus, praesertim constitutione æstatis venenosa, & pestilentia opitulatur. Sic fit. Succu citrorum acidi lib. xij. in vase vitrato coque igni prunarum lento ad tertiae partis consumptionem. cola. residere donec clarescat, permittite. Clari succi lib. vij. percoque ad iustam crassitudinem cum iulepi clari, & purgati lib. v. Aut si æstas est, in sola, donec aquosa eius substantia consumetur.

CHRI. **I**ST SYRUPUS est multum in usu, & maxime tempore pestilentia, & alijs feb. malæ qualitatis: nam resistit corruptioni aeris, & venenositati aeris sua complexione, & proprietate, confortat stomachum debilem, & supercalefactum, & cor prohibendo resolutionem spirituum, & infectionem ipsorum, & remittit incendium superflue caliditatis humorum. extinguit sitim, & sic somnum mire prouocat, & eius complexio principalis est frigida ultra primum cum leuissima siccitate, & aliquali humectatione, quæ longe maior efficitur ex permixtione aquæ frigide puræ in duplici quantitate. Sic ergo apparet, quod ipse est principaliter digestiuus materiei cholericae, & subtilis, superflue caliditatis, sicut etiam syrupus acetosus simplex. Confert insuper ebrijs, & habentibus vertiginem, prohibendo ascensum vaporum ad caput. habet & alias operationes, quas tu ipse discerne. Recip. succi acetositatis citri, &c. Et infunde super ipsum de iuleb claro, & depurato. i. de zucch. liquefacto claro, & preparato cum claris ouorum, vt faciunt aromatarij, vel aliter ex iuleb claro, & depurato. i. ex iuleb rosato, perfecte completo, lib. ij. & vtraque expositio est bona. reliqua, quæ ponuntur in litera, sunt clara. Et eius dosi communiter fit vsque ad vnc. ij. cum aqua frigida, vel aquis cordialibus buglossæ, melissæ, vel endiuizæ, & hoc, vel plus, vel minus de vna, vel altera illarum, secundum quod querimus maiorem, vel minorem extinctionem, aut confortationem virtutis. Et si sumatur talis syrup. pro digestionem humorum, semel tantum in die sumitur cum portione duplici aquæ. Si autem sumitur pro extinctione sitis, & caloris febrilis, sic potest sumi pluries in die stomacho ieiuno, & vacuo, & celebrata digestionem cum portione quadrupla aquæ.

A D D I T I O.

Nota, quod pauci sunt aromatarij, qui sciunt facere istum syrupum. immo omnes facientes hunc syrupum, diu in forma syrupi non possunt conseruare: sed congelatur tanquam gelea, & hoc aduenit imperitia facientium. Sic igitur est faciendum. Accipiat illud, in quo acetositas reperitur citri, & ipsam pe-

tia subtili leniter exprimas, & non violentè, exhibe quor clarus non mucilaginosus. Accipe igitur de dicto liquore quantitatem dictam, zucchini albi bene clarificati, & debito modo cocti quantitatem, vt supra, & cum eo pone acetositatem, & soli expones. Sol enim consumet paruo tempore humiditatem superfluum acetositatis citri, & remanebit clarum tanquam aqua, hoc enim modo faciunt Cypriani.

PARA VI instar huius ex limonibus, & inueni placidum ac vtilem. Et confert ebrietati; vertigini. Biliosæ.

SAPOR acidus refrigerando vehementiam bilis potenter obstat, praesertim multus aquæ frigida, cum aqua duplici huius syrupi vnc. duæ propinquantur, vel eius loco aqua buglossi, intybi, melissophylli, vel alia pro scopis varijs. cor, ventriculorum, & partes alias ab intemperie calida imbecillas firmat, & dum spiritus calore immodico tenuatos resoluat, prohibet, ac ipsorum putredini, & humorum, & aeris tota sua substantia resistit, per accedens naturam roborat, febresque pestilentes, aut gigni prohibet, aut genitas emendat. Refrigerando item ac humectando (nam per se frigidus ac modice humidus, duplo autem aquæ assumpto vtramque qualitatem intendit) febrium maxime biliosarum incendium compescit, & sitim ac somnum conciliat. Quoniam postremo vapores minuit, extincto calore vaporem causam effectricem ebrietatis potius iam vino potente, & vaporoso, reprimit frigiditate. Quæ de causa nonnulli cum vinum meracius bibere cogantur, ob ventriculi imbecillitatem, ab eo ne caput vaporibus calidis tentetur, aquam superbibunt: alij pomum, aut pyrum, aut aliquid simile postremum ingerunt: alij ore tantum ea continent: alij ore aperto respirant, vt vaporum a vino calidorum pars magna cum expiratione foras exhalet, non deferatur in caput, vbi spiritibus mista pro suo impetu, errabundo motu spiritus ipsos animales dimoueat, vt inde nobis appareant communia ebriorum symptomata, inter quæ vnum quoque est vertigo, cum scilicet omnia circumagi videntur. Cui syrupus iste etiam succurrit, & visis, quæ vapor nunc biliosus nunc alius a ventriculo, vel etiam toto corpore elatus in caput, & spiritui visorio permixtus nobis mœtur, qualia multa ieiunis quibusdam, omnibus vero febrem deposituris crisi per vomitum aut hemorrhagiam narum accidunt. Citrea mala septentrionalis Gallia cum desideret, hunc syrupum ex provincia, & Gallia Narbonensi coemit. Possis tamen ex succo limonum (quos plurimos, & integerrimos prædictæ regiones quotannis transmittunt) isto non multo inferiorem, magis tamen refrigerantem, & penetrantem coquere. ambo præterea cor, & stomachum roborant, & spiritus resoluunt prohibent. nec malus fuerit ex succo aranciorum indidem magna copia huc anno propè toto delatorum.

Syrupus item acetosus simplex, & de granatis acidis, facultate refrigeratoria huic est affinis, viribus alijs longe inferior. Iulep, clarum est saccharum aqua dissolutum, coctum, cum albuminibus clarificatum, vel iulepum accipe cum succo citri factum, aut rosarum. Potes etiam saccharo lib. ij. in aquæ triplo ad penidiorum consistentiam coctas illi syrupo incoquere, post insolare dies 40. vt diutius seruetur. Si contra bilem sumitur, mane dentur eius vnc. ij. cum duplici aqua: si ad sitim, & calorem febrilem, longe a cibo frequenter die sumitur vnc. ij. cum aquæ quadruplo.

ACETOSITATIS citri. Frequens huius quoque, & non paruus, ad eos affertur, ad quos Mesue proponit, est vsus. Si autem recens expressus succus lancea lingua excoletur, decoctione non egebit quam eius expurgandi gratia Mesue instituit. licebitque addito saccharo semel tantum coquere citra virium iacturam, quam repetita coctione fieri necesse esset.

M E S V E.

SYRVPVS de Omphacio ventriculorum roborat, etiam prægnantium, ne aliarum partium excrementa facile recipiat. ob id cholera morbo medetur, intemperiem calidam ventriculi, febres biliosas, sitim vehementem extinguit: venenis resistit. Fit vt syrupus ex succo citrorum. Nennulli condiunt caryophyllis.

Mesue.

Z

SY.

SYLVII.

Celsus Paulus.

Li. 3. præf. & criseon.

Syr. de acetosa.

MESVE DE SYRVPIS, ET ROBVB

SYRVPIS de acresta vsus efficit conueniens vomiti
tui superfluo assumptus immediate post cibum
in dosi vnc. ij. cum modico aquae extinctionis fer-
ri, vel chalybis, & fluxui ventris, vel calido, vel acuto
cum relaxatione, & excoriatione intestinaorum assu-
ptus ante cibum in dosi praedicta cum eadem aqua
frigida tempore calido, & calida tempore frigido: pra-
missa tamen aliquali euacuatione cum casia, vel ma-
na, vel cum rhabarbaro asso, seu cum myrobalanis
assatis, si talis fluxus, vel vomitus est dependens a ma-
teria pungitiua, vel mordacitiua. Et hic notandum,
quod in quolibet fluxu ventris illa quae dantur ad
constriktionem statim, debent exhiberi ante cibum.
oppositum autem fieri debet in vomitu. Valet etiam
vlus eius appetitui magno praegnantium. est enim fri-
gida, & sicca complexionis in primo, cum styptici-
tate multa, & confortatione membrorum: unde mul-
tum lauda vsus eius.

MAN. Hic quoque praestans est: Paulus omphacome-
li.

SYLVII. **R**efrigerat, & potenter adstringit, si ex vis natura austeris
(quales vulgo nobis dicuntur Burdegaleses, & immaturis ex-
pressum sit omphacium, ob id hic syrupus ad vnc. ij. cum vncijs
duabus aquae coctae, & chalybeatae, ante cibum praesumptus, non
modo deiectionem immodicam in cholera sistit, sed etiam omni
dysenteriae praesertim biliolae, quae frequentissime est, multum co-
fert, purgato prius, si opus fuerit corpore per rhabarbarum etiam
tostum, vel aliud idoneum medicamentum. Si autem paulo post
cibum sumatur eadem, aut propinqua mensura, vomitum immo-
derationem, & a cholera, & a causa alia cohibet: Quia vero refri-
gerat, siccit adstringit, ut acetum tribus his qualitatibus putredini
resistit, ut sal duobus postremis, mel, saccharum, sit coctio a sole,
vel igne sola siccatione: ob id conditioni pestilenti vsu est frequen-
tiss. omphacium. Ut aromatico sit odore, miscent nonnulli ca-
ryophylla, quibus multo, aut paulo minus refrigeret pro caryo-
phyllorum quantitate, & viribus. Paulus omphacij sextarios ij.
cum mellis sextario vno igni leno coquit: vel dies 40. infolat,
donec aquosa eius substantia sit consumpta, & ob id *imperfecta*,
appellat. Actuario ad eadem sit ex omphacij lib. i. sacchari lib. ij. bi-
lis ardorem, & febrium magis refrigerando obviat: nymphae
sacchari eiusdem ex florum nymphae lib. ij. in aqua parum coctis
expressum, deinde percoquitur, cum sacchari lib. ij. seruat, &
omphacium cum sale, & omphacium siccum, cuius meminit Gal.
lib. 6. comp. ph. p. Fit ex omphacij coctione, & residua purgati
lib. vij. & sacchari clarificati lib. v. additis caryophyllorum drach.
ij. aut circiter.

COST. **D**e acresta. In omphacio ad modicos vsus paran-
do cauendum ne sal (quod seruandi eius gratia
plerique addunt) adducatur. priorem autem, & diutur-
niori durationis reddi immatura vis succum observa-
bis excolando, atque (ut de acido citri dicebam) per lin-
guam destillando, addito ut succis alijs solet, oleo, ne
eius vis expiret aut ab aere corrumpatur.

MESVE

SYRVPIS Myrtilorum ventriculum,
& viscera alia roborat, ob id fluore
alui antiquatissimo sistit, tussim mitigat.
fit ut syrupus de omphacio praedictus.

CHR. **I**STE syrupus secundum praesentem deser. est in
vsu, valet principaliter contra omnem fluxum
ventris antiquum, & maxime excoriatiuum, & con-
tra omnem fluxum sanguinis a renibus, vel a pecto-
re, assumptus cum aqua ferrea, vel plantaginis, & co-
tra fluxum menstruorum, & contra tussim factam a
materia calida, & subtili. Confortat insuper stoma-

chum, & pulmonem, & viscera calefacta, & relaxata,
& summe confert superfluo fluxui vrinae, & diabete.
Est enim complexio myrti frigida in primo, & sicca in
secundo, cum caliditate quadam, & leui appetitione.
virtus autem huius syrupi resultat frigida versus pri-
mum, & sicca modicum vltra primum, & dosis eius
est de mane vacuo stomacho vsque ad vnc. ij. lym-
phatum, cu aqua simplici, vel ferrea, vel alia destilla-
ta, secundum exigentiam dispositionis.

MYRTETON vocat Paulus: magni vsus in MAN.
fluente aluo.

HAemorrhagiam omnem cohibet, sumptus cum aqua chaly-
beata, vel plantaginis, siue a pulmone est, siue ab vtero, siue
a renibus. Diabete quoque reprimat, & omnem immodicam va-
cuationem, quia refrigerat, siccit, adstringit. Eadem opera om-
phacosacchar praestat. Viscera ab intemperie calida imbecilla, &
soluta roborat. tussi a defluxu calido, & acri medetur dictis quali-
tibus, & suo lentore velut incrustando muniens fauces, ac gut-
tur: fit ex succi myrtilorum j. myrti baccarum lib. xij. coctis ad
tertia partis consumptionem, deinde colatis, & quiescendo purga-
tis lib. vij. quibus affunde sacchari clarificati lib. v. pereoque igni
leno in syrupum, vel si aestas est, in sola vsque ad partis aquosae co-
sumptionem: sic Mesues, & Serapio componunt. Parrhusij autem,
quod myrtos parum recentes habemus, ex ipsis in aqua tempera-
tis, & coctis paramus, sed imbecilliores. Hic ventris fluorem etiam
antiquum sistit, & creatum sanguinis, quae, ut praestet efficacius
adstringentium catalogum, rosas, rhoas, acaciam, hypocistidem,
balautia, oxyacantham, baccam, mespilam, carnem cydoniorum,
succum granatorum, masticheum, santalae, ebur vsum misceat, cum
horum vnum, aut saltem pauca sufficiant. Myrtilon Pauli lib. 7.
huic affine est, ex succi myrtilorum sextarijs tribus coctis, cu melle
sextario vno ad tertia partis consumptionem semper desumpnan-
do. Syrupus de ribes (sic enim vocant Barbari, de his ignoratum
fructicem) vel Damasceni, vel nostratis, calorem, febres biliolos,
situm extinguit, profluuium biliosum, vomitum, haemorrhagiam
sistit, cardiacis succurit, appetentia excitat, exanthemata, seu mor-
billos, & variolas sanat, in pestilentia est efficacis, ebrietati resistit,
visum acuit: fit ut syrupus ex acida parte citrorum, cui viribus ae-
quale est. Ex bacis item ribes rubentibus racematim coherentibus
in aqua coctis, & expressis cum saccharo percoctis, fit tremor
gelatae vulgari similis, qualis ex cydonijs, cornis, oxyacanthae,
vis, gelatina vulgo dictus, quod gelu coneretione refert: sed hic
omnium est gratissimus, & potest eadem, quae syrupus, & sapa de
ribes praedictus. Quam vellem simplices herbarum succos, ut fru-
ctuum, melle, vel saccharo conditos, & coctos, vel etiam igni, aut
sole siccatos seruari potius, quam sic varie initio misceri, cum pos-
set medicus vtendi tempore pro suis indicationibus, & scopis mi-
scere. Est multum in vsu, nomen syrupi de bacis myrti. Est
alius syrupus myrtilorum composius post scribendum frigidus est
ac siccus ad primum gradum, mita etiam pauca caliditate aromatica.

DE granis myrti. Myrti fructus aridiores sunt, quam
ut exprimi ex ipsis multis possit succus, quare di-
luedi sunt aqua: dilutumque ad conficiendum syrupum
assumendum: eritque etiam vsus ad asstringenda eximij.

MESVE

SYRVPIS ex Vuis purgatis prodest
tussi, & thoraci, fit ut syrupus zizy-
phorum.

SYRVPIS de chesmes id est de passulis sine nu-
cleis: aliter exponatur, id est de grana cum qua
tingitur fericum. sed prima expositio dicta est magis
ad mentem auctorum: non est in vsu.

Passulas vocant, nullum tamen vidi qui pararet.

DE chesmes. Passae vuae maturiores, dulciores, &
acimis destituta sunt hic deligenda, quales Corin-
thiacae.

thiaca. Si vero is vtendum sit, quibus acini insunt, debendi illi sunt ob astringendi vim, quam insignē habet.

M E S V E.

Syr. albelach.

SYRVPVS ex Daetylīs ventriculū adstringendo roborat, ob id vomitum, & fluorem alui sistit. fit ex daetylīs enucleatis, tritis, coctis ad consumptionem duarum partiū, deinde in syrupum percoctis.

MAN. **D**ICUNT esse dactylos: sed mirum est cum alias interpretēs consueuerit vti voce daetylōrum, quod nunc vratur voce illa.

SYLVII. **S**VECO daetylōrum carēmus, vtarum abundamus, tamen cocto in syrupum non vtimur. potest, qui vult, componere, & composito ad dictos affectus vti. Quā ex vino, & aceto, succis fructuum, cum melle, aut saccharo sunt potiones, quomeli, oxymel, oxylacchar simplicia hic adscribi possunt, quia tamen multipliciter componuntur, in compositos syropos distuli.

COST. **D**E albelach. Non docet quā aqua mensura, quod palmularum pondus sit incoquendum. Si exemplum syrupi ziz yphorum sequi velimus, tantum esset palmularum, quantum ziz ypha centum pendent, assumendum, & quaternis aquae libris incoquendum ad dimidias. sed quia palmulae lenta, pinguique substantia ziz yphis longe praestant, & maiorem quoque aquae mensuram videntur postulare. Committendum ergo id erit pharmacopaei dexteritati, ne apozema, quod decoctum vocant, consistens sit crassioris, quam vt in syrupi consistens duci possit saccharo adiecto. cuius, licet non meminerit, quia tamen ducendum hoc medicamentum ait in syrupum, superiorum exemplo saccharum admonet adiiciendum.

DE SYRVPIS COMPOSITIS

M E S V E.

ACTENVS syropos simplices, & iulepos descripsimus. nunc compositos aggrediamur, primum refrigerantes ferē, postea calfacientes, & roborantes.

CHR. **H**AEC est secunda pars principalis huius sextae diuisionis, in qua postquam posuit iuleb, & syropos simplices, nunc prosequitur compositos, licet inter compositos intermiscet syrupū acetosum simplicem, quem tenet medium inter simplices, & compositos. Et primo, ponit syropos, qui magis conueniunt ad digerendum materiam calidam, quia plus attinent complexionī frigidā in eorū virtute, & subsequenter ponit illos, qui principaliter conueniunt ad digerendum materiam frigidam, nam cum eorum complexionē plus attinent caliditati. Et licet aliqui syrupi, in hac prima parte positi etiam simul conueniant ad digerendum materiam calidam, & frigidā, sicut inferius declarabitur, tamen in eorum complexionē plus attinent gradui frigiditatis.

MAN. **C**ompositos hoc vocat, quia praeter sacch. aut mel, ex pluribus, quam ex vna re constant.

SYRPOS ex succis fructuum medicamentosis, praesertim refrigerando, & adstringendo, & obiter ex succis herbarum etiam calfacientibus, simplices explicuimus: compositi supersunt, inter quos Melius acetatum, ex aceto, aqua, saccharo recenset, quamuis minimum sit compositus. Frigidi autem hi aduersus biliosos affectus, & sanguineos sunt efficaces, vt calidi ad pituitosos, & melancholicos, nisi quibus melancholia feruet. Primum autem compositos ex succis fructuum docebimus, quo ordine simplices prius sunt descripti.

M E S V E.

SYRVPVS papaueris ad catarrhū, & tussim causam insomniā, fit praesertim ex capitum papaueris albi, & nigri, ana drach. lx. coctis in lib. iiii. aquae pluuialis, ad consumptionem + lib. ij, & dimidiē. tunc percoquantur cum sacchari albi, & penidiorum, ana vnc. iiii.

Syl. adh. i. & i.

SYRVPVS de papauere. duae descriptiones **CHR.** Syrupi de papauere ponuntur in hoc antidotario à Mesue, sed ista prima, quae ponitur est magis in vsu, licet, & alia quae, sequitur magistraliter conueniat, vt de ipsa inferius declarabo: valet enim iste syrupus principaliter ad prouocandum somnum, ad sitim extinguendam, assumendo de eo vnc. ij. de sero vna hora post cenam, & etiam de mane si expedit vna hora post prandium: reprimat enim vapores calidos, & acutos qui sunt causa vigiliarum. etiam sua frigiditate caliditatem superfluum remittit, prohibet etiā descensum catarrhi acuti ad partes pectoris, & pulmonis. Cōfert etiam tussī sicce, & asperitati gutturis, & cannae, assumptus tempore congruo, & cum modo, & aqua conuenienti talibus dispositionibus. Recip. papaueris albi, & rubei, & proprie capita eorum, cum semine, supple.

A D D I T I O.

Duos describit syropos de papauere, tamen primus magis conuenit ad somnum prouocandum, quam sequens.

LONGA nimis videtur hae decoctio, adeo, vt in recentibus vim perdat. Tutius est coquere, donec tabescat, nec amplius. **MAN.**

GALENVS in diacodio hunc terminum decoctionis non vult tam longum in recentibus praesertim capitibus, quia vim perdit, sed donec ipsa capita coquendo tabescant. Potest fieri ex solo semine, sed praestat ex capitibus cum semine decoctis ipsum componere, quod in capitibus vis refrigeratoria sit insignior, vt indicat opium ex his praesertim, nigri incisi, emanans liquor maxime omnium narcoticus. Huic syrup. simplex vsu frequentior, quam sequens, catarrhum calidum, tenuem, & acrem, in asperam arteriam sistit, quia frigiditate sua cogit, & crassum efficit humorem, ob id ad fluendum ineptiorem. In quem vsura diacodion adhibet Gal. Caloris quoque incendium extinguit, somnum conciliat, sitim sedat, guttur lenit. Tussim quoque ab eodē catarrho siccam finit, aut saltem mitigat. sicca autem est, quod nihil materiae tenuioris, & efflationem tussis materiam eludentis expectoratur, & lentore suo gutturis asperitatem lenit. Pro pluuiā aqua quidam malunt fontanā, & coquunt ad consumptionem tantum librae vnius, vel vnius, & dimidiē in formam iulepi. Capita autem papaueris sint recentiora, quia frigidiora sunt, & diu minus coqui desiderant, quam sicca: somnum quoque conciliat, tamen per se refrigerando, & humectando sumptus vicijs duabus hora somni, cum per accidens mingat tussim vigilias excitantem. Eadem vi sit in **Z** 2 extinguit,

SYLVII.

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

extinguit, à calido, & sicco nasci solitam. Papaueris non nigri, sed rubri legunt nonnulli, quod papauer rhytas est Dioscoridi refrigerans, & omnibus suis partibus somnum concilians, ne putes eum quibusdam ipsum anemonem esse calidam herbam.

M E S V E.

Syr. diuini
seu de bizan-
tiji.

SYRVPVS Bizantinus ad icte-
rū, & febres putridas, biliosas,
& phlegmaticas solutu cōtuma-
ces. Recipit succi intybi, & apij.
ana lib. duas, succi lupuli, & bu-
glossi hortensis, vel syluestris,
ana libram vnam. feruefiant semel, & purgētur,
eius succi clarificati lib. quatuor igni lento coq;
in syru. cum sacch. lib. duabus, & dimidia. Inter-
dum acetum mensura succorum purorum di-
midia incoquitur, interdum rosarū vncie duæ,
glycyrrhizæ vnc. dimidia, spicæ nardi drachmæ
duæ, seminis anisi, fœniculi, apij, ana drachmæ
tres succis incoquantur, & vi mirus euadit.

CHR.
Syrupus de
bizantijs du-
plex.

ISTE syrupus de bizantijs, dupliciter autem re-
peritur. vno modo secundū simplicem descriptio-
nem, alio modo cum additione, quæ in fine huius
capituli ponitur, & vocatur syrupus de bizantijs
cum additione. Et, vt sic habet diuersas operatio-
nes efficere. Ille syrupus est valde famosus, vnde ha-
betur in continuo vsu propter eius excellentiam, &
iuuamenta, & maxime in febribus difficilis eradica-
tionis compositis, vt cholericis, & phlegmaticis: &
vt sic confert febribus de materia mixta, vt ex phleg-
mate, & cholera. Vfus tamen eius est magis con-
ueniens transacta nona die, aut ad minus septima, &
sic practicatur. Sed hic notandum, quod ante septi-
mam vrimur communiter in istis febribus pro dige-
stino, nostro syrupo de duabus radicibus, aut ace-
toso simplici cum aqua fœniculi, & tertia parte mel-
lis rosati colati, vel media parte cum aqua simplici
endiuiæ tantum, vel fœniculi tantum, vel endiuiæ,
& fœniculi simul, secundum quod plus, vel minus
prædominatur materia phlegmatica, vel cholericæ
in dictis febribus. Prædominante vero materia cho-
lerica, vtimur syrupo simplici, vel acetoso compo-
sito cum quarta parte mellis rosati colati, & cum a-
qua fœniculi, & modico aquæ endiuiæ: si vero ali-
quid aquæ fœniculi ponitur, est valde modicum. Præ-
dominante vero materia phlegmatica vtimur syrupo
acetoso composito, vel simplici, si aliud membrum
laderetur ab eo cum æquali proportionem mellis ro-
sati colati, & cum aqua fœniculi, & cum modico a-
quæ endiuiæ. Mel rosatum principaliter ponitur cū
prædicto syrupo ad digerendum materiam phlegma-
ticam in stomacho, ipsam subtiliando, & abstergen-
do, & ad stomachum confortandum. Et syrupus de
bizantijs cum additione est magis conueniens in de-
clinatione febrium, quam syrupus de bizantijs sine
additione: quia magis aperitiuus, subtiliatiuus, con-
fortatiuus membrorum, & præparatiuus residui ma-
terierum ad expulsionem.

Quoniam tem-
pori bizan-
tijs compositus
sit, exhi-
bendus.

MAN.

BARBARA certe est hæc inscriptio, & si id no-
tat, quod verba significant, auaritiam ostendit, quæ
a dono, & viro, & medico debet esse aliena. Efficax ta-
men est syrupus, & multi vsus in longis febribus, præ-

ferim ab atra bile factis. Accipe eius clarificati lib.
iij. Id est pro quibuslibet iij. lib. accipe sacchari lib. ij.
ser. Et quandoque) Parant communiter vtroque modo,
cum aceto videlicet, & absque eo: dum tamen simplici-
ter scribitur, acidus est accipiendus.

COQVENDO despumetur, & clarificentur, & coquantur
succis. Si hunc vis obstruere potentius aperire, adde acetum
album, apium, petroselinum, fœniculum, & alia vel splenica, vel
hepatica, vel nephritica. aut ei iunge vtendi tempore syrupum de
radicibus, vel duabus, vel quinque. Syrupus de quinque radicibus
ad eadem efficacior proximus viribus syrupo Bizantino, incerti
est autoris. Accipit radicem apij, fœniculi, petroselinum, asparagi,
risci, ana vncias duas. coque in lib. sex aquæ fontis ad tertiæ par-
tis consumptionem, expressum percoquitur cum sacchari lib. tri-
bus, addendo ad finem aceti vnc. octo. Alij addunt decocto semi-
nis apij, fœniculi, petroselinum, ana vnc. vnam, & in libras decem a-
quæ coquant ad dimidias. Expressum percoquant cum mellis po-
tius quam sacchari libris quatuor.

SYLVII

M E S V E.

SYRVPVS acetatus simplex ma-
terias calidas frigiditate, tenui-
tate vero crassas, & glutinosas
ad expulsionem apparat. Ga-
leno etiā in partibus remotis,
ad quas essentia suæ tenuitate
alia quoque medicamenta at-
fectus in his contumaces victura conuehit: hu-
morem tamen melancholico sibi temperamen-
to affinē iuuare non videtur. Recipit aquæ fon-
tis libras quatuor, cum sacchari libris quinque:
coquantur in vase lapideo ad dimidias semper
despumando, carbonibus accensis, aut flamma
exigua, & sine fumo. tunc adde aceti albi clari, li-
bras duas. si autem valētissimum vis, libras qua-
tuor: si viribus mediocres lib. tres, & percoque
in syrupum. Datur ab vnc. j. ad vnc. tres cum
frigida.

Syr. viciu
simplex.

SERMO in syrupo acetoso. Hic autor ponit de-
script. syrapi, acetosi, & virtutes, & operationes
eius. Est enim multum famosus, & excellens, effi-
cax, & mirabilis in digerendo materiam subtili
cholericam, & acutam, vnde summe confert cho-
lericis febrientibus. Incrassatiuus, enim est mate-
rierum subtilium, & extinctiuus superflue calidi-
tatis, & sitis, aperitiuus oppilationum, prouoca-
tiuus vrinæ, & alias quam plures habet operationes
efficere. Et iste syrupus acetosus simplex est mino-
ris in frigidationis malarum complexionum calida-
rum, quam syrupus violatus; sed est maioris aperiti-
onis, & prouocationis, & prohibitionis putredi-
nis malæ, & venenosæ, ideo multum confert tempo-
re pestilentia, & febribus pestilentialibus assum-
ptus cum aqua buglossæ, vel melissæ corruptioni aeris
resistendo. ipsum autem Galenus summe com-
mendat xi. therapeuticæ, & de ipso multum confi-
dit in dispositionibus putredinalibus, nisi sit nocu-
mentum magnum in stomacho, & sensibilis læsio
in nervis per frigidum. Et iste syrupus per se solum
assumptus cum aqua simplici, vel endiuiæ principa-
liter conuenit in digerendo materias calidas, & subti-
les. Et subdit auctor quod posse eius etiam extendi-
tur in materias frigidas, crassas, viscosas, & adhaeren-
tes, hoc autem habet intelligi si sit admixtus cum
alio

CHR.

alio syrupo calido, & melle rosato colato, vel alio A
syrupo composito absque aceto, de quo statim dice-
mus, vel lymphatus cum aqua apij, vel fœniculi, &
similibus calidis aquis aperitiuis, & sic conueniret
ad materias frigidas, admixtus tamen cum calidis
sub debita proportione. Et sic apparet solutio du-
bii, quod ipsemet tangit in litera dum dicit. Et nos
quidem diximus de isto, quod facit penetrare medi-
cinas simplices, quæ cum ipso administrantur in
partes, quas forsitan non penetrarent, & facit eas
acquirere sectiones diuinas duri, & difficilis, &
cur hoc etiam remanet cum ipso virtus infrigidati-
ua, & incisua. Et componitur solum ex zuecharo,
aqua, & aceto, secundum proportionem positam ab
auctore, & litera est clara.

MAN. **E**T hoc quidem Galenus testatur. Galenus nus-
quam huius meminit, sed oxymelitis. Propter si-
militudinem, & communitatem. Hippocrates, & Ga-
lenus, acetum iuuat eos in quibus amara: lædit summo-
pere in quibus atra bilis dominatur: magis tamen mu-
lieribus quam viris est inimicum, quia vterum lædit. In
leui. Si videlicet non vis multum acidum. Et in forti
(id est, si vis multum acidum, Cum aqua frigida, &c.)
Non exprimit quantitatem aquæ: nos autem duplam
aquam miscemus, & ex herbis potius elicitem, quam
naturalem.

SYLVII. **A**FFECTIBVS biliosis saluber, quia bilem tenuitate, &
caliditate furiosam frangit, crassat, extinguit: humores au-
tem crassos tenuat incidit, obstructions aperit, urinas mouet, su-
dores. Quæ contraria potest, nimirum contrarijs constans sub-
stantijs eam aceti ratione. Cum autem acetum sit frigidum sic-
cum, viribus maxime, & humor melancholicus frigidus siccus, &
melancholia extincto iam calore frigida siccæ Galeno dicitur, ob
id humores, & affectus melancholicos augere videtur acetum,
præsertim in mulieribus, quia vterum lædit Hip. lib. 3. rat. vic. acu.
& eius ratione syrupus, acetatus tamen, quia hos humores, & si-
militer crassos, lentos expulsiõni apparet tenuando, incidendo,
meatus aperiendo, saluber etiam est affectibus melancholicis, vt
quartana, libro 1. ad Glauconem, & splenicis remedijs sumendis,
& ad mouendis misetur in metodo medendi, & lib. 9. cap. ph. p.
putredini etiam resistit, vt acetum, ob id pestilentibus febribus est
saluberrimum cū aqua buglossi, melissophylli, & alijs partes prin-
cipes roborantibus, Non abs re autem in vase lapideo, aut siliceo,
aut terreo vitrato coquit. Nam acetum à vase æneo, æruginosum
aliquid contrahit, & corrodens. Quod autem Galeno auctore hæc
ei syrupo vim tribuit, rerum affinitate fecit. Id enim Galenus oxy-
meli tribuit, a quo hic syrupus nullo differt, nisi quod mellis lo-
co, saccharum mellis speciem accipit, & quod crassius coquendo
efficitur, quam Galeni oxymel, ad diuturnam custodiam. Potest
tamen hic syrupus, vt Galeni oxymel parum coqui, æstate præ-
sertim, & fiet liquidissimus, clarissimus, iucundissimus in hos om-
nes affectus, vt quotidie experimur, potius, quam tantam crassitiẽ
ex multa coctione natam aqua, vel dulci, vel destillata dissoluen-
tes, præsertim quibus affectibus tueretur. Acetum autem album
tenuius, & potentius alio est.

COST. **S**YRVPVS acetosus. Licet eius sacchari, quod
sponte ex aridine saccharifera effluit Galenus igna-
rus non fuerit, quando eius etiam Dioscorides meminit,
factum tamen, & vulgati, quod norunt Arabes, nunquã
meminisse plane constat. Sed mendum hic esse in Me-
sue codice ex ijs verbis apparet, quibus, continuata cū
illa periodo oratione, qua testimonium citat Galeni, sub-
dit, quod licet videatur id de quo agit, ineptum, vt ad
atrum humorem conferat, confert tamen adiunãdo me-
dicamentorum penetrationem, quæ verba de aceto di-
ci, & ex Galeno desumi nulli dubium est. De aceto igitur
non de syrupo ex saccharo, & aceto Galeni assert
authoritatem, quod ad omne humoris genus conferat.
proptereaque legendum videtur.

Et hoc quidem de aceto Galen. testatur est, & cetera
ita enim plana sunt omnia. Porro acetum ex albo vino
expetit, quia tenuiorum partium. alibi etiam diligit,
eadem de causa, vetustum.

M E S V E.

SYRVPVS acetatus cum radici-
bus, bilem crassam, & auulsu dif-
ficilem, ac pituita incidit, terget:
obstructa hepatis, lienis, renũ ape-
rit. Recipit radicem apij, fœnicu-
li, intybi, ana vncias iij. seminum
apij, fœniculi, anisi, ana † vnciam. i. seminis inty-
bi vnc. dimidia: hæc omnia igne lento coquuntur
ad dimidias in aquæ fontanæ lib. x. † tunc addi-
tis sacchari lib. iij. clarificetur. deinde acetum ad
ditur quātūlibet pro scopis, vt dixi nuper, varijs.

MODVS syrupi acetosi cum radicibus scilicet **CHRI.**
duabus de quinque radicum numero. Iste sy-
rupus est multum in vñ. Est efficax in dirigendo
materias mixtas, & phlegmaticas, sic etiam summe
confert febribus compositis, & phlegmaticis; tamen
eius virtus, efficacia, & operatio est plus ad mate-
rias phlegmaticas, quam cholicas, eo quod sua
complexio est tendens ad primum gradum calidita-
tis, & siccitatis. licet huius syrupi descriptionem in-
grediat acetum, & a quibusdam vocatur syrupus
de radicibus temperatis, acetosus, & a quibusdam
vocatur acetosus de duabus radicibus: & a quibus-
dam vocatur acetosus compositus, & sic ab eisdẽ qñ
acetum in ipso ponitur, vocatur syrupus tempera-
tus de radicibus, sine aceto vocatur compositus si-
ne aceto. Et his tribus modis vocatur generaliter
ab omnibus cum aceto, vel sine, quando in ipso
non ponitur. Sed statim insurgeret dubium. Nam
statim diceret aliquis, quomodo iste syrupus dicitur
de duabus radicibus, cum eius compositionem in-
grediantur tres radices, scilicet radix fœniculi, apij,
& endiuia. Dicendum, quod radices absolute pro-
latae sunt quinque numero; scilicet fœniculi, apij, pe-
trofelini, brusci, & asparagi, de quarum numero
solum duæ ingrediuntur. endiuia vero non est de
numero earum quinque. Et est simile, sicut si dice-
remus de vno syrupo, qui componitur ex duobus se-
minibus calidis, vel frigidis, vt semine anisi, fœnicu-
li, vel ex semine cucumeris, vel cucurbitæ, & licet
ingrediretur semen leuistici, & endiuia, non pro-
pter hoc vocaretur nisi syrupus de duobus semini-
bus calidis, vel frigidis. Nam semina calida abso-
lute prolata sunt solum quinque, semen anisi, fœni-
culi, ameos, carui, & cymini. Quidam autem, & for-
san melius dicunt, quod sunt semen anisi, & fœnicu-
li, & petrofelini, brusci, asparagi, sicut aqua quin-
que radicum fit ex quinque radicibus iam dictis:
vtrunque tamen dictum potest saluari. Semina ve-
ro cõmunia frigida absolute prolata sunt etiã quin-
que, scilicet semen cucumeris, cucurbitæ, peponum, melo-
num, & citruli. Et sic etiam sunt quinque radices ex
quibus fit aqua destillata, quæ est multum calefacti-
ua, ac etiam aperitiua. Et aqua ex superscriptis quin-
que seminibus frigidis est multum diuretica prouo-
catuua.

Mesue.

Z 3

catuua

MESVE DE TYRVPIS ET ROBVB

etiam vrinæ, etiam alteratiua ad frigidum. Et sic tales aquæ denominantur ab eis. Prima dicitur aqua de quinque radicibus. Secunda vero dicitur aqua de quinque seminibus communibus, & vtraque multum est in usu, & sic apparet solutio quo ad dubium. Iste syrupus licet nominetur alio trium modorum iam dictorum ab aromataris, tamen nominatur ut plurimum, syrupus acetosus compositus, vel syrupus compositus sine aceto, & hoc quando acetum non ingreditur: & ut, sic habet diuersas operationes efficere ratione virtutis aceti, & non est tantæ caliditatis cui acetum ingreditur, sed est aperitiuus oppilationum, subtiliatiuus materiarum crassarum, incisiuus, prohibitiuus putredinis, & malæ qualitatis, quando autem est sine aceto, est eiusdem virtutis cum supradicto, & non lædit stomachum, & membra neruosa, est etiam prouocatiuus sudoris, & vrinæ, & preparatiuus materiarum facientium febrem ad expulsionem, unde utimur eo communiter in principio febrium phlegmaticarum cum melle rosato colato distemperato cum aqua feniculi, vel alijs aquis similibus, & compositus cum aceto plus confert attinentibus alicui caliditati cum viscositate, sine aceto autem plus conuenit materibus frigidis crassis. Conuenit etiam iste syrupus oppilationi hepatis, renum, splenis. Et hic notandum, quod sicut communiter utimur syrupo de bizantijs in processu febrium putridarum compositarum, sic in principio earundem utimur isto syrupo acetoso, vel sine aceto.

MAN. Hoc frequenter utimur, vocamusque acetosum compositum.

SYLVII. NAM si imbecillum vis, aceti lib. v. addis: si valentissimum, decem: si medium, lib. vij. & s. Sed hic aceti modus atque adeo primus, in hoc syrupo, & in præcedente nobis est molestus. præfertim quibus frigidus est ventriculus, quem ut ceteras partes neruosas acetum lædit. Ob id etiam Galenus mel duplum aceto miscet, & melli duplam aquam. Mes quoque aquam prope duplam saccharo ubique miscet. Quinetiam sepe sine aceto hic syrupus fit, & tunc de duabus radicibus sine aceto dicitur, quia ex radicibus quinque vreticis, apij, feniculi, petroselinij, ruscij, asparagi, duas tantum recipit. Febribus pituitosis, quam biliosis aptior est, quia modice calet, & ijs incipientibus, ut Bizantinus paulo valentior præcedentibus.

COST. MODVS. Quibus acrior est ventriculi sensus, vel ne exulcerentur intestina discrimen, & omnino, quibus insensum est acetum, sine aceto parandam hoc erit medicamentum. acetum vero quum miscendum erit, Mesue etiam silente, coquendam erit.

MESVE.

YRVPVS acetatus de succis herbarum. Recipit succorum syrupi bizantini partes tres, sacchari partes duas, aceti partem vnā.

CHR. PER succos, vel succum, syrupi dinarij intelliges succos quatuor positos in syrupo dinarij, scilicet lupuli, buglossæ, apij, & endiuie, de quibus omnibus accipe lib. iij. zuc. lib. ij. aceti. lib. i.

MAN. EST fere bizantinus, nisi quod in hoc minus additur aceti.

COST. MODI acetosi de suc. herb. Supra quum de bizantino syrupo agit, ait interdum succi lib. iij.

E dimidiam aceti partem adijci: hic vero tertiam aceti partem sumit. Sed quod in præcedenti syrupo acetoso admonet, quod etiam Galenus de oxymelite, quo valentius imbecilliusve expetitur, eo etiam plus minusve adijcitur aceti.

MESVE.

YRVPVS acidus de succis fructuum, refrigerat: ob id sitim sedat, ardorem bilis, & febrium, & phlegmones, aut intemperaturæ calidæ, cordis, ventriculi, hepatis, extinguit. Recipit succi granatorum & acidodulcium, & acidorum, anaparties tres. coque igni lento ad tertie partis consumptionem. biduo clarescere permittit. eius partes duas iulepi partibus iij. vel pluribus, vel paucioribus percoque.

E ADEM fere descriptio supra, nisi quod ibi tantum MAN. acida, hic acida, & dulcia granata accipiunt. Loco huius officinæ parant oxylaccharum vocatum.

SYRVPVS acetosus de succ. fructuum. Grana- C.OST. ta maza vocat, quæ media sunt inter dulcia, & acida saporis, & facultatis. Horum succum si ut purum reddas, decoxeris ad tertias, tunc duabus huius partibus tres Zulapij partes rursus decoxeris, vix acidi saporis aliquid retinebit, vixque calidioribus ijs affectibus conferret, ad quos commendatur. præstabit igitur fortasse succum per lineam linguam expurgare.

MESVE.

YRVPVS acidus de succis, & aquis fructuum, ventriculum præsertim calidum roborat, ob id vomitum etiam prægnantium, & fluorem alui biliosum sistit. Recipit succi granatorum acidodulcium, cydoniorum, pomorum, pyrorum, mespilorum tricoccorum, singulorum parem portionem: aquæ, cui rhus, & vna & oxya canthæ incoctæ sint partem. i. & dimidiam, sacchari partes tres. coque in syrumpum.

AVICIN v. can. Similiter, & Serapio in proprio CHR. antidotario describunt syrupum similem huic de fructibus. Et est zarur, vel zaror secundum. Simonem Ianuensem in synonymis, quidam fructus similis pyro in figura, & paruus, & vocatur a Siculis apud quos nascitur arbor eius zarore. quidam Sorbam putauerunt, sed non est, quamuis eiusdem virtutis sit in omnibus. Stephanus vero mespilam dicit: sed non est, nam ipsa gubeira vocatur arabice, etiam zarurum pro zaror scripsit, hæc ille. quicquid sit, ponerem sorbam hic pro zarur.

ZARVR, idest, mespilorum. Nullam acredinem MAN. præterquam à granatis habet. magni tamē vsus esset si pararetur, in vomitibus, & ventris fluxibus coercendis. possumus tamen & hoc, & quatuor iam descriptis, pro embamatis condimentisve ciborum vti.

MODVS syrupi acetosi de suc. & aquis fruct. C.OST. Zarur mespila tricocca Sylui, interpretatur quæ non improbo, si y nostri sint azaroli, sunt enim acidi, & sanè

sanè palato non ingrati. Est tamen Zarur Arabibus generatim mēspilum non tam vnum, quam alterum, neque temere vulgatum mēspilum priusquam mite euaserit hic ad vsus propósitos vsurpabitur.

MESVE.

SYRVPVS acidus ex cydonijs, stomachum roborat, & naturam calorem dissolutam, ob id vomitum cohibet, sitim tollit, fit ex succi clari cydoniorum acidorum partibus x. aceti parte una, & semis, sacchari partibus duabus.

SYLV. RAS: lib. 9. ad Almanforem huic similem habet syrupum ex cydonijs. Obserua hic pro succi quantitate immodica saccharum parcius.

COST. ACETOS decitonijs. Acida sunt cydonia, & exprimendo succo apta tunc maxime, quum maturerint, antea vero ob saporem, quem astringentem habent, molesta, & fere succi expertia.

MESVE.

SYRVPVS acidus de pomis, cor, & ventriculum roborat, sitim sedat, fit, ut syrupus acidus de cydonis.

COST. ACETOSVS de pomis. Sumendus, & hic acidorum pomorum succus, quando ad exemplum superioris, aut parari.

MESVE.

SYRVPVS acidus ex prunis potenter refrigerat, ob id magnam sitim sedat, intemperiem calidam partium internarum cum febre, & sine febre extinguit: & ebrietatem, & vertiginem, & vomitum sistit, cordis tremorem, & syncopen sanat. Fit ex succi, seu aquae prunorum acidorum, granatorum acidorum, & tamarindorum ana lib. j. succi acidi citrorum lib. dimidia, cum sacchari lib. j. igni lento coctis. Datur cum aqua frigida, vel aqua niuis. Si absque saccharo coquitur ad crassitiem, sapa quaedam fiet.

MAN. AQVA tamarindorum, & prunorum nescio quo pacto velit, ut fiant, ita ut a succis differat, nisi per coctionem, vel maceiationem. Acredo vero citri, nescio quare hic vocetur aqua, cum superius appellauerit eam succum, utrunque tamen paratur, utilis erit in his, in quibus a Mesue commendatur.

SYLVII. AQVA hic, vel succus est, vel prunorum, & tamarindorum decoctum, minus quam succus efficax.

COST. ACETOSVS de prunis. Ex recentibus prunis posse aquam destillatione elici certum est. Sed, & ex tamarindis aqua dilutis, vel incoctis, eodem modo. Quin, & ex acida citri substantia elicies: sed saporis nihil seruabit. Puto ergo sumendum succum prunorum, & acida citri partis, tamarindorum vero, quorum nobis recentium non est copia, dilutum, vel decoctum. Ita quidem si hic seorsum, sine saccharo simul decoquantur, consistentiam adipisci possunt, (ut hic au-

thor admonet) sapa; quam destillati liquores quantavis coctione non assequuntur.

MESVE.

SYRVPVS alteracidus de Pomis, ad tertianas exquisitas, & ardentes astiuas, sitim ventriculi, & hepatis intemperiem calidam. Recipit succi malorum acidorum, granatorum acidorum, vuarum agrestium, ana lib. j. aquae rosarum, aquae, cui infusi sunt tamar Indi, & pruna, ana lib. j. & s. succi intybi cocti, & despumati, & aceti, ana lib. ij. sacchari lib. viij. Conditur a quibusdam caphura. Datur cum aqua frigida, vel melonum hyemalium.

B Hic quoque si pararetur, & vtilis, & suavis esset, MAN. Hamota tamen camphora. Et da cum aqua melonum. Melones hyemales credo esse, quia apud nos conseruati ad hyemem, non edi consueuerunt, suntque citris, & colore, & forma similes, sed colore magis.

D ELICATVS est, ac vtilis, ablata tamen caphura. Himel. **SYLV.** nes sunt citri forma, & colore, in hyemem seruari soliti.

C ACETOSVS de pomis. Vae agrestes, quarum succum expetit hic, ubi refrigerium queritur, non matura, quae vinosi non parum retinent; sed immatura sicut sumenda, omphacium, quod ex his paratur, domesticarum vuarum omphacium superat frigiditate, vique astringente, qua bilis acrimonia retunditur. De camphora, quam etiam addit, quid dicam non sat scio, qui incertus sian frigidone, an calido pradiata sit temperamento. Tutorem ego partem deligerem praetermittendi, ubi refrigerio est opus, praesertim etiam ob odorem multis ingratum, ex quo dolore capitis corripimur multi. Melones hyemales angurias fortasse intelligit, quae postrema autumnii parte maturescunt, qui hyemem attingit.

MESVE.

SYRVPVS alius acidus de pomis eadem promittens. Recipit succi pomorum acidorum lib. j. succi acidi citri lib. s. iulepi boni lib. ij. Datur cum aqua niuis. Si maceraueris feri cum cocco baphica tinctum succis praedictis, valentius corroborabit.

D ALIUS quoque acetosus de pomis vocatus, magni v. MAN. sus esset in siti sedanda, non in acutis febribus tantum, sed & aetatistempore in sanis, & praecipue biliosis, setam tamen illam ergo dimitterem.

SERICVM quidam malunt auferre, & morbis biliosis aetate scilicet. **SYLV.** Scitit vsurpant.

C ACETOSVS alius de pomis. Si sericum ad affectus cordis valet (quod illi tribuunt) ad ardentes febres in iuvene, & aestiuo tempore non habeo suspectum, etiam infectum, quod refrigerandi, & astringendi, propterea quae in tinctorio cocco frenanda bilis vim habet.

ME-

MESVE DE SYRVPIS, ET ROBVB

M E S V E.

SYRVPVS acidus ex manna febrile-
stuati, & cum syncope confert, ac si-
ti inexplata, tussi sicca, ventriculi, &
hepatis inflammationem sedat. Ac-
cipit mannae vnc. iij. in succi intybi cocti, & pur-
gati lib. j. macerandas in vase lapideo. Deinde si-
mul feruefiant, manibus fricentur, colentur,
post cum aqua rosarum, succi granatorum aci-
dodulcium, ana lib. j. succi uuarum agrestium,
succi acidi citrorum, ana lib. s. sacchari lib. iij.
percoquitur.

MAN. **I**LLI vero, qui inscribitur alterniabin, ex recentio-
rum videlicet manna confectus, praeter alterandi vim,
aliu quoque modice leniret. Quod quidem vt vehe-
mentius facit ille, qui post eum scribitur sub titulo Ace-
tosi solutione educens bilem, & vim purgandi habet;
praecipue scammonio superaddito; ita minus iucundus est.

COST. **S**YRVPVS acetosi alterniabin. Lenire hoc posse asperi-
statem gutturis, quae ex acerbis est a febre vapori-
bus, existimo, manna, & sacchari gratia, at lenire al-
iuum, (vt Manard. ait) uncias mannae ternas succi en-
diuiae libris quaternis commistas non puto, si ea hic men-
sura sumatur, qua syrapi.

M E S V E.

SYRVPVS acetatus, chalogogus, &
refrigeratorius. Recip. pruna passa,
myxa, ana centum, tamar Indorum
libram dimidiam, myrobalanorum
citrearum vnc. iij. succi rosarum recentium vnc.
iij. mannae, casiae, ana vnc. iij. & semissem, saccha-
ri lib. iij. Fac syrapi, post acetum lib. ij. succi gra-
natorum acidorum lib. j. & dimidiam, percoq;
igni lento cum scammonij drach. vj. panno te-
nui illigatis, & saepe conficatis.

SYLV. **H**VIVS imitatione syrapios vnus humoris, vel plurium,
vel omnium purgatorios ad praecautiorem, vel curationem
morborum, praesertim longorum, describitur medici, potiones mul-
to iucundiores aegris, quam ipsa purgantia medicamenta, vel sac-
charata, vel liquore aliquo soluta, vt ad pituitam purgandam, ex ra-
dicibus feniculi, apij, petroselinij, polypodij, sem. anisi, anethi, fene-
nic, amos, enici, hyssopo, calaminthe, pulegio, & similibus, cum
agarico, turbit, & similibus ad melancholiam, ex radicibus cappa-
ris, tamaricis, polypodij, lapathi, aspleno, phyllitide, adiantis, buglof-
fis, lupi, fumaris, floribus cordialibus, epithymo, sennae folliculis,
& sero lactis, praesertim caprini.

COST. **M**ODI syrapi acetosi sol. ed. Cur pruna hic ubi
malui solutio queritur sumantur sicca potius, qua
recentia, admiror. Acetum vero, & acidi punici succo
corroborando ventriculo, & purgantium medicamento-
rum violentiae temperanda, immo, & temperanda bili,
quae ad ventrem vi medicamenti ducitur, non importu-
ne adduntur.

M E S V E.

SYRVPVS contra catarrhum calidum, co-
sryzam, pleuritidem, tussim, Recipit zizipha,
& myxa, ana centum, violarum, mannae, ana

E vnc. j. glycyrrhizae, florum buglossi, ana † vnc. j. & s. † drach. viij.
sem. maluae, cydoniorum, ana drach. vj. sacchari
lib. ij. succi mali granati dulcis lib. j. fiat syrapius.

NESCIO quomodo ex his fructibus possit fieri sy-
rupus, nisi decoquantur, quare cum in fine dicat,
fiat syrapius, intelligere nos facit, vt coquerentur.

COQVI omnia debent in aqua, nodulo ex seminibus im-
posito. SYLV.

SYRVPVS conferens ad catarrhos. Violas hic re-
centes maxime probarem, qui aridis omni, vel sapo-
re, vel odore expertibus parum inesse lenientis faculta-
tis certus sum. Sed, & boraginis flores, quum querit, si
recentes non sumpseris, frustra adicias, quid enim ari-
dis ipsis virium superest? non concurrunt autem vtrius-
que, & viola, & boraginis fundendi flores tempora,
quare pro violis, quarum hic vnciam vniam querit, ea-
rundem violarum saccharo effervatarum, qui uncias
duas sumpserit, & pro buglossi floribus, si recentes non
habuerit, qui eosdem saccharo conditos, sed duplo pon-
dere usurparit, a Mes. scopo non aberraturum existimo.

M E S V E.

SYRVPVS de cannis ad tussim, pleuriti-
dem, sitim utilis. Recipit succi granato-
rum dulcium † lib. ij. aquae malorum † lib. iij.
† dulcium, & aquae cannarum sacchari, aut peni-
diorum, ana libram vniam, & dimidiam.

AQVAE malorum de feni.) Seni nomen est regio-
nis, sed nos ponimus dulcia nostratia, & per aquas
intellige succos. MAN.

PER aquas, succos intellige. Mala vero dulcia nostratia substi-
tuimus pro malis Mesae de Semitarum regione, alij, mora, qui-
bus fit diamoron, intelligunt. SYLV.

DE cannis. Per aquam cannarum succum puto in-
telligendum arundinis saccharifera, cuius recentis
copiam fuisse oportuit, ubi huius medicamenti auctor
agebat, nobis eiusmodi arundines ex Cypro, Creta, &
Sicilia afferuntur, sed paucae, & fere aridae. Venetijs ta-
men ex Creta allatos eius caules sine radice, ita viren-
tes habui, vt humi positos germinasse, & in menses mul-
tos vixisse viderim.

M E S V E.

SYRVPVS portulacae valenter refrigerat,
ob id sitim, febrium ardorem, ventricu-
li, & hepatis intemperiem calidam cor-
rigit. Accipit seminum portulacae tritorum lib.
j. horis xxiiij. maceranda † in succi intybi cocti, † vnc. lapi.
& purgati, lib. † iij. postea igni lento coque ad † vi. vel
dimidias, & tunc cum sacchari † lib. ij. percoque † viij.
in syrapius, additur interdum acetum lib. j. vel suc-
ci granatorum acidorum lib. j. & s.

ISTE syrapius de Portulaca interdum in usu ha-
betur, qui potest fieri duobus modis, vno modo, si
accipiatur succus endiuiae coctus, & depuratus, & ad-
das zuccharum, tunc erit syrapius de succo endiuiae,
qui multum in usu. Si vero addas reliqua, quae in tex-
tu scribuntur, tunc erit syrapius de Portulaca.

Placet

MAN. Placet mihi æstate, atq; temperatura, & morbo biliofis.

SYLV. **P**O T E S T succus intybi cum succis alijs refrigerantibus co-
qui ad vñs eisdem. Syrupus quoque intybi a Gentile scriptus
refrigerat, humectat, obstructions aperit, intemperiem calidam
hepatis, renum, emendat, bilis acrimoniam frangit. Recipit succi
intybi, & lichenis herba, ana lib. iij. rosarum, violarum, lentis palu-
stris, polytrichi ana vñs. s. adianti albi, hordei mundati, seminum
communium frigidorum ana vñs. j. cum saccharo quantum suffi-
cit, fac syrupum, aromatiza santalis albis, & rubris, & vna oxyacan-
thes, cui si cinnamomum, lignum, aloes, corticem citri aromatis
gratia immittas, cor magis roborat: sed minus refrigerat.

COST. **P**ORTVLACÆ. Meminit hic vasis lapidei, vt
sepe in superioribus, quod maxime in ijs vsu venit,
in quibus acetum venit: quod sanè in æreo vase amaro
sapore inficitur. Sed diligentiores pharmacopei ollis vi-
tratis omnia incoquant, quibus integri rerum omnium
sapores seruantur.

M E S V E.

SYRVPVS violatus pleuritidi, & tussi a
causa calida prodest, fit ex violarū vñc.
ij. seminū cydonij, & malua, ana † vñc.
j. zyzypa, myxa ana † xx. cum aque cucurbitæ
lib. † vj. coque ad tertiam partem, & cum saccha-
ri lib. † j. & dimidia fiat syrupus.

Syrupus de violis confert tussi calidæ, & pleu-
riti. Reci. violarum vñc. ij. seminum citonio-
rum, seminis malua ana † drach. viij. iuiubæ, se-
besten ana xx. Et coque cum lib. vj. aquæ cucurbi-
tæ vsque ad tertiam partem, zucchini lib. j. s. fiat
syrupus.

CHR. **I**STE syrupus est in vsu. Confert ad digerendum
materiam subtilem cholicam, & est alteratiuus
malæ complexionis calidæ, & sicca. Confert etiam
tussi sicca, & facta a materia cholerica subtili, & con-
fert multum, & principaliter, & sic communiter est
vsus eius, vt plurimum assumptus cum aqua capilli
veneris in principio, & augmento pleuresis, quod est
apostema cholicum. Confert etiam tertianis puris
assumptus cum aqua frigida simplici, vel cum aqua
endiuiæ, licet eis etiam conferat iulep violatum, & sy-
rupus acetosus simplex, habet enim iste syrupus vir-
tutem lenitiuam, & est complexionis frigida, & hu-
mida in primo. Est etiam utilis ad sitim extinguen-
dam sub actuali frigiditate, assumptus cum quadru-
plo eius aquæ frigida. Confert etiam ad somnum
prouocandum assumptus de sero post cenam, cum
æquali aquæ proportionem cum ipso.

A D D I T I O.

Iste syrupus interdum in vsu habetur sub nomine sy-
rupi de violis compositi, sed quando doctor simpliciter
ordinat. Rec. syrupi violati intelligitur de illo, qui fit ex
infusione violarum, descriptionem cuius vide supra. Itē
Mes. in practica sua sermone in aqua cicetum, habet
duas alias descript. tamen ista est illis nobilior.

MAN. **H**ic ubiq; paratus inuenitur, & eo vtimur in pleu-
ritide.

SYLVII **A**D pleuritidem, & alios affectus biliosos efficax initio, & aug-
mento, refrigerat enim, & humectat primo gradu, ob id tut.

sim siccam iuuat, sitim sedat cum aquæ frigida quadruplo, som-
num conciliat vespere sumptus vñc. ij. cum æquali aquæ portione,
vel solus. Syrupus autem violatus absolute est, qui ex violarum in-
fusione prædictus est. hic vero dicitur syrupus violatus compositus.

DE violis. Licet seminibus cotoneorum, malua, iui-
bis, sebesten, coquendas violas ponat, hæ tamen
postremo loco, vbi cetera exacte fuerint decocta, me-
tiam silente addenda sunt, vt quæ (quod alibi Mesue)
coqui diutius non ferunt.

M E S V E.

SYRVPVS zyzyporum raucitati, tussi,
pleuritidi confert, fit ex zyzypis † sexa-
ginta, violarum, seminis malua, ana †
vñc. v. adianti albi, glycyrrhizæ, hordei mundati
ana vñc. j. semi. cydoniorum, papaueris, melo-
nis, lactuce, tragacanthi, ana drachmis tribus, co-
que cum aquæ fontana lib. † quatuor, & saccha-
ri lib. ij.

SYRVPVS de Iuiubis secundum descript. istam
est in vsu, & sic, non aliter præparatus, reperitur.
Confert autem ad raucedinem vocis, & tussim facta
a siccitate, & asperitate canna, & gutturis, & confert
apostemati cholerico, & omnibus passionibus pecto-
ris, & gutturis calidis, assumptus in debita dosi, & ha-
bet operationes consimiles syrupo violato statim di-
cto, & adhuc fortiores, & maxime in dispositionibus
pectoris: attinet tamen alicui caliditati. Recipit iuiu-
bas, &c. hordei mudi, semen est notum, & amoto cor-
tice tollitur virtus eius absterfua, & remanet virtus
lenitiua cum aliquali siccitate, est enim complexio-
nis frigida in primo gradu versus ipsum, & aqua hor-
dei, quæ communiter est in vsu, non esset sic conue-
niens, si fieret absque cortice hordei, sed bene plus ad
nutriendum conueniret, reliqua sunt nota.

ZIZYPHA vel serica, vt diximus, vocantur. Libræ
MAN. 10.) Libræ 4. aquæ non valent tot iuiubas contine-
re, quare libræ numero centum, communis vsus est in
calidis fluxionibus. Vt tamen ego etiam in vlcere vesi-
cæ, & valde confert.

AL I I coquant ad dimidias, colatum percoquant in syrupo
SYLVII. cum sacch. lib. j. potius, quam lib. ij. Tussi sicca, & asperitati
arterie, omnibusque thoracis affectibus, & fluxionibus calidis con-
fert, viribus affinis est violato, sed eo minus refrigerat, vlcibus ve-
sicæ etiam utilis est, minus in vsu est hic compositus, quam sim-
plex prius scriptus. Male hic legebatur zyzyporum lib. x. quod
lib. x. interpretati sunt pro lx. hoc est sexaginta. Nam libris zizy-
phorum decem, &c. capiendis, aquæ lib. iij. non suffecerint. Id ad-
do, vt intelligas vitia contingere plurima ex notis ponderum, &
numerationum, quæ nos ob id integra, aut propè dimidia scribimus.

DE Iuiubis. Hoc crasse faciendi vim habet in si-
COST. gnem, & eo nomine fluxionum acrim, ac tenui
initio conferre potest. Sed codex mendis scatur. Prate-
reo iuiubas, de quibus alij, violarum, & seminum mal-
ua vñc. i. vt querit singulorum quinque, vt Syluius le-
git, maiorem copiam liquoris, quam librarum quatuor
ad coquendum postulant, malua enim semina decocta
cremorem reddunt lentissimum, ad conficiendum syru-
pum ineptum, additis præsertim cydonij seminibus, tra-
gacantha, & saccharo, quare cum veteri codice non un-
cias, sed drachmas quinque legendum existimo.

ME-

*¶ nigri.
¶ alij 30. &
in priore le-
gunt.
Vide diaeco-
dion in e-
clegmatib.*

*¶ Vid. hab.
drac. viij.*

SYRVPVS papaueris ad tussim sic-
cam, phthisim, catarrhum, in som-
nia causam. Recipit papaueris al-
bi, & rubri ana drach. † quinquaginta, adianti alibi drach. xv. gly-
cyrrhizæ, drach. v. zyzypa triginta, seminis la-
ctuca drach. quadraginta, seminis malua, & cy-
doniorum ana drach. vi. coque in lib. iij. aqua
ad dimidij consumptionem, colatum cum sac-
chari, & penidiorum ana † vnc. octo in syrupum
percoque.

CHR. **I**STB syrupus multum conuenit ad prohibendum
descensum catarrhi calidi, & subtilis ad partes pe-
ctoris, & pulmonis, ipsum aliquantulum incrassando. Est
etiam somni prouocatiuus, & lenitiuus partium pe-
ctoris, & pulmonis, gargarizatus cum aqua capilli ve-
neris, vel vngula caballina, idest farsurellæ, vel aqua
frigida, vel alijs aquis conuenientibus, in dosi, & cum
conditionibus, & modis superscriptis.

ADDITIO.

Aliqui addunt in fine presentis syrupi vini cocti seu-
sapa vnc. vi. & hoc, vt dirigat virtutes aliarum medici-
narum ad pectus, sapa enim multum pectori amicitur.
Vtcrius notabis pro huius syrupi confectione, & etiam
aliorum, quod semina mucilaginem facientia non sunt
ponenda ad bulliendum cum alijs rebus, sed debent liga-
ri in petia lini mundi, & sic virtus eorum transit ad syru-
pum, & viscositas retinetur, quæ syrupum redderet vi-
scosum.

MAN. **P**APAUER rubeum, est quod Græci ἀνθακόν, &
est calidum, quare potius legendum papaueris nigri.

SYLV. **A**LII papaueris nigri legunt, de quo nuper. Catarrhum cali-
dum, acrem, tenuem, in pulmones ruentem prohibet incrassando, lenit asperam arteriam, somnum conciliat. Datur ad thora-
cis partium affectus cum aqua adiantorij, vel bechij. Semina muc-
caginosa panno lineo ligata facultatem syrupi tradunt, mucagi-
nem in linteis retinent, quæ syrupos nimium glutinosos redderet.
Rarus vsu est, frequentior simplex nuper dictus. Compertum etiā
hi syrupi papaueris, fluori alui, & dysenteria post totius purgatio-
nem, aut quia somnum conciliat, qui fluxiones sistit, & coquit, aut
quod intemperiem calidam siccam intestinorum a maiore fere
biliosæ, aut melancholicæ affluxu emendat. Diacodion, & ecleg-
ma papauerinum in eclegmatibus dicenda, idem prope possunt.
Huc adscriptus erant syrupos alios thoracicos, sed calidos, nisi an-
te compositos frigidos absoluisse præstulisset.

COST. **D**E papauere. Opportunissimum hoc medicamen-
tum est initio distillationis, quando humor in fau-
ces irruens, & tussim excitans ob tenuitatem educi ex-
creatu non potest, tunc enim crassioribus agendum est,
tenuem illum humorem cogentibus, ac densantibus,
quod præstant simplicia hæc omnia, & inter ea papa-
uer, quod quum præter album, rubrum quoque expetit,
certum est per rubrum non anemonem, quæ non est in
papauerum genere, sed erraticum papauer intelligere,
flores eos rubros proferentem, quos ad cohibendas hu-
ius generis fluxiones non minus vtilis esse, quam semi-
na quotidie observamus.

HACTENVS syrupos compositos
refrigerantes docuimus, nunc ad
calescentes, morbis frigidis salu-
bres transeamus, † oxymelitis ge-
nera primum dicturi, si prius de a-
qua mulsæ, & (vino mulsæ) egerimus.

HAE C est tertia pars principalis huius sextæ di-
stinctionis in qua profequitur determinando
de syrupis magis, & principaliter conferentibus ad
materias crassas, frigidas, & viscosas, & phlegmaticas,
& melancholicas. Et hic notandum, quod differentia
est inter squinebin, quod est syrupus acetosus sim-
plex, de quo dictum est superius, qui est factus ex zuc-
charo, aceto, & aqua, & secaniabin simplex, id est oxy-
mel simplex, qui est syrupus acetosus factus ex melle,
aceto, & aqua. Est & aliud secaniabin compositum,
quod vocatur oxymel compositum, quia fit ex melle,
aqua, & aceto, & alijs radicibus, & seminibus, & aro-
matibus, vt in processu patebit. Est, & geleniabin,
quod est melosatum colatum. Et licet etiam secania-
bin generaliter cum zuccharo, & absque aceto, cor-
rupte denominatur secaniabin, sed melius denomina-
ri debet sequinebin simplex, vel compositum. Nam
proprie dicitur secaniabin, quando syrupus compo-
nitur ex melle.

MORBI frigidi sunt pituitosi, & melancholici, præsertim a
pituita inspida, vitrea, acida, & humore melancholico. Nam
pituita falsa ex putredine, aut bile mista, iam calida est, vt melan-
cholia ex putrefactione, vel vitione sanguinis, vel humoris melan-
cholici, vel bilis flauæ genita, quantum actio frigida videatur, vt calx,
fex vini vsta, tamen potestate calida est: hæc ubi actio per nouam
putredinem, vel causam aliam calida euasit, est ardentissima, & cal-
cus, ac feces vstæ in morem vrit, & cancerum facit sæpe vlcera tum.

MESVE.

QVA mulsæ magnarum est viriū
ex maiorum nostrorum senten-
tia, si quid sitim sedat, affectus
frigidus, præsertim cerebri, &
& neruorum, & iuncturarum iu-
uat, loco vini potum tussim hu-
midam, puris, & pituitæ crassæ, & lentæ expecto-
rationem promouet, lauat terget, purgat intesti-
na, viscera, meatus vrinarios, ob id colicis pro-
dest, & aluum subducit, calculum in vijs vrinæ
gigni prohibet. Fit ex mellis boni (quod colore
sit pallido, odore iucundo, sapore modice acri,
& dulci, consistentia crassi, & tenuis media, non
vetus) lib. j. aquæ fontanæ dulcis, & claræ lib. viij.
in vase lapideo, vel vitrato igni lento coctis, & cō-
tinenter despumatis: deinde panno denso co-
latis. Quod si mox per se bibendum est, aquo-
sius fiat, larga enim coctione crassatum, vt iu-
lepus, diu quidem seruatur, sed in partes remo-
tas agre penetrat, in bilemque ob multam dul-
cedinem facile vertitur, & ob id sitim auget,
nisi largiore aqua mista dissoluatur, vt insipidū
aquæ modo videatur. Alias quoque facultates
coctio varia ei acquirit, quia parum coctum in-
flat,

flat, magis aluum subducit, minus nutrit, largius vero coctum inflationem dissipat, magis nutrit, minus deiecit. Addunt nonnulli aromata, zingiber, crocum, cinnamomum, macis, & similia, alij galliam moschatam, lignum aloes, & similia. Fit etiam ex mellis parte vna, aquæ fontanæ partibus octo, † fermenti in his dissoluti, quæ vasi ligneo trade, relicto trium digitorum spacio vacuo, in quod cum musti modo feruebit, recipiatur, vbi feruere defierit, obturato vase modo vini doliorum, tertio post mense fit potabile. Immitri possunt aromata panno lineo ligata.

ANT. S E R M O in aqua mellis. Posuerunt antiqui diuersi statem in aqua mellis, qui locuti sunt de ipsa, & ascripserunt ei iuuamenta plurima, quæ sunt in ea, quia sitim sedat, & ualet ad ægitudines frigidas, & proprie, quæ sunt in cerebro, & nervis, & confert ad tussim humidam, & mundificat pectus a sanie, & humore crasso. Et confert vris vrinae, & non permittit in eis lapidem generari, & mundificat per vrinam, & confert colicæ, & lauat, & abstergit viscera, & soluit, & mundificat ventrem a fecibus. Bibitur loco vini in ægitudinibus nervorum, & iuncturarum, & est potus bonus. Inter diuersitates autem operationis eius ponimus modos duos. Et primus est, vt accipiatur mellis boni, & mundi, & proprie cuius est color habens mediocritatem, & proprie sicut color paleæ, & quod est inter tenue, & spissum, & quod est boni odoris, & quod est modica acuitatis, & quod non est antiquum, & sit eius pars i. & pone ipsam in vase lapideo, aut vitreato, & funde super ipsam aqua fontis dulcis, & claræ partes viij. & coque ipsum cum facilitate: & auferatur spuma eius, & non dimittatur super ipsam multiplicari, immo, quam cito apparet, auferatur, deinde coletur colatorio denso de panno. Et si bibitur recens, oportet, vt fiat multa aquositas, & sic bibitur impermixta sicut est, & hoc ideo, propterea, quoniam, quæ ex ea crassa est, non penetrat in vias remotas, & conuertitur propter possibilitatem suæ dulcedinis in cholera, & addit ad sitim. Si autem bibatur antiqua, oportet, vt fiat pinguior sicut inlep, & bibenda est permixta permixtione multa decenti, vt sit magis aquosa, & insipida. Et scito quoniam ars coctura acquirat ei proprietates aliquas: & illud est, quia parum cocta facit inflationem, & minus nutrit, & magis laxat: multa autem coctio inflationem resoluit, & digerit, & magis facit eam esse nutritibilem, & laxare minus. Et sicut ex hominibus, qui aromatizant illam cum speciebus alesanginis, sicut zingiber, crocus, cinnamomum, macis, & similibus: & sint, qui aromatizant eam gallia muschata ligno aloes, & similibus. Secundus modus operationis eius est. Rec. mellis partem vnā, aquæ fontium claræ partes octos, & distemperetur cum eis parum semini græci, & proprie ad omnes centum libras aquæ, & mellis sint eius uncie tres, & includitur in vase ligneo, sicut ponitur mustum, ita quod remaneat ex vase vacuum, sicut mensura trium digitorum, & illud ideo, quia patitur de ebullitione, sicut mustum. Deinde post ebullitionem eius stringatur orificium vasis, sicut stringitur vas vini, & bibatur post menses tres, si autem aromatizare volueris, ponantur in vase species alesanginae ligatæ in panno.

A I S T E potus, qui fit ex aqua mellis erat multum in vfu apud antiquos. Galen. ipsum excellenter laudat, & extollit primo, & secundo regi. acu. cum loquitur de hydromelle, id est de aqua mellis. Nam ipsa vtilitates habet, & iuuamenta secundum intentionem Gal. loco allegato, & huius auctoris in litera, ac etiam secundum omnes modernos, licet in partibus nostris non sic hodiernis temporibus, ac modernis practicantibus habeatur in vfu, & hoc propter lasciuam Italicorum, & medicorum complacentiam infirmis ad vinum, excusantium se a consuetudine multa ad potum vini, maxime parui, & lymphati in quantitate pauca, timentes etiam debilitatem virtutis, & malitiam digestionis potius contingere ex aqua mellis, quam ex potu vini, vt in passionibus frigidis maxime iuncturarum cerebri, & nervorum. Ipsa enim est sitis sedatiua, & confert etiam ad tussim humidam de materia viscosa, & crassa, & mundificat sanie a pectore, humores crassos, & viscosos abstergendo, subtiliando, & aperiendo, & dictas materias soluendo, mundificat etiam vias vrinae, & in eis non permittit lapidem generari, & est præcipuus, & singularis potus podagricorum, cum sunt a causa calida, melius esset aqua zucchari, quam aqua mellis, aut vinum: vinum enim in ægitudinibus iuncturarum quanto subtilius tanto deterius, maxime in principio, & stante repletionem: vinum vero crassum vaporibus suis crassis est lædens caput, materias malas, & crudas multiplicando: mediocre vero mediocriter lædit. Timetur etiam vsus eius ne ad acetosum conuertatur in stomacho: vnde summe nocet quibusdam dispositionibus in stomacho nervorum, & cerebri, & ob istas causas eligitur aqua mellis, habet etiam alias vtilitates positas in litera. Componitur autem aqua mellis duobus modis, vt apparet in litera. Primo, quando fit solum ex aqua, & melle absque alterius rei additione, accipiendo octo partes aquæ, & vnā mellis. Et iste est communis modus constructionis, qui habetur in vfu in omnibus passionibus frigidis, quæ sunt in cerebro, nucha, iuncturis, & nervis. Secundus modus est, qui in totum abiicitur, vt simili modo accipiatur octo partes aquæ, & vnā mellis, super quibus additur parua quantitas semini græci, alij etiam alij secundum diuersitatem dispositionum: in prima addunt aromata quædam, sed talis aqua cum quacunque additione non est in vfu, licet describatur in litera. Prima facta ex aqua, & melle iuxta proportionem superius dictam, iterum diuersificatur secundum diuersitatem maioris, aut minoris decoctionis, nam non multum cocta est parum inflatiua, & ventositatis generatiua, minus nutritiua, laxat tamen ventrem. Cum autem multum decoquitur est sedatiua inflationum, & ventositatum resolutiua, aperitiua oppilationum, ac etiam ad digerendum magis iuuatiua, aut plus nutritiua, laxat tamen ventrem minus, quam prædicta, communiter intantum decoquitur quousque quarta, vel quinta pars eius ad ignem minuatur, licet aliqui velint vsque quo tertia pars consumatur. Et sunt quidam querentes vltiorem calefactionem ab ea, & confortationem stomachi, viscerum, ac etiam cerebri, & quod sit magis resolutiua ventositatum, qui addunt in ea quædam aromata cum leuissima decoctione. Dicit in litera, & sunt ex hominibus, qui eam aromatizant cum specie-

Operationes

Aqua mellis compositio duplex.

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

*In quibus
agritudinibus
conueniat*
speciebus alefanginis, idest cum speciebus aromaticis, sicut cinnamomo, caryophyllis, croco, zingibere, macis, & similib. Iste enim potus simplicis aque mel lis absque alia mixtione generaliter vsitatur bonis, & expertis practificantibus in quibusdam agritudinibus, vsque ad septem dies, vt scilicet in apoplexia debili, vertigini, scotomia, epilepsia, spafmo, terano, saltu, iectigatione, mollificatione seu paralyfi, & est conueniens potus valde. Et si vltra septem dies infirmus eam assumere valet absque nocumento, vt scilicet in digestionem cibi in stomacho, aut in debilitate virtutis, quæ principaliter est consideranda, tunc talis potus est prosequendus, quia est iuuatius, & vtilis. Sed si aliquod prædictorum nocumentorum perciperetur, non est potus vini prohibendus in quocunque tempore talia nocumenta perciperentur, immo talis aque potus est omnino remouendus, quia intendendum est ad id, quod magis suspectum. Insuper, & aliquando istum potum exhibere possumus loco syrupi de mane, celebrata digestionem, cum quarimus humorum phlegmaticorum digestionem, incisionem, & absterfionem. Et sit dosis eius vsque ad vnc. v.

A D D I T I O.

Hydromel apud Græcos, idest aqua mellis dicta ab hydros, quod est aqua, & mel. Mef. hic describit duos modos hydromellis, qui satis patent in textu. Rasis ix. ad Almansorem in c. de colica habet vnum modum faciendi hydromel, & est quasi idem cum isto. Auic. in v. can. habet duas descript. syrapi de fauis mellis, & eandem habet Serapio in proprio antidot. nam si legis vtriusque descriptiones, videbis, quod syrapius de fauis mellis apud Auicenn. cum hydromelle apud Io. Serapionem sunt idem. Similiter Gordonius in regimine acutorum morborum tertia particula describit alios duos modos hydromellis.

MAN. **L**ATINI aquam mulsam appellant. Hippocrates melicraton, minusque aptum esse dicit his, qui amara bile abundant, & magnorum sunt viscerum. Gal. in colliquantibus febribus ait esse nocentissimam. Idque, quod aqueum est, ad vrinas, & spiritum aptius, minus vero aqueum, aprius ad ventrem tubducendum, magisque nutrire, quam vinum inodorum tenue, quod pauciferum vocant, & hoc, nisi ventrem perturbet, satis vrinam mouet, nisi aliquid in visceribus prohibeat, biliosa etiam per inferiora excernit. Et si bibitur recens. Hoc vocat Dioscorides melicraton. Si autem bibitur antiquum. Hydromel dicitur. Melicraton enim vocant Græci mixtionem ex melle, & aqua, quæ ideo conficitur, vt statim bibatur. Hydromeli id proprie dicunt esse, quod ita præparatum est, ut diutius feruetur. Melicratum etiam duplex, scilicet coctum, & incoctum, coctum quidem, ut ait Hippocrates 3. reg. acut. pulchrius est visu. sed nullam habet virtutem, qua crudum excellat, quod ex bono melle paratum est, debilius vero est, & alui excrementa minus educit, quam id quod est crudum. Auicenn. accipit mellis par. 1. aque par. 2. & coquit ad tertiæ consumptionem. Paulus vt Mef. aquam octuplam ad mel.

SYLVII. *Melicraton recens & aqua sepositum, vt feruetur, Dioscoridi dicitur, alijs confunditur pro aqua nulla, seu melita Melicratum male pro oimula Mefue interpreti dicebantur. Has vires hydromel ex Hippocratis, & Galeni libris probare, quia est cui vis proclue, si vel lib. præcipue tertium rationis victus acutorum, aph. 4. r. lib. 5. san. tuend. & methodi medendi legerit, ob id tunc qmto.*

E Addam tantum, inflationes, & tormina maxime excitare, quando in aqua tantum calfacta mel dissolutum est, qualem mulsam crudam Serapio vult dari dormituri mulieri, quam concepitse suspicamur, nisi eius potui sit assueta. In arthritide calida, pro mulla, aqua saccharata est præstantior. Quod si vel a mulla, vel saccharata aqua post vsum septem dierum, aut vires nimis collabantur, aut ventriculus male coquat, ad vinum est redeundum, vel potius vinum mellis transeundum. Secundum hydromelitis genus est infinis partibus valentius, & generosius, & item, quod vinum mellis vocat Plinius: Vtriusque enim colore, & calore, & saporis gratia vinum exoticum, quod Bastardum vocant, mentitur, estque efficacissimum in affectibus cerebri, & partium neruorum frigidis, paralyfi, appoplexia, epilepsia, lethargo, colicis item, & nephriticis, & ventris inferioris in temperie frigida, seruaturque vtriusque, & valentius euadit tempore, & loco calido: Vires eius miraberis, si parum ante coxeris & despumaueris, deinde dies quadraginta, aut circiter, extra pluuia soli verno exposueris. Exposui etiam æstiuo, & autumnali, nec infelicit, nisi quod semel longe omnium acerrimum abiit, quod solem non habuerat liberum, nec post seruesfactionem, & insolationem fuerat opterculatum. Fermentum non misce, vt nec Plinius, id tamen accelerare feruorem, & augere acrimoniam certum est, quanta vero mensura sit miscendum, ex Mefue corruptus codicibus difficile est coniectare, hi enim vnc. iij. in libras centum aque, & mellis expetunt, alij in singulas libras aque, & mellis simul mistorum vnc. iij. fermenti miscent, alij ad mellis libram j. aque lib. viij. fermenti vnc. j. Melicratum Hippocrati est noxum biliosis, & quibus magna sunt viscera, Gal. etiam febribus colliquantibus, aquosius vrinas, & sputa magis promouet, minus aquosum altum magis.

SERMO in aqua mellis. *Aquam cui mel, vel saccharum, vel aliquid aliud dulce incoctum fuerit sola glycyrrhiza excepta nunquam animaduerti sedare sitim, nisi largissima copia epotum, propterea q; mulsam nisi frigidis affectibus, adde etiam frigidis corporibus, ætatibus, anni temporibus, & regionibus tuto dari non puto, vt eos etiam prorsus non probem, qui in febribus pituitosis promiscue commendant, & si enim earum frigida causa est, affectus tamen calidus, dum mulsam in bilem vi putridi caloris vertitur eius vsu frequenter irritatur. Id in paranda mulla obseruandum, quod mel tenuit vetustiam, atqui constat, quo vetustius ipsum est, eo etiam esse acrius: adeoque ad frigidis coquendos humores, & attenuandos esse aptius. Sed arbitror mulsam, ex vetusto melle celerius acescere, quam vt diu seruari possit, accrescere. n. ipsa certum est, quando, ex ea (Plinio et admonente) insolata acetum acerrimum paratur, id quod sane ex vetustiori melle acriori euenire magis, quam ex recenti credibile est, illud non præteribo nunc Latitia vinum quoque confici ex melle, maluitici vini moschati odore, & sapore amulium, id mihi degustanti, & ignaro quid esset, mel plane prodidit. pollicentur, qui id consueunt in febribus quibusvis ex eo nihil incommodi accessurum, quod tamen non facile adducar, vt credam, vel de æstiuosis febribus, vel etiam de pituitosis, in corpore calidiori.*

M E S V E.

XYMELI fit ex aqua, aceto, melle, aqua vero miscetur, vt longa coctione causa inflationis in oxymelite resoluatur; vt etiam promptius despumetur; vt denique medicamenti huius facultas ob aquosam substantiam in corpus distribuat, mel vero additur ad oppugnandum pituitam. Ex melle autem, & aceto mistis facultas quædam tertia horum neutri tanta confurgit,

*Secundum
purum.*

git, certissima, & efficacissima ad tenuandum, incidendum, resoluendum humorem crassum, lentum, ventriculi, hepatis, præsertim vero iuncturarum, & in febribus diuturnis, quarum materiam incidit, & coquit. Fit ex aceti parte vna, mellis partibus ij. aquæ partibus iij. Necessè tamen est, interdum augere acetum, vt in syrupo acetoso diximus. Primum autem mel, & aqua simul coquuntur. vbi despumata probe sunt, addito aceto percoquuntur, semper quoque despumando. Datur ab vncia j. ad vnc. iij.

CHRI. **I**STE syrupus vocatur à Mef. oxymel simplex, quia componitur ex melle aqua, & aceto secundum proportionem in litera declaratam, & secundum præsententem descript. est in vsu. confert in materiis plegmaticis crassis, & viscosis, & adhærentibus, illas subtiliando, incidendo, & abstergendo, & diuidendo. Vnde in principio febrium phlegmaticarum quandoque vitur ipso, & maxime cum melle rosato colato, & cum debitis aquis, & cum alijs conditionibus requisitis. Est autem efficax ad digerendum materiam febrium longi temporis. & si ex ipso gargarizando cum aqua hordei colluatur os, abstergit, & mundificat materias, quæ descendunt, & retinentur in palato, vel ore. habet insuper alia iuuamenta, & vtilitates multas, quas ponit in litera. Iste syrupus ad perfectionem decoquitur, sicut & alij superius dicti. Et ideo in libra ipsius dum deuenit ad perfectam decoctionem, remanent vnc. x. mellis vel circa, vnde virtus mellis in ipso est multum efficax, potens in calefaciendo infrigidatos, & in digerendo, materias phlegmaticas frigidas subtiliando, & abstergendo. Est etiam virtus aceti, & aquæ, quæ in ipso remanet, aliquantulum incisua, dans penetrationem melli, & virtus aquæ datei aliquantulum subtilitatem, vnde facilius, & citius penetrat ad partes, ad quas penetrare non posset ad digerendum materiam, & remanet per decoctionem in melle, vel cum zucharo virtus, & potentia ipsorum, quæ cum ipso decoquuntur, & sic remanet post completam decoctionem ipsius cum zucharo, & melle, aliter autem minus decoquendo conseruari non posset. Debet ergo lymphari iste syrupus cum modico plus aquæ, seu cum decoctione conueniente pro materia digerenda. v. g. cum aqua fæniculi, vel consimili, in materia phlegmatica cum alijs conditionibus requisitis superius, pluries replicatis. Et dosis syrupi est vsque ad vnc. ij. & aquæ vnc. iij. posset etiam cum aqua simplici lymphari, quæ sufficeret ad faciendum subtiliationem, & penetrationem ipsius. potest etiam syrupo permisceri. & ista remanent iudicio medici in arte peritis, & modus constructionis de se est clarus.

MAN. **S**ECANIABIN Arabes, Græci oxymeli, Latini acetum multum. Hippocrates. os & guttur humectat, spiritum educit, infirmitatibus est. Galenus. spleni, & hepatis maxime vtile est, ea absque molestia expurgans. Hippocrates. inflationes purgat, & vrinas prouocat, inferiora intestina molliora reddit, & abradit. exiguum eius bibitur noctu, & ieiuno ante forbitionem. potest & bibi multo post forbitionem. Galen. Satis est duarum horarum spatium intercedere inter oxymelitis potum, & forbitionem. Hippocrates. cum quis solo

A vsurus oxymelite est in toto morbo, paucum acetum misceatur, adeo vt tantummodo agnoscat. quare syruporum, quorum nunc communis vsus, ab vlu aceti huius multi manauit. Multa ex his, quæ ex Hippocrate, & Galeno notauit, prudens lector elicere potest, quæ communi illorum vsui aduersantur.

IA M quæ ex aceto (in quod vinum corruptione degenerat) sunt **SYLVII.** compositiones, dicamus. Oxymeli Græcis, nobis acetum multum, crassa in ventriculo, & venis tenuat, lenta incidit, ac strenue terget, obstruata liberat sine manifesto calore, ob id nec febres accendit, spiritum euocat, siim sedat, aliaque permulta efficit. Hippocr. libro tertio, rat. vict. acut. morb. Si tamen immodice vitare, intestina rodit, neruosa ledit, nullum excitat, etiam in synochis tuto datur lib. i. meth. Sic Galeno componitur lib. 4. sanit. tuend. Aceti albi acerrimi lib. j. mellis optimi lib. ij. aquæ fontis lib. iij. coquuntur simul ad tertiam, vel etiam, ad quartam, spuma interim detracta, quam si multam mel egerat, malum est, & ob id diutius coquendum. Optimum vero vel minimum spuma euomit, & breuissimo tempore coquitur, & plurimum quartam partem eius, quod fuerat in initio, amittit. Si vis oxymeli valentius, misceatur tantum aceti, quantum mellis, aquæ duplo, quale est oxymeli Pauli lib. 7. idem Mesues imitatus est in syrupo acetoso simplici, quem facit mitiorem aceti partibus tantum duabus mistis, valentem vero mistis quatuor, mediocrem denique tribus. Sed cum vna omnibus mensura non placeat, quia hi acetosius, illi mellisius magis ament, pro cuiusque palato misceatur. Aut si vnicum vis, para imbecillius, cui medicus acetum addere vtendi tempore, si opus erit, poterit. Si diutius vis seruare, coque perfectius, donec aceti, & mellis qualitates plane fuerint vnite, nec acetum adhuc crudum gustanti appareat. In syrupo consistentiam cum Mesue coquunt ea ratione nostri pharmacopola, cum liquore aliquo dissoluentum, vt potabile fiat. Quod autem cum Galeno quadrariam coquitur ad tertiam, vel etiam quartam partem parum diu, vides octo, vel circiter, ætate præsertim, etiam si loco frigido condatur, seruatur integrum. Nam corruptione ab it acetum acerrimum, quod hydromelitis coque calido aere accidit, tamen longe est omnibus medicis potionibus idem iucundius, vt id etiam vino agri plerique præferant, præsertim si paulo est aquosius, quale ætate, & in febribus coquere soleo, aut aqua cocto mista parare. Fere autem aquæ pintis sex mellis lib. ij. igni lento despumo, vt sit elarius, post aceti quartaria tria incoquo. cætera, vt mox audies, persequor. Quia autem mel nostrum improbius est, cinnamomo vulgari pauco odoris, & saporis gratiam augemus immiscendo, dum colatur, in li. singulas ad drach. ij. & albuminibus ouorum sordem eius omnem cogimus, quam panno laneo, dum parumper refrixit, colantes secernimus, vt iam sit quam purissimum, & vino albo simillimum, vbi mel album, & acetum album accepit, aut flauo, si mel flauum, & acetum vulgare recipit. Oxymeli aliter coquit Dioscor. & post eum Plinius. Oxymelitis, vt hydromelitis incoquere potes, quæ eius actionem intendunt, tenuantia, incidentia, tergentia, vt hyssopum, thymum, satyrium, origanum, pulegium, calaminthem, & quæ ipsius vim ad partem affectam deducunt, vt asplenium, tamaricem in obstruptione lienis, eupatorium, eichorium, obstrueto hepate. Vnde Paulo est oxymeli splenicum, & oxymeli calculosis efficax. Quin etiam purgantia eidem incocta elementius, & efficacius vacuant, vt canis, agaricus, pituita, epithymus, polypodium, chamædrys, chamæpyus, elleborus niger, melancholiam: rhabarbarum, scammonium, bilem flauam: cortex, rad. sambuci, colocynthis, aquas, vt id vnum pro omnibus prope tum iulepis, tum syrups esse possit, si quis cognouerit vii. Vnde & Mesue est oxymeli cholagogum, phlegmagogum duplex, & melancholiam vacuans. Id oxymeli qua ratione sit coquendum, lib. 4. sanit. tuend. vt dixi, docetur, quas vires habeat, ibidem & locis alijs per multis præsertim lib. 3. rat. vict. acut. Vt vero multa multum cocta est calidior, magis incidens, tenuans, tergens, quia mel retinet largius, aqua in vaporem magna parte soluta: sic oxymeli, quod pharmacopola ad consistentiam syruporum coquunt, vt seruari possint, est potentius, quam aquosius, & minus coctum: sed hoc est grauius, & citius ob fluxilem consistentiam penetrat, quam vim aceti tenuitas non minus, quam aquæ fluxilis substantia iuuat, vt lib. 1. simpl. Aquam vero, vt cætera humida iuuare distributionem docet Hipp. aph. 1. lib. 2. & Gal. initio lib. 4. vsus part. Illud autem vix potabile, nisi aqua vel cruda, vel alia diluatur.

SERMO in secaniabin puro. Paratur nunc etiam **COST.**
Addito æqua portione saccharo, & infuso cinnamomo ele-
Mefue. Aa mo ele-

MESVE DE SYRVVIS, ET ROVV

mo elegantissimum oxymeli, quod saccharinū vocant. E
An autem oxymeli in affectibus iuncturarum, ad quos
hic commendat, ex vsu sit, non differo. Sed si parce ace-
tum sumatur, crassis, impactisque in articulis humori-
bus extenuandis conferre certum est. licet nervorum
omne genus acrimoniam aceti non ferat.

M E S V E

Secaniabin
de radicib.

OXYMELI de radicibus, incidit,
tenuat, terget, ob id obstructio-
nes ventriculi, hepatis, lienis ape-
rit, febres diuturnas à bile crassa,
aut pituita iuuat, vrinam mouet.

Dreftin ali-
quib. cod.
† xy.

Et fit ex corticum mundatorum,
& incisorum radicis apij, feniculi ana vnc. ij. se-
minis apij, feniculi, † anisi, ana vnc. j. maceren-
tur omnia vigintiquatuor horis in vase lapideo,
aceti lib. x. aquæ lib. † viginti, coque ad tertiae
partis consumptionem, colato adde mellis di-
midium, igni lento percoque.

IS T V syrupus non est in vsu. qui reperitur apud
omnes aromatarios, & medicos practitantes est
talis. Recipe corticum radicem apij, feniculi, pe-
trofelini, brusci, & asparagi ana vnc. ij. seminis apij,
seminis feniculi, ana vnc. j. decoquantur prædictæ
radices, & semina in lib. xij. aquæ, & in lib. j. aceti vs-
quequo redeant ad medietatem, aut modicum plus:
deinde cum melle. q. l. fiat syrupus, qui decoquatur
tam diu, donec suam habeat perfectionem. & iste est
communis modus construendi hunc syrupum.
Quidam autem loco seminum supra scriptorum po-
nunt vnc. j. & s. radicem raphani. sic tamen rarif-
sime præparatur. Quidam autem nec ponunt semi-
na, neque raphanum. & isto modo est communior
vsus eius. Quidam autem & addunt, & minuunt
secundum, quod putant melius. quocunque tamen
modo præparent, vocatur secaniabin, id est, oxymel
compositum de quinque radicibus, & sic a quamplu-
ribus denominatur. Dupliciter autem, & magistra-
liter construitur iste syrupus cum aceto, & sine ipso
non variando in alijs eius descriptionem. Nam cum
aceti imponitur, causa ipsius aceti vocatur secania-
bin, seu oxymel compositum ab oxy, quod est ace-
tum. cum autem acetum non imponitur, tunc voca-
tur syrupus de quinque radicibus sine aceto, & vtro-
que modo, apud aromatarios communiter præpa-
ratus reperitur. potest etiam iste syrupus componi
cum zucharo: & iterum cum aceto, & sine aceto. &
compositus cum zucharo non erit tantæ caliditatis,
& absterfionis. sed quia cum melle præparatur, ideo
ipsum declarando prosequar. Iste syru. dictus oxy-
mel compositum de quinque radicibus aqua melle,
& aceto, vt communiter præparatur, & est in vsu.
habet multas vtilitates, & maxime ad digerendum
materias phlegmaticas, & melancholicas, frigidas,
crassas, & viscosas, & permixtas cum cholera crassa.
vnde principaliter confert ad febres quotidianas, &
similiter etiam ad quartanas. Conueniret etiam in
declinatione febrium chronicarum, & oppilationi-
bus stomachi, & hepatis. ipse enim est diuisiuus,
aperitiuus, subtilitatus, & absterfius, & maxime
in nutritiis. Est etiam prouocatiuus sudoris, & vri-

næ, & generaliter est maioris potentia, & efficacia in
omnibus superscriptis dispositionibus, & multis
alijs, quam syrupus compositus de duabus radicibus,
& quam syrupus de bizantijs. & iste idem factus cum
melle est maioris potentia, quam cum zucharo. Do-
sis, permixtio, modus assumendi, & hora, omnia ista
sunt nota perito medico.

HO c plerunque vrimur, vbi scilicet antea per mul-
tos dies simplici vsu fuerimus, oxymelque com-
positum vocamus. M A N.

VS V s frequens procedentibus morbis, nam ineuntibus tu-
tius est oxymeli simplex, hodie vero frequentius fit, hoc mo-
do, Corticum rad. apij, feniculi, petrofelini, rufci, asparagi, ana vnc.
ij. sem. apij, & feniculi, ana vnc. j. aquæ lib. xij. & aceti lib. j. mace-
rantur, & ad dimidias coquantur, expressum post cum mellis qua-
ritate idonea percoquitur. Alij loco seminum, radicis raphani vnc.
j. & dimidiam miscent: alij vtrumque, alij neutrum pro scopis va-
rijs, alij quoque sine aceto parant, & vocant. syrup. de quinque ra-
dicibus, sine aceto. sunt qui saccharum mellis loco miscent, vt mi-
nus caleat, & sit iucundius. Non modo ad affectus ex bile crassa,
& pituita etiam crassa, & lenta natos valet, sed etiam ad melanchol-
licos, vt febres quartanas, præsertim in declinatione. Valentius est,
quam oxymeli de duabus radicibus, & quam syrupus Byzantius,
etiam sudores mouet, si calidum bibatur, & corpus bene tegatur,
præsertim cocta iam materia. SYLVII.

OXYMELI ex duabus radicibus appellari hoc
potest, ad eius differentiam, quod de quinque ra-
dicibus, seu compositum vocant. Est hoc miri vsus,
quod secare, attenuare, detergere vehementer potest
citra calorem. licet enim apium calidum primo sit or-
dine; feniculum, atque anisum secundo; hæc ipsa tamē
vis caloris, aqua multa, atque aceti copia retunditur.
Id hoc loco non prætereundum, quod prætermittit Syl-
uius. acetum proponi in vetusta versione, bonum, ve-
tus, & album, tenuitatis gratia; atque ad vim pene-
trandi altius adaugendam. COST.

M E S V E

OXYMELI phlegmagogum fiet id
prædictum, si inter coquendum
medulla seminis cnici panno lineo
raro ligata mergatur, & identidem
confricetur. † Potentius euadit, si
etiam turbitum cum zingibere nodulo prædicto
addatur. Secaniabin
educti phleg-
ma.

SV S P E N D E in ipso quando coquitur medullam
cartami, Cnici videlicet, & quia non exprimit qua-
ritatem, tu potes ponere vsque ad libram cartami, tur-
bit vero vnc. iij. M A N.

AL I O s humores vacuare poterit incoctis similiter simplici-
bus, quæ peculiariter illos humores trahunt. Potest vero poni
in prædicta quantitate Mesue, cnici medulle lib. j. & turbitum vnc. iij. SYLVII.

VT oxymeli prædictum purgatorium reddas, po-
tes tu quidem cum Manardo, & Syluiio cnici li-
bram vnam, turbitum vero vncias tres addere. Sed quæ
tota illius ex præscripto Mesue parati moles triginta
pendat libras, cnici autem lib. vna, vix doses efficiat
quatuor supra viginti, turbitum autem vncia tres vix
doses sint decem, adeoque vix quatuor supra triginta
sint totius huius medicamenti in mediocri etiam pur-
gando corpore doses, erit profecto, quæ iustum purga-
tionis modum assequaris, vt huius ad Manardi consi-
lium parati oxymelitis vncias fere vndecim exhibeas
vno haustu sumendas, cum magna assumpturi hominis
molestia. Aut igitur soluentium augebis pondus, aut
illo parcius sumpto non tam absolutam purgationem,
quam leuem humorum detractionem expectabis. COST.

M E-

MESVE.

QXYMBELI vacuans melancholiam recipit thymi, calaminthes, agarici, buglossi hortensis, & erratici, glycyrrhizæ, anaviciam vnam, polypodij vnc. iij. ꝛ chamædrios, chamæpytios,

stachados, ꝛ spinæ albæ, ana drachm. v. vuarum passarum purgatarum libr. dimidiam, maccera vigintiquatuor horis, aceti albi succi buglossi, ana lib. iij. & dimidiâ, aquæ lib. iij. coque igni lento ad dimidias, cola, cum mellis lib. iij. percoque, inter coquendum autem epithymi vnc. j. ellebori nigri ꝛ aur. iij. nodulo ligata, mersaque sæpe confricentur.

MAN. **B**UGLOSSÆ domesticæ. idest, boraginis. Sylvestris, idest, quæ nomen habet buglossi. Chamædryos. Vulgo calamandrinam dicunt, vel trifaginem Chamæpytios. Vulgo suam, vel Augam. Bedegar. Spina alba, addito elleboro, satis efficaciter purgabit atram bilem, pondere duarum vnciarum.

SYLVII. **H**VMOREM melancholicum, & melancholiam expulsi-
onem, apparat, & vacuat, in affectibus melancholicis minimi-
mum, & saluberrimum. Quod vero ellebori, vnc. ij. recipiet,
cum Manardo elier vehementius.

COST. **Q**VVM non præscribat huius medicamenti assumendi pondus. illud ita assequeris. Si purgantium, quæ hic sumuntur simplicium vim spectes, quia polypodij vncias tres in moderato corpore ferè sex sunt doses, epithymi vncia vna, ferè bina, ellebori nigri aur. tres, ferè decem: proptereaque in vniuersum vix doses sicut viginti. pendet autem totum medicamentum, vbi confectum est ex Mesue præscripto, libras sex cum dimidia, idest vncias octo, & septuaginta, tuto huius ipsius medicamenti dari poterunt vncie ferè quaterne.

MESVE.

QXYMBELI ex ligustico ad pituitam crassam, lentam, putrem, obstructions hepatis, & splenis aperiendas, vrinam mouendam. Recipit radicem apij, feniculi, petroselinii, calaminthes, dauci ana vnciam vnam, zingiberis, seminis ligustici, apij, feniculi, anisi, carui, eupatorii, asari, absinthij, ana vnc. semis. caryophyllorum, galangæ ana drachmas tres, spicæ nardi drach. ij. coque in aceti libris decem ad dimidias, & cum mellis lib. quinque percoque.

MAN. **Q**VIDAM hoc vtuntur, ceu valido in deobstruendo. Cheisin, id est, libistici.

COST. **C**ALAMINTHES radicem inutilem esse quæ scribat Dioscorides, mirum quorsum hoc loco ipsam in radicem serie quærat. Sed calaminthes vocem transpositam puto, ponendamque cum sequenti simplicium ordine in quo, & zingiber, & semina varia, & eupatorium, asarum, absinthium sumuntur.

MESVE.

XYMBELI ex calaminthe, calfacit, incidit, terget humores crassos, lentos, putres. ob id intemperiem frigidam ventriculi, & hepatis corrigit, scirrhum lienis, & aliorum viscerum dissipat,

febres diurnas iuuat. Recipit rad. apij, feniculi, intybi, ana vnciam vnam, schenanthus drachm. ij. seminis apij, feniculi, anisi ana drachm. sex, calaminthes montanæ, & domesticæ spicæ, asari, casia, mastiches, dauci, petroselinii, ana ꝛ vnc. dimidiam, caryophyllorum, ligustici, zingiberis, galangæ ana drachm. duas, coque in aceti libris octo, & aquæ libris sex, ad duarum partium consumptionem. adde mellis despumati libras quinque. Datur ab vncia vna ad duas.

CASIAE. Pro ea accipe cinnamomum.
CALAMENTI agrestis. Id est nepetæ.
DOMESTICI. non inuenio domesticum, nisi mentā.

MAN.

COST. **D**E Calamento ex calamintha fortuito nomen ob-
nuit, quoniam multa eiusdem cum hac ponderis hic
veniant. Pro agresti autem calamintha montanā, &
pro domesticā nepitam potius, quam mentam si-
men- dam dixerim. contra quam censeat Manardus. aliqui
enim mentam sua adstringente vti ad incidendū, abster-
gendūq; crassiores humores non esse ex usu certū est.

MESVE.

YRVPVS acetatus Diarhodon ad febres complexas, & eas, quæ formam corporis corrumpunt, obstructions hepatis, & lienis idem aperit. Recipit succi intybi, apij, ana libras duas, & dimidiam, radicū apij, feniculi, intybi ana vnc. duas, rosarum vnciam vnam, glycyrrhizæ vnc. dimidiam, spicæ nardi drachmas duas, & semissem, seminis apij, feniculi, anisi, ana drachmas septē, cum aquæ libris sex coque ad duarum partium consumptionem, deinde cum libris duabus aceti, & libris tribus sacchari, fiat syrupus. Datur ab vncia vna ad vncias tres.

MAN. **H**ic celebratissimus est, magnam habens confor-
mitatem cum byzantino, calidior tamen eo pa-
rumper, ille vero magis videtur atram bilem respicere.

SYLVII. **A**stinis est Byzantino viribus, nisi quod paulo est eo calidior:
qui sequetur autem, multo efficacior, & calidior. Oxy-
saccharum simplex ex aceti lib. ij. aquæ libras quatuor, sacchari
lib. v. semper despumando igni lento percoctis: valentius fit ad-
iecta aceti libra vna, valentissimum lib. ij. adiectis. Nicolais
aceti vncias quatuor, succi granatorum acidorum lib. 5. sacchari
libram vnam miscet, morbis astutis, & biliosis præstantius est,
quam oxymeli. Oxyfacchar ex aceti libra vna sacchari libris
duabus sine aqua coctis ad bilem flavam, & cephalalgiam cali-
dam, maluit appellare, quod ei iſe acutum sit, iſe, iſe iſe, aci-
dus. Oxyfacchar è radicibus Actuarij, bilem vtram, pituitam
incidit, terget, obstructa aperit, hepar, lienem, renes: sit autem
ex corticem radicis feniculi, apij, intybi satui, ana sextante,
coquendo in aceti libris tribus, ad libræ vnius consumptionem
deinde expressum percoquitur cum sacchari libris duabus. Si-
mile,

Aa 2

mile,

MESVE DE SYRVPIS. ET ROBVB

anile, sed eo mpositus eidem scribitur, initio serapiorum. Sumptum id videtur ex syrupo acetoso cum radicibus Mesue, nisi quod hic aquam addit, & sem. apij, feniculi, intybi, anisi, & ponderibus variat. Oxyfaccharum multo compositius facit Nicolaus ratione nulla: potes vt diximus, qualibet incoquere oxymeliti, sic oxyfaccharo pro scopis varijs. Oxyfacchar *drachmas* Aluarij, corpus refrigerat, stomachum roborat, cor, & hepar astate exhilarat, appetentiam inuitat: capit aceti selibram, succi cydoniorum libram vnam, sacchari libras duas, coque ad istam consistentiam. Sumptus ex syrupo acetoso de cydonijs Mesue, sed ponderibus mutatis.

COST. **S**YRVPVS acetosus diarhodon. Magna huic aperiendi vis inest, vt eo nomine febribus, quæ ex crassissimis humoribus obstruentibus, & obstructo lieni, atque hepatis conferre mire possit. Adduntur tamen consulto rosa, vt astringente ui, qua præstant aliquod visceribus robur comparatur.

MESVE.

SYRVPVS acetatus de Succis herbarum cum aromatibus, obstruções aperit, ob id febres putridas, & implexas, & morbos alios obstructis succedentes curat. Recipit succorum apij, feniculi, intybi, lupuli, coctorum, & purgatorum, ana libras duas, succi buglossi, † libras duas, & dimidiam, rosarum vnciam vnam, spicæ nardi drachmas tres, glycyrrhizæ † vnciam vnam seminum apij, feniculi, anisi, rhabarbari, eupatorij, absinthij, cassiæ, ana drach. v. sacchari libras duas, & dimidiam, aceti libras duas. condiatur galliæ aromaticæ drachmis duabus.

MAN. **A**CETOSVS de succis herbarum vtilis esset, sed non componitur.

COST. **S**YRVPVS acetosus de succis. De aromatica gallia postea tract. de trochisc. Paxari etiam sine his aromatibus deberet ob moschum, ambram, eaphuram multis aduersam, præcipue mulieribus, quæ in præconationem vteri facile incidunt.

MESVE.

SYRVPVS de Menta ventriculi frigidum roborat, ob id nauseam, vomitum, singultum, fluorem alui sedat. Recipit succi mentæ libram vnam succi granatorum dulcium, & acidorum ad dimidias cocti lib. ij. mellis, vel sacchari † lib. ij.

CHRI. **M**ESVE hic describit duos syropos mentæ, quorum primus qui est præsens, non habetur in usu. Istum syrupum describit etiam Auic. in quinto can. in eadem forma, & dosi, excepto illo quod dicit, terantur granata cum pulpis suis, & decoquantur succus vsque ad medietatem. Similiter eundem syrupum describit Haly. x. præticæ, & vocat ipsum syrupum Romanum. Summa medic. est iij. res.

MAN. **E**X his duobus, secundum tantum inuenimus in officinis, vtilem quidem in ventriculo roborando.

COST. **S**YRVPVS de menta. Licet acida punica refrigerante vi polleant, retunditur tamen hic eorum

Evis menta, puniceis dulcibus, coctione, melle & saccharo: vt recte ad frigidum ventriculum hoc commendetur medicamentum. possunt autem menta, & punice dulcis astringente sua insigni corroborari.

MESVE.

E l. succi Cydoniorum muzorum, & dulcium, succi granatorum muzorum, & acidorum, & dulcium, ana libram vnam, & dimidiam. In quibus horas vigintiquatuor macera mentæ siccæ, libram vnam, & dimidiam, foliorum rosarum vncias duas, coque igni lento ad dimidias cum mellis, vel sacchari lib. ij. fiat syrupus. aromatizetur cum gallia.

Syrup. de mēta inuen. hōgna.

SYRVPVS de menta secundum hanc descriptionem vbiq; præparatur, & sic generaliter habetur in usu: valet enim ad stomachum relaxatum confortandum, & virtutem digestiuam, in eo, suauiter calefaciendo, & vigorando calidum naturale, vomitum, & nauseam prohibendo. & sua leni stypticitate confert ad fluxum vètris lubricatiuum factum à phlegmate, & sedat singultum. Et licet secundum quod dicitur in litera iste syrupus possit esse zuccharo, & cum melle præparari, tamen quasi semper cum solo zuccharo fit, habet enim minus calefacere, & desiccare factus cum zuccharo, quam cum melle secundum diuersitatem mellis, & zucchari in caliditate, & siccitate, reliqua sunt nota.

VE l. accipit mentæ parum siccata libram vnam, & dimidiam, rosarum rubrarum vncias duas, succi cydoniorum dulcium, succi granatorum acidorum, dulcium, acidodulcium, ana libram vnam, & dimidiam, coque igni lento ad dimidias, expressum percoque cum mellis, aut sacchari libra vna, aromatizetur cum gallia Mesue, si autem siccior sit menta, quia succorum plus ebit, succos auge. Posterior est valentior, & solus in usu cum saccharo, quia minor est, & gravior quam cum melle. Ventriculū, & ventrem reliquum inferiorem frigidum suo calore blando, & leuicula adstrictione roborat. Ventriculū, vel dissolutum, vel à causa frigida imbecillum roborat.

SYRVPVS de menta inuenit. nostra. Vere præstantissimum hoc est ad frigidum, & subuersum ventriculum. Mentam autem siccam exquirat, quod vbi aquosus ille recentis humor arefactione euauerit, superstitibus terrenis partibus valentius astringit. Neque tamen multi facerem si mentam hoc loco semiaridam quis sumat, quoniam ipse quoque mentæ succus ventriculo sit ex usu, ex quo præcedens construebatur syrupus, & si modo aliquid illi insit vitij (id vero est flatuum copia) coctione facile possit dissipari. sed aridam mentam maius ventriculo robur asserre posse existimo. Quo loco, quando menta arida libra vna succi libris septem cum dimidia, quas præscribit, uix potest macerari, hærent seplasiarij. Verum ne ab authoris instituto discedamus, si minor videtur succi copia, quam vt tota simul menta maceretur, licebit, vt postquam eius dimidiarius in toto eo succo fuerit macerata, expressa, abiectaue illa, dimidiam partem alteram macerandā committas, & ex authoris deinceps præscripto quod reliquum est prosequaris. ita autem syrupo maior vis, atque odor comparabitur.

ME-

M E S V E.

Y R V P V S Absinthij ventricu-
lum, & hepar roborat, ob id ap-
petentiam excitat, retentricem
vim firmat, amborum dolorem
sedat, & aliorum viscerum mol-
lificationem iuuat. Recipe ab-

Paulg. lib. sinthij Romani † lib. ij. foliorum rosarum vnc.
duas, spicæ nardi drach. iij. vini albi antiqui, bo-
ni, odori, succi cydoniorum ana lib. ij. & s. in his
macera horas 24. prædicta coque. igni lento ad
dimidias, cum † mellis lib. ij. fiat syrupus efficax,
& multa experientia probatus.

CHRL. S Y R V P V S de absinthio secundum præsentem
descriptionem generaliter est in vlu, con-
ferens ad casum appetitus. & sic præparatus reperitur,
& est conueniens ad prostrationem appetitus, &
ad debilitatem stomachi, & relaxationem villorum
eius: & ad mollificationem viscerum, & ad debili-
tatem hepatis dolorosam, & ad cachexiam lymphat-
us cum aquis conuenientibus, vt plurimum autem
lymphatur cum aqua mentæ, pro stomacho con-
fortando, & fit cum melle; licet cum zuccharo fieri
possit, sed tunc est minoris caliditatis. & reliqua
omnia sunt clara.

MAN. N O N detur in febribus in principio, neque etiam
post vbi febris vehemens; nisi frigidum aliquid
secum miscueris. Ego quandoque eo vltus sum in albis
humoribus ex vtero fluentibus.

COST. S Y R V P V S de absinthio. Quod in simplicibus
quoque admonuimus, Romanum absinthium Ita-
lum est, Pontico, amaro sapore, atque odore longe præ-
stantius, quo nomine nisi cui ob dolorem capitis eius
odor suspectus est, Pontico præstantius videtur ad ven-
triculum, iecurque firmandum, & ad excitandas vri-
nas. recte ergo Romanum deligit.

M E S V E.

E L absinthij Romani † drach. c. co-
quantur in aquæ lib. iij. † vsque ad
partem tertiam. fricetur manibus,
coletur expressum cum mellis, & vi-
ni ana lib. j. percoquitur in syrupum.

MAN. D I C I potest simplex, & valde congrueret in febr-
bus à bile post vij.

SYLVII. H I C autem simplex est. serapium de absinthio Actuarius ab
hoc est diuersissimum: Prior solus est in vlu ad ventriculi, &
hepatis, & viscerum aliorum imbecillitatem etiam dolorificam, &
cachexiam. Datur etiam in albo mulierum fluore, & ad febres
biliosas iam procedentes, non multum calidas: ad inermes vero
posterior, & simplicior & aprior. Quanta autem vis sit absinthio
Pontico (quem Romanum à Mesue vocari in simplicibus proba-
uimus) in deurbanda bile flaua ex ventriculo, in roborando ven-
triculo, & hepate, Galenus in simplicibus, & methodo, in compo-
sitis partium medicamentis, & alibi passim abunde inculcat, vt
non sit opus testimoniorum multitudine eius facultatem demon-
strare. Datur per se si materia appetentiam laedens est frigida. si
autem talet, datur cum frigidis.

COST. D E absinthio alius. An absinthium hic aridum
sumendum sit, an recens non explicat. Sed quan-

A do eius succum lib. simpl. ventriculo esse noxium, &
aridum præstare recenti astringendo admonuit, hic &
in superiori quoque, vbi ventriculi robur querit, deli-
gendum est aridum.

M E S V E.

Y R V P V S fumariæ maior, ven-
triculum, & hepar roborat, ob-
structiones aperit, cutis morbos,
præcipue ab humore falso, vel
vilo natos, vt psoriam, lepram,
impetiginē curat. Recipit myro-

balanos, cepulas, & citreas † ana xx. florum † vio-
larum, boraginis, vel buglossi, violarum, absin-
thij, castuthæ, ana vnc. j. glycyrrhizæ, rosarum,
ana vnc. dimid. cpithymi, polypodij, ana drach-
mas septem. pruna centum, vuarum passarum
purgatarum libram dimidiā, tamar Indorum,
casia fistulæ, ana vnc. duas, coque in libris decē
aquæ ad lib. septem cōsumptionem, & cum suc-
ci fumariæ cocti, & purgati, & sacchari ana libris
tribus fiat syrupus.

S Y R V P V S de fumoterræ secundum hanc de- CHRL.
scriptionem est conueniens ad confortandum
hepar, & stomachum, aperiendo eorum oppilatio-
nes, iuuat ad digerendum materiam existentem in
cuti prouenientem ab humoribus adustis, & falsis,
& acutis, defœdationem, & scabiem curat, & remo-
uet, & confert serpigini, lepræ, & impetigini. quæ
sunt defœdationes cutis, lymphatus cum aqua en-
diuina, boraginis, vel buglossi. Habet insuper vir-
tutem facilius solutiua, & compressiua, leniti-
uam ratione componentium. habet enim virtutem
compressiua ratione myrobalanorum, tamarindo-
rum, atque prunorum: habet virtutem facilius solu-
tiuam ratione epithymi, & polypodij, absinthij, &
fumiterræ: lenitiua habet ratione casia, & iuiu-
barum. & de omnibus istis dictum est superius. Vl-
timo nota, quod iste syrupus sensibilibiter non soluit
ventrem, nisi eius dosis augeatur vsque ad vnc. vj.
vel vltra, quia solutiua ingredientia eius compositio-
nem sunt debilia, & in parua dosi ponuntur in ipso,
& omnia in eo posita sunt nota. Summa medic.
est xvij. res.

D P V R G A T si in debita quantitate exhibeatur, vnc. MAN.
videlicet tres vsque ad quinque.

A B vncijs tribus ad vncias quinque, vel sex sumptus, etiam SYLVII.
purgat pituitam, falsam, & bilem vtramque vltam: purga-
toria enim elementia, & parua quantitate recipit, curatisque cutis
vitijs colorem commendat: vt apertis obstructionibus febres pu-
tridas, præsertim dictis humoribus natas, & icterum vtrumque sa-
nat. Ne putes hanc facultatem posteriori à Mesue attributam,
illi esse peculiarem, cum sit communis vtrique, vt morbum Hispani-
um mutare: id quod ex generalibus his facultatibus coniectare
non est difficile, cum sit maior, compositior, & potentior minore.
Vterque sumitur cum aqua intybi, buglossi, sed hic in multo vltu
est. Hic ob pruna, passas, casiam, tamar Indos est crassissimus,
proinde ingratissimus, & qui æque cito, vt syrupus porulacæ si-
tum ducit, atque corrumpitur, nisi facta simplicium decoctione
coquas in syrupum, succum fumariæ despumatum, & clarifica-
tum, cum saccharo aqua fontis clarificato, tuncque paulatim ad-
das decoctionem, semper coquendo: tandem vero casiam, & ta-
mar Indos ob substantiæ raritatem, & virium imbecillitatem,
Mesue Aa 3 parum

MESVE DE SYRVPIS, ET ROBVB

parum diu coquendum, sed cum parui sit momenti, & tam operosa paratio, & inuicunda, satius est omittere. est & syrupus epithymi ad eadem efficax.

Eri, penidiorum ana vnc. octo, aquae rosarum vnc. sex.

COST. **D**E fumoterrae maior. Myrobalanis rim asfringendi comparari diuturna coctione docebat Meslib. simpl. Quamobrem si cum reliquis eoque coquendi sunt, ut ex aqua libris decem, tres tantum sint superstiti, asfringendi, & obstruendi vis medicamentum acquiritur, contra quam huius author polliceatur, qui ad aperiendas obstructions commendat, remittiturque vis purgandi, quam adiectione epithymi, poly-podij, prunorum, vuarum, passarum, tamarindorum, & purgatricis castae exquirere animaduertimus. Sunt ergo haec non omnia simul ad coquendum immittenda. Sed ubi plurima liquoris pars cum alijs coquendo euenerit, reliqua quae parum coqui possunt, iniecienda. Porro qua mensura epotum hoc expuret non monet. Sed sequentis exemplo ad sefciendam dari posse dicas, quanquam eo quoque pondere assumptum leniter purgare obseruabis.

MESVE

SYRVPVS fumariae minor, hepatis obstructionem aperit, ob id icterum sanat, pimitam saliam, & bilem vsta vacuat, proinde psoram, lepram, pruritus, & alia cutis vitia inde orta sanat, & corporis colorem floridum reddit, Recipit myrobal. flauarum vnc. ij. violarum, castuthae, absinthij, ana vnc. j. coque cum lib. septem aquae vsque ad partem tertiam. Expressum cum succi fumariae cocti, & purgati, & sacchar. ana lib. ij. percoque. Datur ab vnc. j. ad vnc. ij. Quidam scammonij vnciam dimidiam panno lino raro ligatam, in eo suspendunt.

MAN. **S**i suspendatur in eo scammonium, purgabit plus quam praecedens, primus tamen communiter patatur, & ego eo vtor in morbo, qui gallicus dicitur.

SYLV. **H**ic potest eadem quae prior, sed imbecillior est, nec vlti frequens, assumpta autem scammonij facultate, purgatio efficitur, ut ventriculum, hepar, lienem paita salia, & bile vitiaque vacuet, ob id icterum vtrumque sanat.

COST. **D**E fumoterrae minor. Si scammonium huic addatur, euadet superiori, facultate longe superior. eritque non minor, sed maior. Consulto scammonium lino panno inclusum, dum syrupus coquitur, suspendit, non autem commiscet, ita enim vis in totum medicamentum quoquo versus aequae distribuitur, nullo periculo, ne coquendo in vnum cogatur, & vni plus quam alij parti impatiunt, hypercatharsin aliave vlla symptomata pariat, quae grauius largius sumptum parit.

MESVE

SYRVPVS Glycyrrhizae tussim antiquam iuuat, thoracem, & pulmones expurgat. Recipit glycyrrhizae vncias duas, adianti albi vnciam vnam, hyssopi sicci vnc. dimidiam, horas vigintiquatuor macera aquae libris quatuor, coque ad dimidias, expressum percoque cum mellis, saccha-

SYRVPVS deliquiritia secundum hanc deferi. **CHR.** confert principaliter passionibus pectoris, & pulmonis, & maxime tussi antiquae factae a materia phlegmatica, quae non est multae quantitatis, tenacitatis, & viscositatis, est absterfius, subulliativus, & aliquantulum desiccativus. Et hic nota, quod ab illo syrupo tanquam leuiori incipiendum est in passionibus pectoris frigidis, & phlegmaticis. Secundo est procedendum ad syrupum de hyssopo tanquam ad fortiorem. Tertio ad syrupum de prassio, quia potentior: nam secundus, scilicet, ille de hyssopo est calidior, & siccior primo, & ideo plus conueniens membris frigidioribus, vnde in processu, in augmento, & in statu magis conueniens est illo in calefaciendo, desiccando, subulliendo, aperiendo, & absterfendo cum aliquanti virtute lenitiua pectoris, & pulmonis, faciendo sputum facilem ad exitum per secretum: tertius vero in omnibus tantum excedit secundum, quantum secundus excedit primum, & cum hoc antiquae tussi plus confert. sic ergo a leuiori semper inchoandum est, & regulariter operando, nisi magna instaret necessitas, iuxta illud Hippo. ad vltimas agitudines vltimae curationes ad perfectionem sunt potentes. Lymphatur autem plurimum iste syrupus cum aqua capilli veneris, vel vngulae caballinae, idest farfarellae, vel cum decoctione communi, de qua dicitur inferius. Aqua enim vngulae caballinae, est calida, & humida in primo.

A D D I T I O.

Nota quod absurdum videtur, quod in isto syrupo auctor ponat aquam rosatam cum ipsa restringat, & hic syrupus debet dilatare partes pectoris, & hoc non solum videtur contra rationem, sed est etiam contra facientes hunc syrupum, eo quod nulli fere ponant aquam rosatam. Ad hoc dicendum, quod recte ponitur, & qui non ponunt, errant multum. Et ratio est. nam ad hoc, quod syrupus iste valeat tussi antiquae, & pulmonem, & pectus mundificet, non solum oportet, quod in eo sint dilatantia partes pectoris, lenientia, & maturantia catarrhum, ut per liquiritiam capil. ve. fit. sed etiam necesse est, quod in eo sint ea, quae partes relaxatas adunent, & virtutem expulsiuam confortent, & hoc fit per aquam rosatam, igitur rationabiliter ponitur.

VI D E A N T qui cauēt in pleuriticis Manum christi vocatum, & rheon, quomodo dent hunc Syrupum, in quo aqua rosacea. Ego enim non formido in morbis pectoris, medicinas modice adstringentes.

EST frequens vsus initio pleuritidis, & aliorum thoracis affectuum etiam si aquam rosatam recipiat. Nam in horum affectuum a fluxione proficiscendum initio modice adstringentia non modo sumi posse, sed omnino sumenda imperat Galen. lib. meth. lib. 12. Et rhabarbarum, & electarium, cui manus Christi nomen est, in vsu quotidiano sunt contra tales affectus, quamuis ambo adstringant, ut partes ob laxitatem ad fluxionem recipiendam opportuna, ubi adstrictae fuerint, amplius non recipiant, & roborate valentius repellant nouam, & expellant veterem materiam. Incipientibus itaque thoracis, & pulmonis affectibus frig. & pituitosis, saluber est hic syrupus, aegrescentibus, & videntibus, syrupus hyssopi: declinantibus syrupus prassij nisi magna expurgandi

gandi has partes necessitas, metusque suffocationis a postremo nos incipere coegerit, quia omnium valentissime calfacit, incidit, tenuat, expurgat, lenit, siccat, quæ omnia syrup. glycyrrhizæ præstat, sed moderatissime. tussim antiquam sanat tantum, quæ a pauca, nec crassa, lenta pituita excitatur. Syrupus autem hyssopi viribus est in medio. Hic syrupus aperit, dilatat, terget partes præsertim spiritales, asperant materiam, pulmonem, thoracem, ad expellendumque roborat.

COST. **L**IQUIRITIAE. Si adiantum eoque cum reliquis coquatur, ut ex aqua cui infusum erat libris duabus supersint tantum duæ, vis profecto eius omnis, quam obtinet attenuandi, euanesceat. Itaque, ubi reliqua in præscripto aquæ pondere præscripto tempore macerata fuerint, & coquendo ferè ad consumptionis præscriptæ modum redierint, non temere facturum existimari, qui hyssopi prius, tum postea etiam adianti tantum leniter incoquendum iniecerit, ita profecto integra vi, atque ad eos usus longe præstantius medicamentum parabitur, ad quos instituitur. Quod autem de aqua rosarum aliqui dubitant, quæ astringendi vi prædita, frangere usum reliquorum videtur, quæ thoracem expurgant, non diffiteor ita paratum medicamentum initio fluxionis conuenire. Sed quando ad antiquam tussim eius auctor instituit, aquæ nomine non stillatitiam intelligerem, quæ Mes. lib. simp. partes coegere testatur, cuiusque hic largior copia sumitur quam quæ ad leniter astringendum, & impariendum partibus robur sit ex usu, sed vel succum, vel dilutum ex recentibus rosis sumendum existimarem.

M E S V E.

YRVPVS hyssopi asthma, tussim dolorem thoracis, & hypochondriorum inuat. Recipit hyssopi (mediocriter) sicci, radic. apij, fœniculi, † glycyrrhizæ. ana drach. x. hordei nudi vnc. dimidiam, semi. maluæ, & cydoniorum, tragacanthi ana drach. iij. adianti albi drach. vj. zizipha, myxa, ana xxx. vuarum passarum purgatarum drachm. xij. ficus siccas, dactylos pingues ana. x. penidiorum alborum lib. ij. fiat syrupus.

CHR. **I**STE syrupus est maioris efficacæ, & virtutis in passionibus pectoris, & pulmonis, & faciendo sputum facilem, quam syrupus de liquiritia. Confert enim principaliter asthma, tussi antiquæ, & doloribus pectoris factis a materia frigida, ut dictum est in præceden. syrupo. Lymphatur autem ut plurimum cum aqua scabiosæ, aut prasilij, vel aliqua de coctione pectorali, sunt enim aquæ multum potentes, quæ debent sumi in proportionem superius dicta. Est enim scabiosa calida, & sicca complexionis in secundo. Reliqua vero in hac descriptione sunt calida in secundo, & sicca in primo cum fortè absterfione, subtiliatione, & penetratione.

MAN. **H**ic quoque syrupus, seminum cotoneorum, & dactylorum ratione cuiusdam astringentis particeps est.

SYLVII **H**VS syrupi, & sequentis facultas nuper est declarata. Potenter præterea obstructions liberat, ut etiam in adolescentibus renium calculos frangat sumpsum cum aquis, aut decoctis virentis, quomodo ad affectus thoracis cum aqua scabiosæ, vel bechij, vel decocto thoracico sumendus est: sub

A astringit quoque dactylis, & semi. cydoniorum. Nec abs re penidia exigita alba, hoc est, ex saccharo albidissimo, & purissimo facta, non autem ex saccharo, vel crasso, & pingui, vel rubro cum amylo, & subito marmori butyro. Nam ex his facta penidia agre colantur, & impurum ac ingratum magis syrupum reddunt. Alias quinque huius syrupi descriptiones habet Mesues c. de tussi pleuritidem quoque, & obstructions viscerum liberat. Coque omnia in lib. viij. aquæ ad lib. v. consumptionem. Expellum in syrupum percoque cum lib. ij. penidiorum alborum.

DE hyssopo. Hyssopum siccum, superfluo, & **COST.** aqueo eius consumpto humore, qui ipsiusmet calorem, & siccitatem retinebat, attenuandi, detergendique facultate magis præstat: sumendum ergo id hoc loco, non humidum, non semiaridum, sed plane aridum, non tamen vetustate obsoletum. Quia autem in hoc conficiendo syrupo non præscribit liquoris, vel genus, vel pondus, Syluius omnia in octo aquæ libris ad libram quinque consumptionem coquenda consulit. Sed erit hoc pharmacopæi diligentia committendum, qui prospiciens quantum liquoris ferant penidiarum libræ duæ, ante coctionem tantum summat aquæ, ut id ipsum, quod est opus exacta simplicium horum omnium coctione supersit.

M E S V E.

YRVPVS Prasilij, thoracem, & pulmones expurgat pituita crassa, lenta, putri, & ab ea asthma, antiquæ tussi prodest, quales affectus senibus, & natura frigidis sunt frequentes.

C Recipit prasilij, uncias ij. hyssopi, adianti albi ana vnc. vj. glycyrrhizæ vnc. j. calaminthes, anisi, rad. apij. & fœniculi ana drach. v. ireos, seminis maluæ, fœnugræci ana drachm. iij. sem. lini, & cydoniorum ana drach. duas, vuarum passarum purgatarum vnc. quinque, ficus passas pingues † quindecim, penidiorum, mellis boni depumati ana libras duas.

alg. xxi.
Al. mellis
deip. lib. c.

ISTE syrupus confert in duabus passionibus, **CHR.** scilicet, pectoris, & pulmonis factis a materiis multum tenacibus, viscosis, & crassis, quæ sunt difficilis eradicationis, & maxime in senibus, & frigidis natura. Confert enim asthma, tussi antiquæ, & difficultati anhelitus. Facit insuper excreare saniem, & omnem materiam putridam contentam in medio pectoris, sua forti virtute aperitiua, subtiliatiua, desiccatiua, absterfuiua, & confortatiua, & usus eius in declinatione prædictarum dispositionum est magis conueniens, nisi materia multa sua crassitie, & malitia moram non possit sustinere. Lymphatur autem, ut plurimum cum aqua hyssopi, aut aliqua decoctione conuenienti, & huius syrupi descriptionem ingreditur semen lini, quod est notum, scilicet, calidæ complexionis in primo, & humidæ versus ipsum.

A D D I T I O.

Notabis, quod omnes isti syrupi pectorales, & omnes decoctiones pectorales cum aqua pluuiali fieri debent,

MESVE DE SYRVPIS, ET ROBVB

debent, & non cum aqua communi, quia aqua plu-
uialis est magis subtilis, & ratione subtilitatis magis
penetratiua, faciensque penetrare virtutes medicina-
rum ad partem pectoris.

SYLVII. **S**YRVPVS hic pituitam crassam, lentam, putrem, ac pos ex
pulmonibus, & thorace incidit, tenuat, terget, educti adiuuat le-
niendo, & aperiendo meatus, & vini expultricem roborando. Stre-
nue enim spiritum promouet in declinatione horum affectuum, si
a fluxione pendeant: quam suo calore multo, si initio vsurpare-
tur, geminauerit, nisi, ut dixi, suffocationis a multa, crassa, lenta
materia periculum impenderet. Vacuata autem materia, quæ tho-
raci, aut pulmonis, & asperæ arteriæ angustiam pariebat, proinde-
que spirandi difficultatem, eger iam multo, quam ante liberius re-
spirat. Alias descriptiones duas habet Mesues cap. de asthma, &
sed inuitas. Vsurgatur cum aquis prædictis, vel hyssopi, vel alia
thoracia. Coque in libris x. aquæ ad dimidiam, expressum perco-
quatur cum penidiorum, & mellis despumati ana libris duabus.

COST. **P**RASII. Maceranda hæc sunt auctore etiam si-
lente in debita aqua mensura, ut & in superiori,
tum coquenda ex arte, ut & tantum super sit decocti,
quantum excipere possint mellis libra due. id quod in
sequentibus quoque erit obseruandum.

MESVE.

SYRVPVS de calaminthe, asthma,
tussim antiquam, intemperiem vi-
scerum frigidam, & splenicos, & se-
nes iuuat. Recipit calaminthes do-
mesticæ, & syluestris, ana vnc.ij. ligustici, dauci,
schoenu anthus ana drach.v. vuarum passarum
purgatarum lib. dimid. mellis lib. ij.

CHRI. **H**IC syr. in duritie, & crassitie splenis conuenit,
calefacit stomachum, hepar, & splenem, &
alia viscera, aperit oppilationem in eis, materias cras-
sas subtiliat, & ad expulsionem eas præparat. confert
tussi antiquæ, & asthma in senibus. Lymphatur
autem ut plurimum cum aqua quinque radicum, seu
scolopendriæ, id est linguæ ceruinæ, quæ spleni mul-
tum appropriatur, & est herba nota, calidæ, & siccæ
complexionis in secundo.

MAN. **N**ON cognosco calamentum domesticum: cre-
do intelligi mentam, sicut etiam supra. Nullus
tamen horum syrup. communiter paratur. Secundus
fatis similis est syrupo de menta.

SYLVII. **Q**UIVS DAM in usu est ad calefaciendum, incidendum,
tenuandum, aperiendum, tergendum obstructiones visc-
erum, ob id splenem tumefactum minuit, cum aqua a splenij, vel
philliidis, thoracem, & pulmones expurgat cum aquis thoracis.
Coquitur in lib. vj. aquæ ad dimidiam, expressum percoquitur cum
mellis lib. duabus.

COST. **D**E calamentho. Calaminthes succus dum altius
pituitam, crassosque humores ventriculo impa-
ctos secat, & abstergit, ut singultum corrigere apte po-
test, ita & vomitum compefcere postquam dissectum
absterfianque eius vi humorem vomitione vna aut al-
tera reieccisse contingerit. Vomitus autem particula-
tim acidorum puniceorum succus cohibet. Sed obsen-
rum est, quum succum aut sumendum cum pulpa inter-
riori, quid pulpæ illius nomine intelligat. Si animan-
dum sit, fortasse interstitia querit, quibus acini distin-
guuntur: qui sine astringentis facultatis quum sint, si

E. succis eiusdem punici, & calaminthes, vinoque (ut scri-
bit) coquantur, possunt sedandi vomitus vim adauge-
re. Fortasse etiam acinos alios puniceorum succo coquen-
dos ponit, ut qui detrahit carne, qua ambiuntur, ad vom-
itum, imo & ad alui fluxiones, non infirmæ sunt facultatis.

MESVE.

SYRVPVS de calaminthe alter, sin-
gultum, & vomitum a pituita, vel
bile flaua crassa, sedat. Recipit suc-
ci calaminthes, & vini odori, ana li-
bras quatuor, succi malorum granatorum aci-
dorum cum sua pulpa interiori, libras quinque.
coque ad dimidias, biduo permittit, ut crassum
subsedeat, & clarum percoquatur in syrupum
cum saccharij libris quatuor. aromatizetur dra-
chmis duabus galliæ aromaticæ, in vase vitreo
bene obstrueto, in sola dies quadraginta.

SYRVPVS hic de calamentho magis quam præ-
cedens, est confortatiuus virtutis contentiue sto-
machi, & viscerum. unde valet superfluo vomitui
facto a cholera crassa permixta cum phlegmate post
mundificationem ipsius, & non est tantæ caliditatis,
ut primus lymphatur autem ut plurimum cum aqua
mentæ, vel absinthij.

QUIVS DAM in usu est cum aqua mentæ, & absinthij,
parum calet, ventriculum, & he par expurgat, & simul ro-
borat. Fuerit igitur saluberrimus, tum etiam quod ali-
mentum cum medicamento coniunctum habet, quod genus me-
dicamentorum Galenus maxime commendat. Nam calamin-
the amara: acris, expurgationem prope sola facit, vinum putre-
dini resistit, vires eius granatorum vehit, granata acida incidunt
quoque, & tenuant, sed roborant, saccharum dulcorat, & custo-
diam siccando iuuat, cum igni, & sole Gallia incensidorem facit,
& facultatum nostrum corpus dispensantium robur auget. Cum
igitur sit paratu facilis, & magnarum virium in usu frequentiore
habendus fuerit, nisi syrupo mentæ vinibus proximo sit contentus.

MESVE.

SYRVPVS de thymo calefacit, inci-
dit, tenuat, ob id omnem frigidam
intemperiem thoracis, pulmonis, v-
triculi, hepatis, & aliarum partium
iuuat, & hyberno frigori resistit. Recipit coma-
rum thymi vncias duas, calaminthes, mentæ
siccæ ana drachmas quinque, seminis, apij, foe-
niculi, anisi, dauci ana ℥ semunciam, vuarum
passarum purgatarum vnc. quatuor, & dimidiâ,
cum mellis lib. duabus fiat syrup. aromatizetur
drach. duabus galliæ.

ISTE syrupus habetur in usu. Mes. habet hic ex-
tremum thymi. & est melior pars plantæ. Sû-
ma medicinalium est x. res excepta aqua.

LICET in usu non sit, efficaciam tamen magnam
haberet in frigidis morbis.

IN usu rarus est, tamen ad ea quæ promittit, est efficacissimus,
modo thymus sit, vel cretius, vel lecis edris, & siccis, & in so-
latis, & calaminthe montana: obstructa etiam liberat, & mens-
mouet, sed omnium valentissime syrupus sequens. Syrupus Ar-
themisæ Matthæi Gradi, ad mens-
ics mouendum, cum tamen sup-
gula, vel horum pauca sufficiat.
Arte.

SYLVII.

drachmij.

CHRI.

MAN.

SYLVII.

Artemisiae manip. duos, pulegij, calaminthes, origani, mellisso-
phylli, simplicis, fabinae, perficariae, chamadryos, chamapi-
tyos, hyperici, centaurij parui, parthenij cum flore, ruta, beto-
nicae, buglossi, dictamni, radic. feniculi, apij, petroselinij, aspari-
gi, ruscij, saxifragiae viridis, emulsa, rubiae, peoniae, ana manipul.
vnum, sem. ruij, anij, petroselinij, apij, anisi, gith, carpo-
ballami, cardamomi, costi, asari, pyrethri, phu, calami aromatici,
caisiae, ana vnc. dimidiam, maccera aqua fluuiiali, coque dimidiam,
expressum percoque cum sacchar. & mellis q.s. Adde potest ace-
tum simplex, vel scilliticum, alij aliter parant, & syrupum parthe-
nij, idest, matricariae vocant.

COST. **D**E THYMO. Quum thymi comas querit, flo-
res cum thymo querit. Sed & calaminthes, &
menta coma querenda, quibus vis maior inest, quam
caulibus nudis aut folijs. Huius vires intendes, si loco
sincera aqua vel fontana, vel pluuia, in qua decoquen-
da haec sunt simplicia, decoctum thymi, vel quid tale
sumpseris. id quod, & in reliquis tum propositis, tum
proponendis qui obseruari, non puto valde aberraturu.

M E S V E.

Y R V P V S de eupatorio vetriculum,
& hepar roborat, obstructions ape-
rit, calore digerit. ob haec, incipien-
ti hydropi, hypochondriorum dolori,
febris antiquis, ventriculi, & hepatis formam
corruptentibus confert, status dissipat, intem-
periem frigidam expugnat. Recipit radicem
apij, feniculi, intybi, ana vnc. duas, glycyrrhi-
zae, schœnuanthus, cassuthae, absinthij, rosarum,
ana drachmas sex, adianti albi † spinæ albæ, &
arabicae, florum aut radicem buglossi, anisi, fœ-
niculi, eupatorii, ana drachm. v. rhabarbari, ma-
stiches, ana drachm. tres, spicae nardi, asari, folij,
ana drach. duas, coque in aqua lib. octo ad † ter-
tiam, & cū sacchari libris quatuor, & succi apij,
& intybi quantitate sufficienti fiat syrupus.

CHRI. **S**Y R V P V S de eupatorio valet principaliter in
passionibus frigidis hepatis cum oppilatione in
ipso, & sic etiā confert in similibus passionibus sple-
nis, & aliorum membrorum nutritionis. Est aperi-
rius oppilationum, subtiliarius materierum crassa-
rum, prouocatiuus vrinae, confortatiuus digestiuae vir-
tutis. Confert insuper ad febrem chronicam de ma-
teria crassa, sed vsus eius principaliter est conueniens
in principio hydropisis cuiuscunque speciei frigidae
à causa frigida, & maxime cachexia, ad quam sequi-
tur defœdatio cutis corporis, cum malitia habitudi-
nis in toto corpore, sicut sunt corpora cacochyma, in
quibus cum tumefactione à materia aquosa phleg-
matica color vertitur ad plumbeum seu cineritium
adiunctum cum citrino colore, & maxime in facie
demonstratur. Confert etiam ad corruptionem ap-
petitus. vnde confert eis proprie, quibus corrumpi-
tur propria forma stomachi, id est in quibus corrup-
pitur habitudo stomachi, & appetitus. Confortat
etiam virtutem digestiuam stomachi, & est syrupus
multum notandus propter eius virtutem, & praeter-
tū in hydropisi à causa frigida.

A D D I T I O.

Notabis quod pauci sunt facientes hunc syrupum
secundum veritatem propter diuersitatem, & etiam

A ignorantiam de bedegar, & suchaha, visis tamen mul-
torum opinionibus de ipsis inueni Pauli opinionem
meliorem desuchaha, & Serapio. de bedegar. dicit
enim Serapio autoritate Dioscoridis, quod bedegar,
idest spina alba nascitur in montibus zacual, & ha-
bet folia similia chamaeleonis albæ, nisi quia sunt stri-
ctiora, & albiora, & super ea est simile borrae, & spi-
nosa, & habet stipitem longum duobus brachijs in
crassitudine digiti pollicis, vel plus, color eius sunt
capitella similia ericio marino, nisi quia sunt mino-
ra, & oblonga, & flos eius est coloris purpurei, & se-
men eius est simile grano carthami, nisi quia est ro-
tundius eo, considera igitur quid sit bedegar. Quid
sit suchaha secundum opinionem Pauli dicamus. su-
chaha est herba dulcis, quæ extenditur super terram,
& facit capita crassa prope radicem, & exeunt ex illis
capitibus flores sanguinei coloris, & sic secundum
veritatem, est herba spinosa alba expandens se super
terram, cuius flos est in colore sanguinis, cuius radix
vsui medicinae competit.

Hic si bene componatur, quod certe non est faci-
le, valde vilis erit. **B E D E G A R**, Suchaha.) In his
patres nostri magnopere errabant, sylvestris rosæ fructu
supponentes, tu vero intellige spinam albam, & arabi-
cam. Dioscorides vocat primum *αδωνιδαν*, alij arabi-
cam. Eupatorium.) Accipe quod vulgo agrimonium
vocant. Pro folio quo caremus, accipe folium garyo-
phylli, si inuenire potes, si non, cinnamomum voca-
tum, vel nardam.

Hic Syrupus quia calfacit, incidit, tenuat, terget, roborat, par-
tes omnes nutritorias, appetentiam excitat, coctionem fir-
mat, obstructions in eis aperit, per vrinas expurgat, intemperiem
frigidam corrigit, propterea hydropem omnem ab hepatis, vel lie-
nis primario affectu proficiscentem sanat, & inde natum cutis co-
lorem plumbeum, cacochymiam item, atque adeo cachexiam di-
ctarum partium vitio natam emendat. Cui malo succedit cornu-
ptio formæ ventriculi, & hepatis, & corporis reliqui per harum
partium actionem toti corpori communem, habentium vitium,
male nutriti. Expressum percoque cum sacchari clarificati libr.
quatuor, & succi purgati apij, & intybi, ana lib. duabus paulatim
addendis, vt in syrupo fumarie maiori.

DE eupatorio. est hoc loco vulgata controuersia, **COST.**
de bedegar, suchaha, & eupatorio. pro eupato-
rio quidem non aliud vsurpandum quam huiusmet scri-
ptoris eupatorium, de quo lib. simpl. Bedegar vero si Se-
rapionis historiam spectemus, constat spinam esse albā
Dioscoridis, licet huius vocis Dioscorid. non memine-
rit. suchaha vero spinam esse Arabicam. Quibus hæc
duo non placuerint, chamaeleonis genera illa, qua sub
carlina nomine vocantur, non temere sumi posse vide-
buntur, quod consentiunt plerique.

M E S V E.

Y R V P V S de epithymo atram bi-
lem, & alios humores vstos vacuat,
ob id morbos ex his nascentes, ele-
phantiam, cancerum, vlcera mali-
gna, fistulosa, psoram, lepram, achoras præcauet
curatque. Recipit epithymi boni † hortensis
drachm. xv. cassuthae, fumarie ana drachm. x.
thymi, calaminthes, buglossi, stechados, & gly-
cyrrhizae, polyp. agar. myrob. emblicarū, & be-
lericarum ana drac. vj. rosarum, seminis fenicu-
li, anisi, ana drachm. ij. & s. pruna xx. vuarum
passarum

MESVE DE SYRVPIS, ET ROBVB

passarum purgatarum vnc. iij. tamar Indorum vnc. ij. & s. sacchar. † lib. iij. sapae lib. ij. fiat syrup.

CHRI. SYRVPVS de epithymo valet principaliter in passionibus factis a materia melancholica, & ab humoribus adustis, facientibus crustas magnas in auribus, & in corpore toto. & generaliter valet ad malas scabies quae per totum expanduntur, & sic est in usu ad dirigendum talem materiam, & est maioris efficacia in talibus quam syrupus de fumoterra. confert etiam lepra, cancro, fistulis, & ulceribus prauis, & corrosiuis, factis a cholera adusta, vel melancholia adusta, seu a phlegmate falso, est insuper maxime puocacitius vrinae, oppilationum aperitiuus, remissiuis malae qualitatis humorum, cum aliquanti virtute solutiua praedictarum materierum, virtute epithymi, myrobala. fumiterra, polypodij, prunorum, & tamarindorum, lenissime tamen soluit, tum quia eorum parua quantitas ingreditur, tum etiam quia parua dosi ipsius syrupi assumitur, scilicet, vnc. ij. si tamen in dosi eius fieret additio, sensibilibiter solueret. lymphatur autem quandoque cum aqua simplici, quandoque cum aqua lupulorum, vel fumiterra, boraginis, endiuiae, vel buglossae, vel cum decoctionibus appropriatis, & quandoque cum decoctione spicae, & alchilil, idest rosamarinum. Dicit enim quod expellit cholera nigram, idest melancholiam.

MAN. SCABIEM & saphati. i. d. x. apas cum educit, ut ipsemet ait, humores adustos, propter quod magis reponendus est inter purgatoria, quam inter proprie vocatos syropos, sicut syru. de fumoterra, qui cum hoc multum conuenit: est tamen minoris purgationis, & minus calidus, & propterea illo ego utor in humoribus magis biliosis, hoc vero, quia calidior est, in minus calidis.

SYLVII. AFFECTIBVS ex melancholia, vel pituita falsa, & alijs humoribus vitis confert magis, quam syrupus fumariz, quia obstructions aperit, & humores eos potentius apparat, & expellit per alium, vrinas, sudores, clementer tamen purgat myrobalaonis, fumariz, polypodio, prunis, tamar Indis, & quia datur ad vnc. ij. cum aqua lupuli, fumariz, boraginis, inrybi, vel decoctione conuenienti: quod pondus si augeas, aperte alium subducit. Sunt qui dant ab vnc. iij. ad vnc. vj. Hic etiam ob prima, passas, tamar Indos, sapam, crassius obid, & ingratus est. Hunc etiam ad scabiem Neapolitanam adhibent, quam inter melancholicos morbos recensent. Melior fuerit syrupus aliquis simplex, qualis est Saporis, vel alius ex asplenio, & si vis paucis alijs splentis ad melancholicos affectus, non autem ex farragine simplicium melancholiam succumque melancholicum apparatitium, aut purgantium.

COST. DE epithymo. Morbis qui ex atra bile, & exustis humoribus, commendat syrupum de epithymo. Epithymum tamen ipsemet lib. simpl. non educere id humoris genus aduersus Paulum notat. Sed additis myrobalaonis, fumariz, alijsque eiusdemodi, efficere id poterit syrupus, quod non poterit fortasse epithymum syneerum, licet hac etiam de re in ipso met Mesue aliquid sit controuersie.

M. E. S. V. N. E.

SYRVPVS stechados iuuat omnes affectus frigidos cerebri, & nervorum, ut paralyfin, epilepsiam, spasum cynicum, tremorem. Recipit florum: † stechados drach. xxx. † thymi, calaminthes, origani ana drach. x. ani-

si, pyrethri ana drach. vij. piperis longi drach. iij. zinberis drach. ij. vuarum passarum purgatarum vnc. iij. mellis lib. v. Condiatur cinnamomi, calami aromatici spicae nardi, croci, zingiberis, piperis nigri, & longi ana drach. j. & s. ligata in panno raro, & appensa in syrupum. Datur vnc. j. cum aqua cui incocta, sint spica, & rosamarinus.

CHRI. SYRVPVS de stechade secundum hanc descriptionem ubique preparatur, & habetur in usu, principaliter in passionibus frigidis cerebri, & nervorum, unde multum confert ad digerendum materiam frigidam, & viscosam facientem paralyfin, spasum, tetanum, epilepsiam, tremorem, & torturam, quae dispositiones omnes dependent a cerebro per essentiam, vel communitatem. Confert etiam dispositionibus frigidis nucis, nervorum, & capitis, sua complexione calefaciens, subtilians, & desiccans materias catarrhales, & frigidas, & eius usus principaliter est in catarrho frigido, & ut plurimum lymphatur aqua farniculi, vel leuistici, & similibus aquis, vel decoctionibus appropriatis portantibus virtutem eius ad cerebrum, & ad nervos, & modus componendi est clarus, & simpliciter sunt superius declarata. Et hic est finis omnium syroporum, qui describuntur ab auctore in hac vi. distinctione. Restat hic vltimo duos alios syropos declarare, qui communiter sunt in usu, & ubique in nostra ciuitate ab omnibus preparantur. & primus nominatur pro melancholicis, cuius descriptio ponitur a Mes. in suo de appropriatis. cap. de humore melancholico seu de soda facta ab humore melancholico, & est magnae virtutis in digerendo materias crassas, melancholicas, illas subtiliando, & habiles faciendo ad exitum. unde principaliter confert dispositioni melancholicae, in qua laeduntur virtutes intrinsecae cerebri, & humores. confert insuper febribus quartanis, & oppilationibus, & aggritudinibus splenis. Et generaliter confert omni aggritudini factae ab humore melancholico, & iste syrupus est etiam aliquantulum solutiuis, cuius hac est descriptio. Rec. capil. ven. radicum buglossae domesticae, & siluestris, & florum earum, polypo. ana drach. i. epithymi, vnc. j. folliculorum senae, chamaepithyos stechados, ana vn. vij. chamaedryos, scharnanthi, hellebori nigri, ana. drach. iij. fumiterra, vnc. vij. eupatorij drach. iij. succi pomorum dulcium vnc. vij. omnia praeter epithymum, & succum pomorum bulliant in lib. iij. aquae usque ad consumptionem tertiae partis, deinde bulliat in ea bullitione leuissima epithymum, & coletur cum succo pomorum. zuechari lib. ij. decoquatur ad perfectionem, & fiat syrupus ut expedit.

Secundus syrupus magistralis, qui dicitur syrupus de endiuia, est multum in usu, & valet ad omnes supercalefactiones hepatis principaliter, ac aliorum membrorum nutritiuorum, ac etiam cordis, & generaliter cuilibet mala complexionis calidae, habet insuper oppilationes aliquantulum aperire, & membra debilitata a mala complexionis calidae illam renouendo notabiliter confortare. Est etiam conueniens ad digerendum materiam subtilem cholericam multae acuitatis, sed principaliter vitumur eo in hepate calido, & in renibus calidis, vel supercalefactis. Et quia eius descriptio ab auctoribus non reperitur, sed secundum pra-

Syrupus
postionibus
melancholice

Syrup. de endiuia.

præsentem descriptionem eius inuentor fuit Gentilis de fulgineo, quam manu eius propria descriptam ego iam vidi, ideo sic eam in præsentis loco describam.

Recip. succi endiuæ, succi hepaticæ, quæ herba est nota, frigida scilicet, & humida complexionis in primo, ana lib. iij. clarificentur prædicti succi ad ignem vt expedit, rosarum, violarum, lenticulæ aqua, quæ herba est nota, natans in aqua, & ibidem semper stas, & frigida complexionis in primo, humida in primo, polytrici, herba est nascens prope fontes aquarum, & in puteis similis capillo veneris, & est frigida complexionis in primo, & sicca versus ipsum, ana vnc. s. capilli veneris, hordei mundi, seminum communium frigidorum ana vnc. j. fiat syrupus cum zuccharo quantum sufficit, & aromatizetur cum sandalis albis, & rubeis, & cum herberis, & sunt quidam fructus frigida, & sicca complexionis secundo, seminibus citoniorum, ligno aloes, cinnamomo, & corticibus citri, sic enim aromatizatus est magis conueniens, & confortatiuus cordis, cerebri, & aliorum membrorum principalium, licet multi vtantur eo absque aromatizatione, quia est magis alteratiuus ad frigidum, & magis aperitiuus.

MAN. CONFICITVR hoc duplici modo, addendo videlicet cinnamomum, & reliqua aromata, vel non addendo: hunc incompletum, illum completum vocant. Hæc. thymi. Alchilil i. roris marini.

SYLVII. COQUITVR in lib. x. aquæ ad dimidias, expressum percoque cum lib. v. mellis, aut si vis delicatius, sacchari. Datur ab vnc. i. ad vnc. ij. cum aqua decoctionis, aut potius destillationis sumptum, & florum roris marini. Syrupus hic pituitam horum affectuum frigidorum causam potenter tenuat, incidit, dissipat, siccat, catarrhos frigidos consumit sumptus cum aqua Fenniculi, mellis fophylli, vel decocto has facultates ferente in cerebrum, spinalem medullam, & nervosas partes: ventriculum præterea roborat. Alter hunc diuersus Mesue scribitur in affectibus nervorum, in vsum non receptus. Est præter hos syrupos alius à Mesue in cephalalgia melanco. descriptus ad omnes affectus melancholicos, & splenicos, vt quartanam, & melancholiam, & prius dictos in syrup. epithymi saluberrimus. Rec. adiant albi, radicem, & florum buglossi domesticæ, & sylvestris, polypodij, epithymi, ana vnc. i. folliculorum fennæ, chamæpityos, stachados, fumarie, ana drach. vij. chamædryos, schœnu anthus, elleb. nigri, ana drach. iij. eupatorij semine. succi pom. dulcium vnc. viij. Omnia præter epithymum, & succum, coque in aquæ lib. iij. ad tertie partis consumptionem. post adde epithymum, & semel feruefiat, coletur, cum succo pom. & sacch. lib. ij. percoquatur syrup.

COST. DE stachade. Parato ex arte decocto ex certis rebus, & addito melle, inter coquendum aromata quedam linteolo laxiori inclusa suspendi iubet, vt puto, quo eorum tantum vis non etiam corpus syrupo excipitur. An ergo (quod quidam faciunt) aromata hæc prius in puluerem ducere, tunc vero linteolum manibus exprimere ex instituto sit authoris, non facile iudicem. ex pressione profecto, aromatum quoque corpus egredi, & syrupo permisceri necesse est, maiori fortasse consistentia, quam syrupi ratio postulet. imo aromatum omnium vim ob tenuem eorum substantiam coquendo dissipari certum est, vt propterea sat ego esse existimem, si aromata contundantur tantum, non etiam in puluerem ducantur. inter coquendum tamen sæpe exprimantur.

M E S V E.

OENOMELI, vinum mulsum, intemperiem frigidam ventriculi, hepatis sanat, fla-

A tus in eis, & hypochondrijs dissipat, oris odorem, cutis colorem commendat, fit ex vini antiqui boni lib. x. mellis boni, & despumati lib. ij. addendo cinnamomi tenuis drach. v. spicæ nardi drach. j. caryophyllorum, zingiberis, ligni aloes, macis, ana f. semunciam, cardamomi f. drach. ii. croci drach. i. & semis. tere negliger, cola panno raro. aromatiza moschi. f. drach. iii.

Mellicratum
vino, & mel-
le, & melli-
cratum con-
ditum ex vi-
no melle &
speciebus.
j. drach. iij.
f. drach. ij.
f. drach. v.
nisi tertio.

H AEC est quarta pars principalis huius sextæ **CHRL.** distincta, qua auctor tractat de quibusdam potibus factis cum vino, & melle, & aromatibus, determinat etiam de miua simplici, & composita, de aceto scillitico, de oxymelle scillitico, & primo declarat quomodo talis potus ex vino, & melle vocari debet, est conferens principaliter passionibus frigidis cerebri, stomachi, & nervorum, confortando eorum virtutes, confert etiam complexionis frigida, & humida stomachi, & hepatis, & ventositati hypochondriorum, & oris odorem bonum efficit. Et antiquis temporibus iste potus erat multum in vsum: adeo vt sani vterentur tempore sanitatis ad præseruationem a multis prauis ægitudinibus, qui potus vulgariter nominatur lachiartha, & cum conficitur solum ex vino, & melle, vocatur mellicratum, quando vero aromatizatur cum speciebus vocatur conditum, & dosis eius de manu vacuo stomacho est vsque ad vnc. vj.

A D D I T I O.

Antiquitus iste potus erat multum in vsum sanis ad præseruationem a multis ægitudinibus, verum hoc tempore homines talibus potibus, vt plurimum non ad futurarum ægitudinum præseruationem nec ad præsentis curandas, sed gulositatis, & crapula causa. Et fit duobus modis hoc tempore. Primo modo cum melle, vino, & speciebus in parua quantitate, & vo-
C cant talem potum claretum. Secundo modo cum zuccharo vino, & speciebus, maxime cum cinnamomo, & vocant talem potum vinum hypocraticum. Notabis vltius, quod apud doctores reperiuntur isti termini, hydromel, mulsa, ac mellicratum, intelligentes per hydromel potum compositum ex melle cum aqua frigida, sine aliqua decoctione, non habes certam proportionem mellis ad aquam. Mulsa vero fit ex octo partibus aquæ, & nouem mellis despumati, & coquitur ad consumptionem tertie partis illius totius. Si plus autem habet aquæ, & mellis minus dicitur mulsa aquosa, & ista vocatur aqua mellita, quæ secundum maiorem, & minorem quantitatem mellis dicitur aqua plus, vel minus mellita. Mellicratum vero idem est, quod mulsa aquosa: quia in eo est plus de aqua, quam de melle, vt in Alexandro de oculis: sed secundo aphorismorum pro mellicrato accipitur hydromel. quidam tamen componunt mellicratum cum vino, & melle, vt hic Mesue. Tamen Ianuensis in suis synonymis post recitationem diuersarum opinionum de interpretatione nominum, dicit resolutorie, quod hydromel est, quod latine aqua mellis dicitur, mellicratum vero est mulsa plus mellis habens, quasi sit vinum mellis dictum, differens ab apomelle eo quod apomel non coquitur. Item hydromel græce, mulsum vero latine dicitur, & fit ex vino, &

Mellicratum
vino, & mel-
le, & melli-
cratum con-
ditum ex vi-
no melle &
speciebus.
j. drach. iij.
f. drach. ij.
f. drach. v.
nisi tertio.

MESVE DE SYRVPIS, ET ROBVB

& melle. differt vero mellicrato, eo, quod mellis habet plus, quam mulsum: hæc tamen interdum nomina vnum pro alio accipitur. Auic. in v. can. habet duas descripciones. mellicrati conditi, quod vocat conditum, similiter Serapio in proprio antidotario duas etiam habet descripciones.

MAN. **O**ENOMELI græce appellatur, quod ex vino austerius antiquo, & melle componitur. Oenomeli vero melitres, id quod ex musto, & latine mulsum. At melicratum, ut superius diximus, ex aqua, & melle constat. Proijce super ea,) Appellant hoc tempore vinum in hunc modum conditum Hippocrateum.

SYLV. **O**ENOMELI Gal. podagricis, arthriticis, nephriticis, & febribus, ex melle, & vino Sabino aut simili, & petroselino componit, adiecta betonica, & saxiphrago in nephriticis. Qui vero curiosius componunt, etiam spicæ nardi aliquid inijciunt: hodie vero eidem magnam aromatum miscellam immittunt. Olim fuit vñ celebre ad cerebri, neruorum, & aliarum partium affectus frigidus, sed id medicamentosius, quale hic scribitur, nunc magno harum frigidarum regionum incommodo in vñ esse, desijt, præterquam, quod circa natalem Chrittianum in Bacchanalibus vulgi regalibus, plebecula ad palati gratiam, non ad intemperatam frigidam propulsiõnem, etiam largius bibit, & clareum vocat: magnates vero preciosius, *charax*, parciore tamen mensura, quod fere ea sacchar. vñc. iij. & cinnamomi vñcias. in lib. vini singulas conficitur, & Hippocraticum vinum appellant. tanquam Hippo. inuentore dignum, ob virum, & saporis excellentiam: cui etiam mellis parum addunt quidam, præsertim si vinum austerius, ad saporis gratiam, & coloris, clarius enim euadit colatum. Vinum mulsum Diosco. fit ex vini veteris austerique metretis duabus, & mellis boni metreta vna, alijsque duobus modis parat, semper tamen sine aromatibus. Vinum vero melitres ex musti austeri congijs quinque, mellis congio vno, salis cyathis vno: vinum autem aromatis Diosco. longe diuersum est ab hoc Mesue mulso aromatite, præsertim primum: nam secundum quadantenus conuenit. Alia sunt eidem, & Actua. variæ vinorum conditurae, ut absinthites, saluatum, picatum, &c. Ex quibus vinum absinthites ad trophiam ex ventriculi imbecillitate efficacissimum etiam Imperatorum experientia docet Gal. lib. de Theriace ad Pisonem. Conditum ex cydonijs quadruplex miuam, hinc transfusimus ad condita.

COST. **D**E mellicrato. Parantur etiam ex vino medicinalia syruporum consistentia. quare horum quoque meminit. primo autem loco anomelitis veterum, quod tamen sequentibus differt tum coctione, neque enim hoc, ut posteriora, coquitur: tum consistencia, debet enim hoc Syrupus esse liquidius: tum mensura, largius enim assumitur in potu: tum vñ quod tam medicamenti quam alimentum venit loco. Parant hoc seplasiarj Pedemontani hyeme. In quo parando qui laxiori panno percolat cum syluio a Mesue recedunt. Vulgatus profecto codex, ut crasso atque adeo denso panno traiciatur, monet. id quod si seruetur, ut vini tenuitatem æmuletur, facit; neque tamen eius facultatis expers, quam author querit. Sed si destillatione per laneam linguam ut aris, purius & longe elegantius, non disparibus autem viribus succedit. Illud hoc loco admonendum. quia mel etiam ablata feruendo spuma, flatus excitat, si quis eius loco saccharum posuerit, potum reddere ad dissipandos flatus efficacius, palato autem gratius, & detergendi vi illi non inferius, quod paratur ex melle.

MESVE.

CONDITIONE citri, cor, ventriculum, hepar roborat, coctionem iuuat, oris gratiam commendat: fit ex corticum, vel foliorum citri vñc. iij. cydoniorum † vñc. ii. pomis quatuor odoris

E frustatim scctis, maceratis biduo in vini antiqui lib. viii. cum pondere aromatum. Post, aliquoties feruescunt, & cum mellis de spumati, & sacchari albissimi, & † aquæ rosarum, ana lib. ii. percoquitur in crassitudinem iulep: aromatizatur cum moschi granis quindecim: si autem recens, per se bibendum est; multo parcius coquatur.

CORTICEM citri.) Intellige exterierem, absque MAN. pulpa, vel foliorum) Vbi scilicet cortice careres: verum facilius, multis in locis habebis fructum, & corticem, quam folia.

CONDITIONE de citro. Quum in condito citri **COST.** sumendum præcipit eandem specierum mensuram, quæ in anomelitis non ea tamen aromata, quas species vocat, duci in puluerem postulat (eorum nempe vis omnis infusione, coctioneque repetita euanesceat.) sed crasse tantum vult teri, ut in superiori. Porro quando hic, & etiam in superioribus, aut in fine aromatizandum moscho, alijs, quo moschi vim toti medicamento impartiantur, id ipsum moschum in porphyritide lapide tenuissime leuigatum, & laxo linteolo inclusum, medicamentum, ut simul ferueat imponunt. alijs eodem modo leuigatum aqua rosea dissolutum adhuc calente, illi commiscet. posterior hic modus moschi vires magis integras seruet, vtro tamen quis faciat modo, non impedit.

MESVE.

CONDITIONE aliud de citro, valens ad debilitatem stomachi, & hepatis quibus accidit læsio. propter frigiditatem, & ventositatem, & facit digerere cibum, & confortat appetitum, & est efficax ad pulsus cordis.

Vel fit ex corticum citri † vñc. vii. † buglossi vñc. i. & s. † melissophylli semuncia caryophyllorum † aur. ii. ligni aloes aurei semisse, maceretur triduo, vini boni lib. iiii. post cum sacchari lib. ii. coque, aromatiza galliæ aurei semisse, croci granis xv. mastiches drach. i. moschi granis x.

VBI legit croci drach. i. iiii. lege, drach. vnius quarta pars. Marmacur) Melissophyllon intellige. **MAN.**

IDEM posset, quod prius, & appetentiam excitat, flatus dissipat, **SYLV.** pulsus cordis emendat, intemperiem frigidam corrigit.

CONDITIONE aliud de citro. Quæ hic pars buglossi sumenda sit, quum non explicet, licet viles sint eius partes omnes ad pulsus cordis, quando tamen teri omnia iubet, non sunt sumendi flores, quorum vis vitrua exoluitur. sumenda ergo folia sunt aut radix, hanc vero libentius deligam, ut maioris quam folia efficaciam. Sed, & si cui flores sumere animus sit (quod ego maxime probarem) licebit, vbi cetera contraria fuerint, flores recentes vino cum reliquis permiscere, & percolato quarta die vino saccharum ex huius authoris mente permiscere, ac quod erit reliquum absolvere.

MESVE.

CONDITIONE buglossi efficax, & expertum ad cordis tremorem, stomachi imbecillitatem,

7 drach. 15. **T**atem, deiectam appetentiam, coctionem imbecillam, & formæ corruptionem, recipit buglossi, mentæ siccæ, florum rosarum, corticum, aut foliorum citri, ana vnc. iij. ozymi caryophyllati vnc. i. trium generum cydoniorum, trium generum pomorum, ana vnc. i. & s. serici crudi incisi, nucis moschatae, zedoariae, galangae, been vtriusque, fantali citrini, croci, ana ꝑ vnc. i. & s. ligni aloes drach. ij. vini, & aquæ, ana lib. vj. mel lib. viij. aromatizetur moschi scrupulo vno, galliæ drach. ij.

MAN. **T**rium generum cydoniorum. Duo passim nascuntur, tertij sunt parua. Vel intellige dulcicida, & sic intellige poma. Alselen Gemisch.) Id est, ocymum, quod ab odore garyophyllaton vocant.

COST. **C**onditum buglossi. Quod de buglossio dixi in superiori idem hoc loco dico. Quid autem sumendum sit pro been vtroque, quorum meminit, adhuc hæreo. Non spernerem hoc loco carotas vulgares albas & rubras, siue sint siue non sint legitima radices, quas Arabes been vocant.

MESVE.

Conditum ex cydonijs ventriculum, hepar, & cætera viscera roborat, appetentiam excitat, coctionem iuuat, vomitum & lienteriam sedat. medicamentum est celebre, ac expertum. Accipit autem succi cydoniorum acidorum lib. xx. vini antiqui boni lib. x. coque igni lento semper despumando ad tertiæ partis consumptionem, cola, residendo clarescat. Claro adde mellis boni, & despumati lib. vj. iterum coque despumando, & in eo suspende nodulo ligata hæc aromata, cinnamomi, cardamomi ana, drach. iij. caryophyllorum drach. ij. zingiberis, macis, ligni aloes, mastiches, ana drach. j. & s. croci drach. ij. omnia præter crocum parum terantur, & suspendantur nodulo, vt dictum est, identidem fricando cum in ipso medicamento, donec crassescat. Deinde aromatiza moschi drach. vnius parte tertia, galliæ drach. ij. Sunt qui saccharum mellis loco miscet, & vtrumq; sine, & cū aromatib. componit.

CHR. **M**odus conditi de cytonijs, quod vocatur miua aromatica, habet similitudinem in modo compositionis, & substantiæ cum syrupis superscriptis, & eius dosi & modus assumptionis est sicut modus aliorum syruporum, & eius principaliter operatio est ad incitandum appetitum, & ad calefaciendum stomachum suauis caliditate. Et confert ad vigorandum virtutem digestiuam in hepate, stomacho, & alijs membris nutritiis. prohibet enim nauscam, & vomitum, sedat solutionem antiquam vetricis factam ab humoribus frigidis, relaxantibus stomachum, & intestina, debilitantibus virtutem digestiuam contentiuam ipsorum. Confert similiter factæ ab eadem causa, si cū aqua extinctionis chalybis tempore congruo assumatur. habet insuper quam plures alias utilitates cōsimiles supradictis, vnde vocatur medicina notabilis, & famosa, Reci. succi cytoniorum acetoso-

Arum, &c. & proijciantur supra illud species alefanginae id est aromatica, & non alia, cum dicit, Reci. cinnamomi. heyl est species cardamomi, quam non habemus hic, sed loco eius assumitur cardamomum maius, ana drach. iij. caryophyllorum drach. ij. zingimasticis, ana drach. i. s. croci drach. ii. ligni aloes macis, ana drach. i. s. omnia præter crocum, &c. Et sic habes propriam, & veram descr. alefanginarum. licet omnes species aromatica simul adiuncte vocari possint species alefanginae, vt apparet in pilulis alefanginis, quæ ponuntur inferius. Insuper notandum, quod licet ista miua nunc dicta ponatur ab auctore, quod cum melle construatur, nunc vero solum cum zuccharo, & non tantum cum zuccharo, sed etiam cū melle præparata reperitur, vt in fine huius capituli dicit, & sunt ex hominibus, qui præparant ipsam sine aromatibus, & vt sic vocatur miua simplex, & cum melle constructa fortius calefacit, & abstergit.

ADDITIO.

Conditum de cytonijs secundum intentionem Mesie est miua. sed secundum Auicem. & Gulielmum Placentinum est syrupus de citonijs. Mesie tamen superius descripsit syrupum de citonijs, qui aliud est. Rasis autem nouo ad Almanforem c. de his, quæ confortant stomachum habet descrip. miuæ & syrupi de citonijs acetosis.

Sua miuæ nomine vbique paratur: hydromalō Græci vocant. Hydromalon sic conficit Paulus: Succicotoneorum. p. ij. mellis p. iij. aquæ p. vi. coque ad tertiæ expumando. Species alefanginae.) de his, vbi de pilulis agemus. Magis tamen vtmurea, quam simplicem miuam vocant. Aliæ vero duæ, quæ sequuntur, parari non consueuerunt.

Conditum decytonijs. Non est hydromalon Græcorum, vt Manardus ait, quando nihil aquæ recipit. Sed quicquid sit, quum in hoc parando vult crasse teri omnia præter crocum, an ipsam tenuiter terendum sit, an integrum relinquendum, dubium reliquit. Sed puto, crocum integrum alijs iam contritis miscendum, simulque suspendendum. alioqui enim in puluerem redactum plurimum virium amittit, licet non ignorem quandoque etiam pulueratum cum superioribus & in speciebus alefanginis vsurpari.

MESVE.

Conditum ex cydonijs alterum idem pollens, accipit succi cydoniorum li. c. coque in vasela pideo mundo igni lento ad dimidias, semper despumando, cola, horis circiter tribus resideat. claram partem exemptam, & vini antiqui lib. xl. coque prunis ad crassitiem. Nonnulli loco mellis addit saccharum, alij etiam aromata ingerunt, & aromatizant, vt priorem.

Confectio miuæ simplicis, quæ solum, sit ex succo citoniorum & zuccharo habet similitudinem cum iuleb superius dictis in modo substantiæ, & in alijs. est dosi eius vsque ad vnc. ii. lymphæ

Mesie

Bb

tur

MESVE DE SYRVVIS, ET ROBVB

tur cum aqua, vel aquis conuenientibus dispositioni curandę, & cum aqua plantaginis seu mente, seu cū aqua ferrea, vel cisternę, quę aqua cisternę sua subtilitate deducendo materias, quę sunt causa fluxus ad vias vrinę, confert. Confert etiam principaliter fluxui ventris factō a materia cholerica, acuta, & mordicacina, præcedentes tamen aliquali mundificatione cum rhabarbaro, vel myrobalanis assatis in dosi superius tacta, & cum casia, secundum quod medico apparebit. & hoc maxime fieri debet, ne styplicitate miuę fieret constipatio prædicti humoris, vnde adderetur in fluxu. miua enim infriquat, & exiccat cum styplicitate. Confert insuper stomacho debilitato, & relaxato a superflua caliditate, & superfluo fluxui vrinę factō a causa calida in renibus, assumpta cum aqua plantaginis, seu myrti in debita quantitate. & modus compositi est solum cum succo citoniorum & zucharo.

COST. **M** I V A E simplicis. Succū cydoniorum postquam a seruore & percolatione horas tres resederit addi iubet vinum. id quod tamen intelligendum est vt prius inclinatione vasis, quod purius est, colligas. quod autem terrenum residet abijcias. hæc enim pars licet ad alui solutionem, & vomitum esset opportuna, mescraicis tamen venis, & iecinori inferre obstructionem posset. Excitare autem appetentiam non potest æque vt superius, quod sine aromatibus fiat, quorum est vt languentem frigiditate concoquendi vim foneant. pituitosa tamen excrementa vi mellis deterget. Cuius mensuram quum non præscribat, superioris exemplum sequendum tacite innuit. Porro quale vinum hic & in superiori sumendum sit, album ne an nigrum, licet non explicet, quando tamen confirmandi, constringendique vis hoc medicamento expetitur, nigrum sumendum est potius quam album.

MESVE.

CONDITVM ex cydonijs tertium acetatum idem pollet, quod priora, præsertim si etiam calida intemperies adest, accipit succi cydoniorum, † sexaginta, & coquantur ad dimidias. percoque cū aceti albi † libris viginti.

*Al. lib. xi.
† Al. lib.
xvi.*

SYLVII. **M** E L L I S, aut sacchari libras octo, aut circiter, hic quoque tacet: hæc diacydonio Galeii simplici est affinis.

COST. **M** I V A E acetosę. Sumendum ne hic sit mel, an saccharū non monet. Sed quando ad temperandam calidiorem intemperiem paratur, saccharum quod mel le temperatius est, erit deligendum.

MESVE.

CONDITVM ex cydonijs quartum, accipe succi cydoniorum acidorum, lib. † lx. mentę siccę, & foliorum citri, vnc. iij. coque ad dimidias, cola cum vini albi antiqui lib. xxv. percoque addito melle, vel saccharo, cum vel sine aromatibus. quidam itē vini loco acetum incoquant.

*Al. l. lxx.
Al. l. xi.*

E **H** A E C omnia, & præter ea iulepum, & syrupsus ex cydonijs idem pollet, & *Pauli lib. vij. ex cydoniorum, sextarijs duobus mellis sextarijs tribus, aquę sextarijs sex omnibus simul coctis ad tertiam partem, & expumatis. Hæc cum melle condita magis calent, & tergent, minus stomacho iucunda cum saccharo contra. Dantur ad vnc. ij. nunc per se, nunc aqua plantaginis, mentę, rosarum, si aliud adstringenda est postquam satis fluxit, aut purgata est, alioqui putres materię ab his suppressę putridas febres excitarent.* **SYLVII.**

M I V A E alterius. *Succum cydonij in hoc vt etiam COST. in proximis superioribus duobus & in sequenti ad dimidias coquit. id quod efficit vt hæc confectio astringendo magis valeat quam quę primo loco describitur.*

MESVE.

CONDITVM ex succo fructuum accipit succi cydoniorum iam cocti ad dimidias lib. duas, succi malorum † syluestrium cocti etiam ad dimidias, ana. lib. vnam, vini antiqui lib. ij. coque, vt prius, cū, vel sine aromatibus, cum melle, vel saccharo.

† montanorum.

M I V A E ex succo fructuum. *Montani mali ne- mine, agreste cum Syluio intelligo. Et quum in vulgato codice legatur (succu malorum montanorum & pyrorum agrestium decoctorum) qua lectione innuere videtur decoquenda esse aqua poma ac pyra ad dimidias: non sumendus tamen est succus, qui ex decoctis, illis pomis, pyrisq; exprimi potest, sed superiorum exemplo succus crudi mali, ac pyri, qui dehinc concoquendus ad dimidias. Erit hoc superiori, facultate proximū, sed ob syluestrium fructuum succum, qui vere astringentis sunt saporis, illo in astringendo superius.* **COST.**

MESVE.

ACETVM scillinum veterum consensu & experientia est efficacissimum ad cerebri affectus, frigidus, & curatu contumaces, epilepsiam, vertiginem, gingiuas laxas, & putres sanat, dentes confirmat, oris odorem commendat, foetore eius valenter dissipato, partes respiratorias inuat, & expurgat, & musculos laryngis roborat, ob hæc vocem claram efficit. Ventriculum putridis humoribus deterfis expurgat, appetentiam excitat, coctionem inuat, hepar, & lienem quoque expurgat, horumque dolorem leuat. Intestinorum, & vesicę retentricem vim firmat, præfocationi ab utero, affectibus iuncturarum prodest, humores enim crassos tenuat, lentos incidit, & fluxiles ad expellendumque promptos reddit, & expellit. interdum etiam bilem atram: corpus laxum, & molle firmat, in iuuentute conseruat, a putredine vindicat, coloratum bene efficit, sed vsu multo emaciat. Sic autem fit, scillę laminas, inter corticem, & cor medias, acu lignea filo confutas tanto intervallo ne se contingant, sicabis in vmbra dies quadraginta. postea concisam cultello ligneo lib. vnam dies alios xxx. in solabis in aceti boni. lib. viij. in vase vitreato, stricti orificij, bene obstructo. postea colabis,

colabis, & vteris. si vero accelerare cogeris, se-
peli vas in calido cinere, vel sabulo, non repente,
sed paulatim, vt horarum spatio intercedente.
Paulus vero scillæ laminas recentes in aceto in-
solat a Veris initio, ad Aestatis finem, in vase vi-
treo probe obrurato, & postea vtitur. Datur icu-
nis quotidie paulatim, donec ad seiscunciam per-
ueniatur.

CHRI. **A** C E T V M scilliticum licet ipsum per se solum
absque alterius rei admixtione rarissime sit in
vsu propter eius acuitatem, mordicationem, amaritu-
dinem, & displicentiam, & maxime in gustu, ab anti-
quis tamen multum habebatur in vsu, nos autem vti-
mur in forma syrapi cum melle perfecte decocto. Et
isto modo oxymel scilliticum nominatur. quod ab
omnibus generaliter est in vsu, & sicut cum melle cō-
ponitur, ita etiam posset cum zuccharo construi &
componi, & ad formam syrapi reduci. Vtuntur etiam
ipso cum quærimus vomitum prouocare admixto
cum aqua hordei & cum melle, vel zuccharo rubeo
sub ista proportionē. Recip. aquæ hordei cyathos
iij. mellis. vnc. iij. vel pulueris zucchari. vnc. iij. aceti
scillitici vnc. i. s. calefiat ad ignem, & sub tepida cali-
ditate totum simul mixtum assumatur, & erit opti-
mum vomitiuū ad educendum materias crassas phle-
gmaticas & viscosas. & huiusmodi acetum scilli-
cum principaliter cōuenit ad agitudines frigidas ca-
pitis factas a materia phlegmatica, vel melancholica.
vnde mirabiliter cōuenit epilepsie, & vertigini, & cō-
fert ad agitudines stomachi ab eadē materia factas.
materias putridas malas pectoris rectificat, dētes cō-
motos confirmat: Oris odorem bonum efficit. Et su-
per omnia confert membrīs auditus, & nocuentis
factis in eis a materia crassa phlegmatica viscosa. cu-
rat etiam asthma, raucedinem vocis, tussim antiquā,
quæ communiter euenit senibus. Est autem potentis-
simum subtiliatium, incisuum, abstersiuum, & de-
siccatium dictarum materiarum in quacunque par-
te existentium sua diuisione & forti penetratione, eas
digerendo, incidendo, & ad expulsionem præparan-
do, & multas alias virtutes habet, quas tu ipse lege, &
maxime præseruandi vtentem eo ab omni agitudi-
ne, & conseruandi ipsum in optima sanitate, & sic
per se solum assumptum. Hæc omnia multo melius,
& maiora faciet præparatum cum melle in forma sy-
rapi, sicut inferius apparebit. Et dosis prædicti ace-
ti est drachm. i. vsque ad drachm. viij. secundum a-
ctualem caliditatem de mane assumptum. & in pas-
sionibus pectoris, debet paulatim sumi lambendo.
phthisici autem, & multum calidi complexionē, &
acute febrientes ab eius vsu omnino timeant, & in
æstate etiam feruenti fugiant operationem scillæ,
quæ est calidæ complexionis vltra tertium, sicæ vlt-
ra secundum. Sed cum est recens habet humidita-
tem quandam, etiam cum prædicta complexionē ca-
lida, & sicca. & in partibus istis paucissimi vtuntur
ipso, & vt sic fiat consulo, & confirmo, sed recurra-
tur ad oxymel scilliticum, & suadeo quantum pos-
sum.

MAN. **Q** V I A confert epilepsie. (Plinius Melancholicis
& vertiginis Matricis præfocioni.) Plinius ner-
uis infirmis. additque tantum esse vim huius aceti, vt

A uidiū haustum, extinctæ animæ momento aliquo spe-
ciem præbeat. Quod inueteratum, magis probatur. cla-
riorem oculorum aciem facit, prodest acefcentibus ci-
bis, & eis si ieiuni vomunt. Tarditatem aurium gar-
garizatione purgat: percussis, aut præcipitaris, & ob
id sanguine coagulato: renum vitij: cauendum exulce-
ratis: salutare est stomacho, laterumque doloribus pa-
rum, sumptum binis diebus. Quo pacto præparetur scil-
la, proprio capite inter simplicia declaratum est.

A C E T V M scillites veteribus frequens vsu, hodie rarum per
se, ob amaritudinem, & acrimoniam mordacem, idque
multi cum melle, & sit oxymeli scillinum: alij cum saccharo in
syrapi formam percoquant. Id acetum incidit, tenuat, terget hu-
mores crassos, lentos, putres, quales pituitosi, & melancholici
in omnibus corporis partibus, ob id affectibus ab eorum copia
excitatis, & diuturnis conducit, epilepsie, vertigini, auditui ob-
tusio, asthmæ, raucitati, familiaribus senectutis vitij, & ceteris:
ob hæc a morbis præcauet, & sanitatem tuetur. si per se su-
mat: melius autem cum melle in syrapi. Datur a drach. vna ad
drach. octo mane cum aquis aut decoctis aptis: in affectibus au-
tem thoracis paulatim lambatur. Si tamen æstus est, aut febris
hæctica, vel alia adest, abstine huius vsu ob scillæ caliditatem: a-
qua ex aceto scillitico destillata est gravior, & efficacior. Vomi-
tu etiam valenter purgat humores in ventriculo crassos, lentos,
putres, datum ad seiscunciam cum mellis, aut sacchari rubri vni-
eius tribus, aquæ hordei cyathis tribus. Acetum autem scilliti-
cum Dioscoridi, & Paulo sic fit. scillæ candidæ purgatæ concisa
segmenta lino traicta modicis intervallis, ne se contingant, in
umbra dies quadraginta siccantur. iterum purgantur: horum
mina mergitur aceti boni sextarijs duodecim, sic, vt vas folia nota
tangat: deinde vase operculato, probe insolatur diebus sexaginta,
post quos exempta, expressæque scilla abijcitur, & defæcatum
acetum transfunditur, ac reponitur: veteratum valentius eua-
dit. alias eius compositiones tibi recenset Dioscorides, hæc con-
suetior. Cultro ligneo partes inter centrum, & superficiem
medias separant: ac etiam lignea consuunt quidam, ne ferrum
tangat, quo venenari opinantur. Partes autem medias etiam Dio-
scor. lib. 4. præferre videtur. Eodem prope modo hodie nobis fiunt
ex floribus hęcatis rosarum, saluæ, sambuci, rosimarini, acetum
rosatum, saluiatum, sambucatum, rosimarinatum, vulgo antho-
satum dictum, & præter hæc, vntum, ex vuis passis.

A C E T V M scillinum. Admirandum est, quam
amros vsus aceto scillino veteres tribuant. & sa-
ne morbis quicumque a frigidis crassisque nec non & pu-
tridis humoribus sunt, incidendo, extenuando, detergen-
do efficacissimum est: sed ventriculo, qui eximio sit
sensu præditus, nihil est hoc violentius. quare addito
melle veteres temperabant. Recentiores stillatitiam
ex hoc ipso aquam parant, minus palato molestant
(quod terrena partes, quibus amaror insidet ferri in su-
blime nequeunt) viribus autem ob tenuitatem fortas-
se non minus, imo etiam magis efficacem. Sed ne dum,
vi ignis elicitur, calore calori addito modum exce-
dat calfaciendi, cauendum est, propterea que balneo
(vt aiunt) est destillanda.

M E S V E.

X Y M E L I scilliticum humores
crassos, lentos, auulsi contuma-
ces separat, ob id confert ven-
triculi, & aliorum viscerum affe-
ctibus hos humores sequentibus.
ructum acidum sanat, & vesicæ
mollificationem, seu vrinæ incontinentiam. fit
ex aceti scillitici libr. ij. mellis despumati libris
tribus coctis despumando, vt in oxymelite di-
ximus.

Bb 2 Istud

MESVE DE SYRVPIS, ET ROBVB

CRHI **I**stud oxymel ratione mellis vigorosius, & potens
tius confert omnibus, quibus confert acetum scil-
liticum. Est enim eradicans omnem materiam vi-
scosam, tenacem, & crassam quantuncunque pro-
fundam, & inuisatam, & maxime in cerebro, sto-
macho, pulmone, & partibus pectoris, & est val-
de conueniens senibus, & frigidis natura, in quibus
humor phlegmaticus; seu melancholicus est abun-
dans. est enim opportunum istarum materierum, &
curatiuum omnium ægitudinum ab eisdem de-
pendentium. Ei dosis est vsque ad vnc. ij. cum aquis
conuenientibus destillatis, aut decoctionibus appro-
priatis.

MAN. **N**on video quomodo possit bene parari sine aqua,
si vera sunt, quæ vir iste superius dixit de oxyme-
lite, oportere videlicet addere aquam. Huius autem
communis est vsus in longioribus morbis. Duo enim,
quæ sequuntur, parari non solent, licet sint meliora,
præsertim id quod scribitur, sub nomine Democriti, in
quo multæ herbæ apponuntur, quæ sunt à nobis alijs lo-
cis declarata.

SYLVII **E**fficacius est aceto scillitico, & iucundius ad cerebri, pulmo-
nis, ventriculi affectus pituitosos, aut melancholicos, etiam
continaces: nam humores hos dictis partibus etiam impactos
educit. Compositum id quidam faciunt additis simplicibus com-
positi oxymelitis: aliter Paulus libro septimo compositus facit,
& efficacius: sunt qui huic aquæ lib. iij. addendas putent, quæ aceti
fit dupla, ut in oxymelite simplici, sed cum mel iam sit despuma-
tum, & acetum scillites paratum, potes cum Mesue sine aqua co-
quere, ut Nicolaus etiam oxymeli compositum coxit.

COST. **O**xymeli scilliticum. Quum Mesuen Manardus
arguit, qui aquam non addat sua ipsius lege ob-
seruata, quam de oxymelite paranda tulerat, recte re-
spondet Syluius, si mi hoc loco mel despumatum. non
autem aufertur a melle spuma absque aqua. Sed cur
despumatum hic sumit, non ut in superioribus cum a-
qua, & aceto impurum coquit? Ob id puto, ne calfa-
ctoria scillini aceti vis diutius feruendo intendatur. Por-
ro quomodo ad vesicæ paralytim particulatim conse-
rat scillinum acetum dubium est. licet enim frigida in-
temperies illi affectui sæpe coniungatur, cui scilla calor
aduersatur, an tamen tunc nervosa parti acetum tam
violentum esse ex vsu possit, non facile est statutum.

MESVE

XYMELI scilliticum de radicibus,
fit ut oxymeli compositum de radi-
cibus, sed pro aceto communi acci-
pit acetum scilliticum.

CHR. **I**stud oxymel scilliticum compositum conuenit in
omnibus in quibus confert oxymel scilliticum
simplex, tamen eo efficacius, & potentius operare-
tur in subtiliando quascunq; materias crassas phleg-
maticas, & melancholicas, & principaliter in aperie-
do oppilationes quoruncunque membrorum, vn-
de summe confert quartanarijs, chronicis, ac etiam
quotidianis, longo tempore prolongatis, in quibus
materia esset difficilis eradicationis. lymphatur cum
aquis appropriatis.

SYLVII. **I**d potentius multo incidit, tenuat, terget, obstructa operit, in
diuturnis quartanis, & quotidianis, quam oxymel compositum
de radicibus.

Oxymeli scilliticum de radicibus. Eadem pote-
rit oxymeli scillinum ex radicibus, quod oxyme-
li ex radicibus iam antea descriptum, sed tanto effica-
cius, quanto acetum ex scilla, simplici est aceto efficacius.

MESVE

XYMELI scilliticum Demo-
criti epilepsiam, vertiginem, ce-
phalalgiam, hemicr. cerebri, &
pulmonis obstructionem ab hu-
moribus valenter impactis sa-
nat. Recipit origani, hyssopi sic-
ci, thymi, ligustici, cardamomi, stoechados ana-
drachm. quinque. coque in lib. iij. aquæ ad li-
brarum ij. consumptionem, percoque cum
mellis libris duabus, mellis vuarum passerarum
libra dimidia, succi bryoniae vncijs quinque,
aceti scillitici libra vna, & dimidia, semper de-
spumando.

Esset efficacissimum ad eos affectus quibus est destinatum, si
quis ipsum coqueret. Oxymeli scillini laudatum Galen. lib.
2. ad Glabeonem in podagra: Paulo libro tertio capit. 13. Tral-
liano in cephalalgia, describit Paulus libr. septimo, principio me-
dicamentorum compositorum purgantium: id est parari dignissi-
mum. Oxymelinon proprie est mustum aceto rosaceum oleum,
Galen. Cap. octavo, lib. 3. simplicium: hodie etiam aquam rosarum
miscet varia singulorum mensura, Arculanus. Quoniam mel-
lis, & sacchari vires sunt finitimæ, ut docet Galenus lib. septimo
simplicium, tamen veteribus consuetissimum erat mel, inusitatum
saccharum, contra quæ Arabibus, & neotericis, ob id Arabes Græ-
corum velut similes ex saccharo permulta repræsentarunt, quæ
Græci ex melle parant.

Oxymeli scilliticum descr. Democriti. Valen-
tissimum hoc est ad propositos affectus, tum reli-
quorum, tum scillini aceti, tum maxime etiam succi bryo-
niæ gratia, cuius insignem copiam recipit.

MESVE

SAPA est succus nobis tantum purgatus, &
crassatus solis, aut ignis calore.

Absoluta utunque præter alia fructuum conditura, vel inte-
grorum, vel incisorum, vel etiam curiose contritorum, or-
dine optimo consequitur, succorum ex ipsis, & floribus quibus-
dam, herbisque tritis expressionum conditura, quamquam & ho-
rum etiam quosdam prius leuiter attrigimus in saccharo, & melle
rosato, & alijs passim. Nec omnes succos huiusmodi semper con-
dimus, sed quidam, quales sunt expressi, reponuntur, ut vinum,
omphacium, agrestium pomorum succus, quo vice omphacii se-
ptentrionales populi vinum penuria vtuntur, ut vini loco pyrorum,
& pomorum succo similiter seruato, nisi quod omphacium sa-
lem paucum ad sui custodiam requirit. Seruatur similiter suc-
cus rosarum violarum quibusdam, cydoniorum, limonum, gra-
natorum, oxyacanthæ, vuarum, sed his vase vitreo conclusis. Si-
militer quoque seruari possunt fructuum omnium succi, præser-
tim acerborum, vel austerorum, aliorum autem, ac herbarum suc-
ci ferandi, parua coctione, & residentia purgantur ante repo-
sitionem, in vasis plenis, vel oleo, vel iulebo, superfuso reponan-
tur, sic fumariæ, absinthij, eupatorij, & aliarum quarundam
herbarum succos quidam hodie reponunt loco frigidiore. Succos
alios ante repositionem mediocriter sole feruente, vel igni sicca-
mus, ut absumpta humiditate excrementosa senioris, & corruptio-
nis autore, integri feruentur, quales Mesue rob, & robub appellan-
tur, nobis vero sapa: hi vero sunt.

ISTA est quinta pars huius sacræ distinctionis, in
qua auctor determinat de robub, id est, de succis
licet.

herbarum plantarum, vel fructuum inspissatis calore solis, vel ignis, tantum quod aliqui ex eis similitudinem habent cum electarijs parum coctis, & loch superius dictis, licet ex eis etiam aliqui sint multum fluidi.

A D D I T I O.

Rob vero apud Arabes est succus cuiusdam fructus coctus ad spissitudinem, vt seruari possit. Auic. in quinto cano. in vi. tractatu ponit differentiam, quæ est inter syrup. & robub, & ait, quod syrupi sunt decoctiones, & succi inspissati cum dulcedine, & robub sunt succi inspissati per se ipsos. Tamen scias, quod rob quando simpliciter ponitur, multum coctum intelligitur.

MAN. Quid hoc nomine significetur, ipsemet declarat, succus videlicet primo defæcatus, dehinc calore solis, vel ignis crassior intantum factus, vt aduersari sine corruptione longo tempore possit.

SYLVH. Hos succos, electarij molles, vel eclegmatici consistentiam a nobis adeptos per consumptionem aquosæ substantiæ, sapa vocauimus, vt Arabes rob, & robub, quod illis absolute pronunciatum sapa Latinorum est, seu defrutum, Græcorum vero *σάπων*, hoc est, vinum ad dimidias, vel tertias coctum. Quæ nomina vino soli cocto licet vtrique tribuerint, forte quod ex succis vinum, aut solum, aut frequentissime ad hanc consistentiam coquerent, Arabes tamen alios quoque succos similiter coxerunt, & rob, vel, robub non quidem absolute, sed reddito plantæ nomine vocant: nobis visum est eorum imitatione eos ipsos sapa nominare non absolute quidem (vt vini succum sic coctum, hæcenus appellatum scimus) sed expresso nomine rei cuius est sapa, vt sapa ribes, sapa oxyacanthæ, &c. sapa autem ipsa (cuius Mesues non meminit) vires habet maxime varias pro vinarum, ex quibus coquitur natura. Ferè autem nobis ex vniis albis coquitur, vt sit dulcius, eademque coctione rubet, anodyna est, condimentis magnam saporis gratiam conciliat, calfacit, quia vinoso: humectat, quia nutrit: aluum subducit, quia dulcis: libro secundo de rat. vict. acut.

COST. De speciebus robub. Non densati modo succi in medicina vsui parari solent, vt assumantur, sed etiam non densati pingues, vt ex expressis amygdalis, non pingues: vt ex rosis, ex ribes, ex immaturis vuis, punicis malis, prunis syluestribus, cotoneis, citri acido, qui omnes phyalis vitreis superaddito oleo in annum seruantur. vt propterea admirandum videatur, cur de his Mesue non egerit, densatis. Sed aut horum seruandorum ratio illius tempestate non erat pharmacopæis vsui, quare modum percoquendi, atque insolandi hos ipsos succos, ait illum esse, quo seruari possint. aut vnius mentione alterius quoque vult haberi rationem, quando vires vtriusque, sunt eadem, & ex liquido succo fit densatus. Sane autem densati succi materia non semper liquidus est succus, sed quandoque decoctum, quandoque infusum. Infusum quidem veluti quam aridis berberis in omphacio, vel aqua maceratis succum querimus, decoctum vero, vt quum ex peregrine illius arboris ramis decoquendo balsamum illud conficitur, quod occidentale innat. hoc enim id est, quod post diuinam coctionem innat. Rursus autem materia, ex qua hi conficiuntur succi varia sunt plantarum partes: sapissime fructus, vt ferè quorum hoc loco meminit, atque ij etiam acidi: interdum folia, vt succus oxalidis cuius hic quoque mentio est, vbi de succo ribes, nonnunquam ex radice, vt glycyrrhi-

A & succus, quem alioqui vsitatissimum ætate nostra Mesue præterit, eius fortasse tempore parum notum. Fieri etiam ex floribus posset, vt ex rosarum expresso succo, noua fortasse, sed non spernenda institutione.

M E S V E.

A Ribes refrigerat, adstringit, ob id ventriculum calidum corroboret, amborumque feruorē, & inde natam sitim extinguit, biliosam vomitionem, & deiectionem sedat, & alterat. paratur autem hoc modo. Succus ribes lib. decem, coquantur igni lento ad tertiæ partis consumptionem, colantur, subsidere permittuntur, donec

B clarescant. Clarum deinde igni clementi percoquitur, aut insolatur ad iustam crassitudinem, qua seruari possit. Datur cum aqua frigida, aut niuis. Succus herbarum oxalidis illi est facultate proximus.

P R o intellectu totius sextæ partis est aduertendum, quod litera, quæ dicit rob, est corrupta ex defectu translatoris. debet enim dicere robub, nā rob idem est, quod sapa, vel vinum vltimate decoctum similitudinem habens cum sapa, robub autem proprie est quicumque succus inspissatus caliditate solis, vel ignis. Modus autem assumptionis cuiuscunque robub cum in forma electarij reperitur, est sicut de citonijs superius dictum est. sin autem est in forma liquida, possunt etiam quandoque assumi distemperata cum vino, aut aqua distillata, seu decoctionibus conuenientibus dispositioni curandæ. Et nota, quod generaliter omnes operationes cuiuslibet robub sunt potius ad constringendum, stypticandum, & alterandum ad frigidum, quam ad alium effectum inducendum, vt de quolibet particulariter apparebit. Istud robub de ribes portatur de partibus Syriæ: est enim ribes arbor quædam nascens in partibus Syriæ in locis montuosis, quæ facit fructus acetosos, & ponticos, similitudinem habentes cum prunis. & sunt frigida, & sicca complexionis in secundo cum multa stypticitate. extrahitur ergo iste succus à dictis fructibus, & cum aliquantulo zucchari inspissatur ad solem, vel ad ignem, vt diutius conseruetur, & sic in forma solida iuleb portatur ad nos. Etiam sine zuccharo inspissatur, & sic perfectius operatur. vocatur vbiue locorum syrupus, seu iuleb de ribes; & principalis eius operatio est ad confortandum stomachum relaxatum, sitim extinguit, vomitum cholericum prohibet, & omnem fluxum cholerae ad ipsum prohibet, & extinguit. vsus tamen eius principaliter est ad resistendum cuilibet fluxui ventris facto a materia calida cholericæ, & subtili, vel a mala complexionis calida, confert enim dysenteria, & fluxui prouenienti a membris intrinsicis, & primo pro fluxu ventris constringendo assumitur ante cibum. Pro vomitu vero post cibum cum aqua ferrata, vel chalybis, vel plantaginis, vel alijs appropriatis, & modus præparationis apparet in litera. Et loco eius in partibus nostris vtimur miua simplici, vel syrupo myrtino. Dicit tamen hic Mes. quod loco eius posset sumi succus herbarum acetosarum.

Mesue

B b 3

DE

MESVE DE SYRVPIS, ET ROBVB

MAN. **D**E hoc non est mentio apud Græcos, vel Latinos, sed apud Arabes tantum: pro quo vide Serapionē capite proprio. Affertur Aegypto præparatus. Possimus nos ex succo herbæ acetosæ vocatæ, quæ genus lapathi est, id quod iubet Mesue, commode parare.

SYLV. **S**VC C I ribes libræ decem coquantur igni lento ad tertiar partis consumptionem, colantur, subidere permittuntur donec clarescant. Clarum deinde igni elementi percoquitur, aut insolat ad iustam crassitudinem, quæ seruari possit. Datur cum aqua frigida, aut nuda. Succus herbæ oxalidis illi est facultate proximus. Sapam vero ex viuis dum coquimus, quantum vi expressum est, id totum percoquimus ferè ad trium partium cōsumptionem, quod vna nobis magna ex parte, vt ceteri terræ fetus est humidior, & aquosior. Hæ autem sapa à Mesue descriptæ refrigerant, & adstringunt, & propemodum ad idem pollent, aduersus scilicet calidas intemperies, & inde natam partium imbecillitatem. quibus abactis, temperieque natua, seu sanitate restituta, robur facultatū partis in ipsa temperie situm, tanquam redituum recreatur. Quod autem sitis non a stomachi tantum, sed etiam cordis intemperie calida, & sicca fiat, docuit Galenus in arte medica: factam vero a caliditate, sape refrigerando extinguunt: siccando autem novam excitaret, nisi aqua multa remedio esset. Sic granata, & alia adstringentia in febribus, & alijs affectibus calidis, & siticulosi refrigerando sitim sedant. Quatenus vero siccant, sitim novam inexcitant, nisi ex aqua succus eorum bibatur, eaque frigida, vel uncta. Adde, quod hæ sapa ob crassitatem bibi non possunt, nec prompte in corpus totum permeare. Quæ res necessaria est ad febrilis caloris alterationem, & sitis naturalis extinctionem, quæ partibus inest omnibus, vel calfactis, vel siccatis, vel utraque qualitate alteratis, & inanitis. Bilis præterea vomitum, & deiectionem adstringit, & alterat, siue seorsum hæc duo symptomata accidunt, vt in febribus sape, & in plurimis dysenterijs: siue simul, vt in cholera, morbo acuto, & ob multam, & repentinam vacuationem bilis primi, sed aliorum deinde humorum, periculoso. Si enim solus humor biliosus redundans, & naturam grauans vacuaretur, tolerabile malū esset: at deprauato naturæ impetu, etiam benignus humor expellitur, & tandem sanguis. Ob id sistenda hæc vacuatio sumpto hoc condito, vel simili, paulo quidem ante cibum ad sistendam deiectionem: ad vomitum vero post cibum per se, vel cum aqua rosarū, plantaginis, & similiter adstringente. Cum autem bilis flaua sit omnium, quæ in corpore sunt, calidissima, partes, per quas permeat, & excernitur, ignis modo vrit, præsertim cum vitione malignior euasit. Hanc calfactionem sapa ribes alterat, & euincit refrigerando. Aiuunt ex Syriæ montanis, & ex Aegypto siccam hunc frigidum succum adstringentem ab arborum fructibus prunorū amulhis expressum, nunc siccatum, nunc liquidum, nunc saccharo, aut melle conditum afferri. Eius loco ex nostris ribes expressum coquimus cum saccharo in gelatinam, vel in syrupum.

COST. **S**APA ribes. Quid sit ribes Arabum adhuc incertum est. pro eo vt ceptum est eius, quam aliqui marinam vnam vocant expresso succo, punici mali succo, colore cōsistentia, ac ferè sapore non dissimili. est vero is ad bilis feruorem ad sitim, astusque, ac vomitus stre nue efficax. ad quos vsus eius quoque racemuli conditi saccharo solent. Poterit igitur hic succus densari, & vsurpari pro ribes.

MESVE.

SVC C V S omphacon, idest vuarum immaturarum, scilicet omphacium, earumdem est virium, & pulsum cordis cohibet, sitque modo eodem.

CHRI. **R**O B idest robub de acresta parari posset etiam in forma iuleb inspissatus cum zuccharo, & si ne, sed cum zuccharo melius conseruatur. debilius tamen operatur. Est frigida complexionis, & sicca in secundo succus acreste, & ideo principaliter cōuenit in omni fluxu ventris materia calida cholericæ.

MAN. **P**Aratur a matribus familias, & appellatur omphacium succum.

OMPHACIUM succum vocant, & parant quidam, alij cum melle coquant, appellant que *ἔμφακτος*. Huius etiam omphacij meminit Gal. lib. 8. c. ph. p.

OMPHACIO liquido tota ferè Italia vtitur. Pedemontani, & Galli crasso, & densato. Hic si ex syluestribus vnus immaturis paratur, ad propositos hoc loco vsus erit longè effeacior.

MESVE.

SVC C V S cornorum maturitati propinquorum idem pollet, ac similiter siccatur.

ROB de cornibus, idest de cornis, qui sunt fructus cuiusdam plante, & sunt calidæ complexionis in primo, & sicca in secundo, cum stypticitate multa.

CORNA crania vocantur græce. Fructus conferant ad veneris fluxum, & dysenteriam.

CORNArum. Acerbiora corna horridiora sunt maturis, & maturitate propinquis, atque (vt puto) calidioribus ventriculi affectibus, & vomentibus utiliora: medio modo se habent, qualia hic deligit; ventriculo autem gratiora, vt quæ quantum ab acerbitate recedunt, tantū imata frigiditatis amittunt. Sunt enim temperamento, si quis eorum saporem obseruet, pland frigido, non autem calido, vt quidam scribunt.

MESVE.

SVC C V S baccarum oxyacanthæ idem potest, & eodem modo paratur: vel baccarum eius siccarum libras duas, omphacij libras tres, triduo macerantur, manibus fricantur, exprimuntur, omphacium id expressum percoquitur.

BERBERIS sunt fructus noti, frigida, & sicca complexionis in secundo, cum multa stypticitate, raro habetur in vsu sub forma robub, tamen sub forma syrupi sape in vsu habetur.

GRÆCI vocant *ὄξύανθα*. Fructus valet in diarrhæa, & fluxu muliebri.

BACCARUM oxyacanthæ, nobis horum est fructuum copia, ex quibus exprimi succus potest. Qui videntur recentibus, eos docet rationem parandi ex aridis. Nunc apud diligentiores medicos parandi hoc pacto succi ex varijs rebus etiam purgantibus vsus inualuit, quem extractum vocant. sic rhubarbaro, ex agarico, & alijs multis. De qua re illud admonendos studiosos puto, ardentem aquam, qua perpetuo ad earum rerum macerationem nonnulli vtuntur, quarum eiusmodi queritur succus, non semper tuto vsurpari, ob igneam vim, quam succo imprimit. Illud enim longe tutius est, ne cuius medicamenti succus queritur, illud ipsum diluto, vel decocto alicuius rei insinuat, quæ temperamento sit illi, quam maxime si fieri possit similis, aut facultatem obtineat eius vitia corrigendi, si quæ insint, & adiuvandi vires, si imbecilles, & moderandi, si fuerint effrenes.

ME-

M E S V E.

A

M E S V E.

de sumach. **S**VCCVS Rhu obsoniorum valet, & fit sicut antedictus.

CHRI. **S**VMACH, sunt grana quædam frigida, & sicca complexionis.

MAN. GRACE dicitur rhus.

COST. **R**HV obf. Ex rhoe obsoniorum feminibus, quod sumach vocant, oseis, atque aridissimis exprimi succus non potest. quare infundendi sunt, & berberorum aridorum exemplo exprimendi, coquendus debinc expressus succus, & densandus igne, aut sole.

M E S V E.

VCCVS mororum domesticorum, (vel potius batinorum) nondum maturorum valet, & fit ut prædicti.

CHRI. **R**O de moris de seni, idest de celsi, vel aliter de illa contrata immaturis, & acerbis, non est in usu: sed loco eius utimur diamoron acerbato facto cum zuccharo, de quo aliquid dictum est supra, sed clarius ponitur à Nicolao.

MAN. **S**YLVESTRIBVS videlicet. Alij noti sunt vsque ad eos, qui de fructibus inscribuntur, in quorum primo per Zarur ego intelligo mespila, & præcipue genus id, quod Azarolum, siue lazarolum vocant. In secundo ego potius dulcia granata eligerem, ceu ad aluum subducendam aptiora.

COST. **M**ORORVM. Ex mori vtriusque succo fit diamoron, de quo in superioribus ita & vtriusque fructus, non sylvestres tantum, ut quidam notant, aptos ad succum, de quo hoc loco agitur, existimo: sed etiam domesticos, idest ex nigra moro, qui quidem dum adhuc immaturi sunt, non sunt ruborum fructibus acerbitate, atque astrictione inferiores.

M E S V E.

SVCCVS cydoniorum ventriculum, hepar, & viscera roborat, egestionem, & vomitum supprimit. fit sicut prædicti.

CHRI. **N**ON est in usu, sed loco eius utimur miua cytoniorum, vel miua simplici, de quibus dictum est supra.

COST. **C**YDONIORVM. Quæ hic de succis varijs subdit tum simplicibus, tum commistis, aperta sunt. Sed quando de glycyrrhizæ succo, quem hic silentio inuoluit, nos meminimus, nouum, eleganterque eius parandi modum prætermittere hic non possumus, ex illius radicis medulla, quam si collectam contusamque, atque si minus succulentam videbitur, aqua infusam expresseris, succum album, vulgato sapore, & aspectu gratiorem elicies. quem debinc leui igne, aut sole densabis. Atque hac in sectionem de succis.

M E S V E.

SVCCVS pomorum, cor & stomachum roborat, syncopem sanat, ut prædicti.

SYLVII. **P**OMA acida, vel acidodulcia eligantur, qualia sunt mala agria nobis dicta, vel syluestris, & immatura, quorum succo Picardi, & Normanni vice omphacij vtuntur.

Svccvs pyrorum similiter fit, & valet.

M E S V E.

SVCCVS prunorum inflammationem extinguit, sitim sedat, ventrem subducit. fit ut prædicti.

RO de prunis sylvestribus, & est succus prunorum immaturorum inspissatus, qui vocatur acacia, quæ est frigida, & sicca complexionis in secundo. Istud robur est multum in usu: & confert omnibus dispositionibus: & maxime fluxibus ventris, quibus confert robur de ribes, & de acresta. & eodem modo conficitur.

PR o varia prunorum natura variam habet facultatem, ut prius SYLVII. in iulepis docuimus. hodie succus prunorum siccat, & in caeci formam coactus, mensis quadragesimalibus circumfertur. Est etiam agrestium prunorum succus siccat loco acaciae nobis in usu. refrigerans, siccat, adstringens. Præter lapas, succos magis siccatos, seruamus succum glycyrrhizæ, prunorum agrestium, aloem, scammonium, quod tamen si liquor sit, præstantius est, quæ succus, ut in simplicibus docuimus. Succus prunorum agrestium quo acacia loco utimur, sic paratur. Baccas pruni sylvestris aqua in vase pauca aliquot diebus maceratas coque, cola, recoque, donec erassescant, serua, qua voles figura, si vis in vasculis. Vias quoque passas aqua calida horis 24. macerant, percoquant, colo exprimunt, expressum ad mellis consistentiam recoquant, & mel passulatum vulgo vocant à consistentia, colore, dulce. Io. Manar. in consilio de lepra, nos sapam vuarum passarum in Mesue compositis.

M E S V E.

SVCCVS granatorum acidorum similiter fit, & potest.

RO de granatis acetosis non est in usu. tamen confert, & fit sicut robur de berberis, & loco eius utimur vino granatorum, quod tamen non est tantæ frigiditatis, & siccitatis.

Vinum granatorum est eius loco in usu.

SYLVII.

M E S V E.

SVCCVS persicorum intemperiem ventriculi calidam iuuat, sitim sedat.

M E S V E.

SVCCVS acidus citrorum, idem quod succus ribes.

M E S V E.

SVCCVS fructuum intemperiem calidam tollit, ventriculum roborat, vomitum, & fluorem alui sistit. fit ex succi granatorum acidorum, & acidodulcium, succi cydoniorum acidorum, succi pyrorum immaturorum, succi pomorum montanorum, succi mespili tricoci, succi acidi citrorum, omphacij, partes æquales. merge his baccharum, oxyacanthæ, & rhois, ana partem dimidiam, & fac, ut in succo oxyacanthæ dixi.

M E S V E.

SVCCVS fructuum alius intemperiem calidam, & sitim extinguit, aluum subducit: fit ex succi granatorum acidorum, & acidodulcium, aquæ prunorum aquæ tamar Indorum partibus æqualibus, succi acidi citrorum parte. s. fac, ut in ribes.

PRO

MESVE DE SYRVPIS, ET ROBVB

SYLVII. **P**ro acidis, dulcia ventrem magis molliunt, lib. j. sanit. tuen. lubricando: sed hæc comprimendo.

M E S V E.

Succus Myrtinus, vt succus ribes. In summa, omnis syrupus ex succis factus, si absque melle, & saccharo igne, vel sole in crassetur, rob vocatur.

CHRI. **G**ENERALITER concludendo omnia superscripta robur principaliter conueniunt fluxibus ventris, factis à mala cōplexione calida, seu ab humore cholericō subtili, & acuto excoꝛiante intestina, assumpta per modicum tempus ante cibum cum aquis appropriatis, vel sine, vt superius dictū est: & assumpta post cibum sine aquis similiter conueniunt cuilibet vomitui facto ab eadem causa. Conueniunt etiam fluxui vrinæ superflua proueniēti a relaxatione, & superflua caliditate renū, & similibus dispositionibus.

SYLVII. **H** succi prope omnes non modo fluore alui sūtunt, & dysenteriz conferunt, & vomitui, sed etiam immodicis vrinis, immodico fluori mensium, vomitui, & sc̃reatui sanguinis, intemperaturis calidis hepatis, renū, & aliarum partium.

Succi autem huiusmodi in vsu esse desierunt, forte quod ægrius feruntur integri etiam siccati: quorum loco in vsu frequentiore sunt syrupi omphacij, oxyacanthæ, ex cydonijs, granatis, acida parte citrorum, de quibus & cæteris syrupis mox dicemus. Æque vero desierunt syrupi Mesue idem pollescentes, de prunis, pomis, pyris, cornis, succo rhois.

DISTINCTIO SEPTIMA

De decoctionibus, & infusionibus.

M E S V E.

Ac sectione septima decoctionum, & infusionum differentias, quomodo in superioribus, ordine describemus.

CHRI. **D**ecoctiones proprię sunt quando aliqua aromata, semina, flores, radices, vel folia, vel quidquid aliud cuiuscūque generis sit, decoquitur in aqua simplici, vel in aquis destillatis vna, vel pluribus, in vino, vel in quocunque alio liquore, vnde virtus illarum rerum acquiritur, & assumitur in prædictis aquis, in quibus decoquuntur. demum talis decoctio colatur cum forti expressione quandoque, & quandoque sine, secundum exigentiam, & quandoque multum decoquitur ad ignem, & quandoque parum. Et liquor qui accipitur taliter, decoctio vocatur. Infusio autem est, quando aliquæ res medicinales infunduntur, seu ponuntur puluerizatae contusæ, vel solidæ, in aqua, vel vino, vel aliquo liquore absque vlla decoctione, & in illo tenentur, vel remanent per aliquod tempus. Colligitur tamen cum expressione, vel sine secundum quod quærimus maiorem, vel minorem virtutem remanere in aliquo liquore, & sic talis liquor sic præparatus, & colatus nominatur infusio. Et hoc notandum, quod in decoctionibus plus remanet de virtute in liquore, quam in infusionibus. Sed nos sæpe post infusionem alicuius simplicis medicinae, vt agarici (gratia exempli) damus etiam aliquam leuem decoctionem, vt virtus eius melius, & fortius assumatur. & remanet in liquore, in quo decoquitur agaricus, vel alia res consimilis, vt rhabarbarum, vel turbith.

MAN. **D**ecoctiones huiusmodi multum sunt viles, & ego vsus eis multoties, multum profeci: quas tamen compono ad libitum, secundum intentiones occurrentes.

SYLVII. **A**pozema, id est, seruicatum, & decoctum, fit ex plantarum partibus, præcipue radicibus, folijs, stiraculis, floribus, fructibus, feminibus, corticibus, lignis, interdum etiam succis, raro ex liquoribus, gummis, resinis, raro item ex animalium partibus, rarissime ex terreis, & metallicis corporib. Coquuntur autem hæc, nunc ex aqua, tum simplici, qualis fontana, pluuia: tum medicamentosa, qualis ex plantis destillata, marina, salsa, sulphurea, aluminosa, bituminosa: nunc ex alio humore, vt lixiuo, vino, aceto, lacte, sero, vel quouis: in quem tamen hæc medicamenta vires suas deponant, & humoris illius facultatem aliquid assument, quamuis magna parte absoluta coctione exprimantur, ac mox ceu inutilia abijciuntur. Exprimuntur autem horum quedam valenter, alia elementer, alia ne tantillum quidem, pro rerum cocturam, & humoris, in quo incocta sunt natura, & vario medici scopo, vt interim taceam colorū differentias, & coctionum, & cōtusionum. Quæ enim liquida malum, & parum valentia, parum diu cocta, non confusa, cole densa, nulla aut minima expressione excipimus. Cōtra vero, quæ crassa glutinosa appetimus, diu cocta, probe confusa propemodum tota per colum rarum, vel transmittimus, vel exprimimus. Coquuntur quoque nonnulla multum, alia parum, alia mediocriter, non modo ob coquendorum naturam, vt in libro secundo de præparatione medicamentorum ad pharmacopos scribimus, sed ob medicamenti constituendi formam, & indicationes varias. Infunduntur, seu macerantur eadem humore simili, sed fere calfacto cineribus calidis, vel sole, vt medicamenti vires promptius, & valentius trahat: quamquam infusio imbecillius eas ad se allicit, quam coctio. ob id diutius fit, sæpe leui coctione absoluitur. Infusa item colantur: sine expressione quidem imbecilliora sunt, sed tenuiora, & iucundiora: cum expressione autem valentia, contra.

COST. **P**lantarum & earum partium, interdum succi, interdum stillatitiæ aqua sunt ex vsu: aliquando decoctis aliquando dilutis, quæ vocantur infusa, vt præstat. **G**nam quæ astringente facultate valent, illius, earum rerum facultatis: vniuersim parum retinet stillatitiij liquores: quod destillatione parum admodum terrenarum partium in halitus dissoluitur, atque in sublime fertur, quibus vis insidet astringendi. quare quacunque diligentia destillentur astringentia, acerbæ, acida, austera, immo & salsa, atque amara, eorum stillatitiij liquores illius saporis vix aliquid retinent, densa grauique, ac terrena substantia illorum saporum causa non sublata vi ignis. non ita ærium liquor, vt qui plurimum habet ignei, ac substantia tenuitate præstat. nisi ea forte acrimonia crudo succo multo diluatur, vt in raphano, & rapa. Itaque in terrenarum eiusmodi rerum vsu succi maxime deligendi sunt, vt qui vniuersam earum rerum naturam cum expressa intima substantia referant. quod si succi non sit copia, tunc decoctum maxime ex vsu est futurum. in quo assidua planeque valida calor in profundissimas vsque partes penetratione, atque actione, decoctionum rerum substantia eliquatur, & sapor earum omnis, ac facultas, non secus, ac sapor, & vis carniū foras in ius extrahitur. At si laxiori, tenuiori ve res censetur substantia, aut si in superficie sitas habeant vires, tunc infundere præstat, quam decoquere. aut si coquendum sit, leui prorsus, atque moderato igne agendum est, ne earum cum substantia vires dissipentur. Sed quæ seruanda sint in hoc genere coctionis, quæ particulatim elixatio est; immo etiam quem vsum elixatio præbeat, quod à nobis in librum Canonum conscriptum, nescio quomodo à Typographo omissum est, damus hoc loco breui schemate ita comprehensum.

V sum